

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

«ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ВИКЛИКИ, ТЕХНОЛОГІЇ, ДОСВІД»

МАТЕРІАЛИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
(16 ЖОВТНЯ 2025 РОКУ)**

**БИЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ,
ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БИЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА
ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ВИКЛИКИ,
ТЕХНОЛОГІЇ, ДОСВІД**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
(16 жовтня 2025 року)

Біла Церква 2025

*Рекомендовано Вченою радою
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України
(протокол № 10 від 29.12.2025 року)*

Рецензенти:

Герасименко Юлія Сергіївна – завідувачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, докторка економічних наук, доцентка;

Вільхова Оксана Григорівна – доцентка кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Сіній Володимир Володимирович – провідний науковий співробітник Лабораторії виховання готовності до ринку праці Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук.

Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: виклики, технології, досвід: електронний збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Біла Церква, 16 жовтня 2025 р. / упорядн.: Ю. М. Грибовська, А. М. Геревенко; Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти. Біла Церква: БІНПО, 2025. 170 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: виклики, технології, досвід», що відбулася 16 жовтня 2025 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти. Захід став платформою для обміну науковими та практичними надбаннями щодо впровадження цифрових технологій у професійну освіту, модернізації навчального процесу, розвитку цифрової компетентності педагогів та здобувачів освіти, а також інтеграції сучасних інноваційних рішень у діяльність закладів професійної освіти.

У межах конференції розглянуто широкий спектр актуальних питань, серед яких: створення та оптимізація цифрового освітнього середовища в закладах професійної освіти; підвищення кваліфікації педагогічних працівників у сфері цифрових технологій; застосування електронних освітніх ресурсів, онлайн-платформ та інноваційних цифрових інструментів у навчальному процесі; інтеграція штучного інтелекту, VR/AR-технологій, симуляційних середовищ та автоматизованих сервісів у професійну підготовку; забезпечення інформаційної та кібербезпеки; формування медіаграмотності та цифрової культури здобувачів освіти; обмін досвідом і поширення ефективних практик цифровізації закладів професійної освіти. Ключовим фокусом збірника є практичні аспекти цифрової трансформації, представлені у вигляді кейсів, методичних рекомендацій та прикладів упровадження сучасних технологій у навчальний процес. Це сприяє підвищенню ефективності освітньої діяльності, розвитку інноваційних підходів до підготовки кваліфікованих кадрів і формуванню компетентностей, що відповідають вимогам сучасного ринку праці.

Матеріали збірника є корисними для науково-педагогічних і педагогічних працівників, керівників та методистів закладів професійної, фахової перед вищої, вищої та післядипломної освіти, викладачів професійно-теоретичної підготовки, майстрів виробничого навчання, роботодавців і здобувачів освіти, які прагнуть підвищувати рівень цифрової компетентності та впроваджувати інноваційні технології у навчальний процес. Видання також сприяє розвитку науково-методичної дискусії щодо цифровізації професійної освіти в Україні та формуванню стратегічних орієнтирів модернізації освітньої галузі.

За зміст і достовірність матеріалів несуть відповідальність автори тез.

© БІНПО УМО НАПН України, 2025

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ	9
АРТТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИКИ ДЛЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ САМООЦІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	12
<i>Анікієнко В.Є.....</i>	
МАЙСТЕРНЯ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ: ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ЗАСТОСУВАННЯ АІ ІНСТРУМЕНТІВ SUNO, NANO BANANO ТА FREEPIK.	17
<i>Боско О.</i>	
ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПЕРЕДАЧІ ВИКОНАВСЬКОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ «НАСТАВНИК - СТУДЕНТ» У ВОКАЛЬНІЙ ОСВІТІ	22
<i>Воробйова Н.Б.</i>	
ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ	25
<i>Герасименко Ю.С.</i>	
СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ВИКОРИСТАННЯ VR, 3D ТА АІ-ТЕХНОЛОГІЙ	29
<i>Геревенко А.М.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ У МАЙБУТНІЙ КАР'ЄРІ ЗДОБУВАЧІВ ЗП(ПТ)О»	32
<i>Грибовська Ю. М.</i>	
УПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	36
<i>Гуда В.Ю.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ	39
<i>Дубина М.М.</i>	
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА РІВЕНЬ ДОМАГАНЬ ОСІБ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	

<i>Дульдєєв В. О.</i>	44
ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ РОЗЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ	
<i>Дума Т.В.</i>	46
ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ФІЗИКИ ТА СПЕЦТЕХНОЛОГІЇ	
<i>Задорожна О.О.</i>	50
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
<i>Зіненко Н.Р.</i>	54
МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ВІЙСЬКОВО- СЛУЖБОВЦІВ: РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
<i>Козка О. Ю.</i>	56
OURBOOX У ДІЇ: НЕСТАНДАРТНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ОСВІТИ	
<i>Костюкова К.С.</i>	58
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КРОПИВНИЦЬКОГО АГРАРНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ	
<i>Краснопольська Л. І.</i>	61
УПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНО ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ	
<i>Кривохатко О.</i>	65
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	
<i>Кучеренко І. А.</i>	68
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВОДІЇВ: ВІД КОГНІТИВНИХ ФІЛЬТРІВ ДО ЦИФРОВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ	
<i>Лебединська К.І.</i>	72
ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНОГО КРЕСЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	
<i>Левчук О.М.</i>	74
МАСОВІ ВІДКРИТІ ОНЛАЙН КУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА <i>Личова Т. Ю.</i>	78
МЕТОДИЧНА СЛУЖБА ЯК ДРАЙВЕР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ <i>Мавдрик Т.М.</i>	82
ТЕХНОЛОГІЯ ВІЗУАЛЬНОГО ПОШУКУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ <i>Маєвська М.Р.</i>	85
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У РАКУРСІ ПРОФІЛАКТИКИ ДИТЯЧОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРАВМАТИЗМУ <i>Максименко І. М.</i>	92
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК РЕСУРС ПІДТРИМКИ СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИТУАЦІЇ ВИМУШЕНОЇ ЕМІГРАЦІЇ <i>Максименко О.М.</i>	94
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ <i>Марусенко Н.П.</i>	96
ІШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ПІДЛІТКІВ ЯК ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ ЧИ ПІДТРИМКИ <i>Мялківська Ю.Г.</i>	97
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ <i>Міліна В.І.</i>	101
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА Й ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ <i>Мушинська Г. О.</i>	103
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ <i>Мороз А. Є.</i>	106
МОТИВАЦІЙНЕ ІНТЕРВ'ЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ВТРАТ ТА ТРАВМ	

<i>Наумов В.П.</i>	112
ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
<i>Наумов В.П.</i>	116
ДУХОВНІСТЬ ТА ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ	119
<i>Наумова Т.В.</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
<i>Орел І. С.</i>	121
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Пахомов І.В.</i>	124
ЦИФРОВІЗАЦІЯ: НОВІ ГОРИЗОНТИ ДЛЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	128
<i>Порубльова І.М.</i>	
ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС АГРОІНЖЕНЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	131
<i>Рева С.В.</i>	
ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ В РОБОТІ ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА З НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ: ВІД РОЗКЛАДУ ДО АНАЛІТИКИ	
<i>Рошко М.І.</i>	135
ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	
<i>Савельєв С.М.</i>	138
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	
<i>Сергєєв О.В., Хомчук О.П.</i>	142
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ	

<i>Сімохіна К. В.</i>	145
РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ	
<i>Сломчинська А.В.</i>	147
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ІНОВАЦІЙ В НАВЧАННІ НА КОЛЕКТИВНЕ СПРИЙНЯТТЯ	
<i>Старовойтова М.О.</i>	149
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПСИХОКОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	
<i>Сулима В.О.</i>	152
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД	
<i>Углова О. В.</i>	157
САМООСВІТА ВЧИТЕЛЯ-ЗАПОРУКА УСПІХУ	
<i>Федоришина М. С.</i>	162
АНІМАЦІЯ БЕЗ СКЛАДНОЩІВ: RENDERFOREST ТА ANIMAKER	
<i>Чернюх Н.Г.</i>	163
ІНТЕРАКТИВНИЙ САЙТ-КВЕСТ «СЕРВІСБАР» ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦІАНТІВ І БАРМЕНІВ	
<i>Чикалова Ж. В.</i>	163
РОЛЬ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ САМООЦІНКИ ТА ПОДОЛАННІ САМОТНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ПЕРІОД ВІЙНИ	
<i>Шокотько Г.П.</i>	167

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

16 жовтня 2025 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України відбулася Всеукраїнська науково-

практична інтернет-конференція **«Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: виклики, технології, досвід».**

Організатор заходу: кафедра технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України.

Модераторкою конференції виступила **Галина КОССОВА-СІЛІНА,**

завідувачка кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти БІНПО, кандидатка педагогічних наук.

Мета конференції:

обмін досвідом щодо

педагогічної діяльності та професійного розвитку фахівців в епоху цифрового освітнього середовища; пошук сучасних підходів, технологій та інструментів для розв'язання актуальних проблем цифровізації освітнього процесу з урахуванням вимог державної освітньої політики, потреб роботодавців і ключових стейкхолдерів.

Участь у заході взяли понад 100 учасників із 11 областей України, зокрема Київської, Херсонської, Дніпропетровської, Чернігівської,

Донецької, Сумської, Рівненської, Миколаївської, Одеської, Закарпатської та Харківської. Серед учасників – педагоги закладів професійної (професійно-технічної) освіти, директори та методисти навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти, представники закладів фахової передвищої та вищої освіти, здобувачі вищої освіти, випускники БІНПО, роботодавці.

Роботу конференції відкрила **Вікторія СИДОРЕНКО**, директорка БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка, член-кореспондент НАПН України, із доповіддю «Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: виклики, технології, досвід». У виступі Вікторія Вікторівна підкреслила визначальну роль цифрових технологій у розвитку інтелектуального потенціалу суспільства, впровадженні інновацій у закладах освіти та окреслила здобутки й перспективи цифровізації освітнього середовища БІНПО.

Із вітальними словами виступили: **Олена ГРИШАЄВА**, в.о. директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області; **Юлія ДАВИДОВА**, заступниця директора з навчально-методичної роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області.

Із науковими доповідями виступили:

Володимир СІПІЙ, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інституту

педагогіки НАПН України – «Штучний інтелект у професійній діяльності: виклики для освіти»; **Владлена ДРОБНА**, методистка Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області – «Актуальні ресурси для навчання: сучасні тенденції в цифровому освітньому середовищі»; **Ольга БОСКО**, викладачка інформаційних технологій ПЗ «Центр професійної освіти і навчання» – «Майстерня освітнього контенту: практичні кейси застосування AI-інструментів Suno та Freepik»; **Катерина КОСТЮКОВА**, викладачка інформатики Комунального закладу освіти «Покровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» Дніпропетровської обласної ради – «OurBoox у дії: нестандартні рішення для освіти»; **Наталя ЧЕРНЮХ**, викладачка математики та інформатики Державного професійно-технічного навчального закладу «Західно-Дніпровський центр професійно-технічної освіти» – «Анімація без складнощів: Renderforest та Animaker»; **Оксана ЗАДОРЖНА**, викладачка фізики ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти» – «Інтеграція теорії та практики шляхом впровадження імерсивних технологій на уроках фізики та спецтехнології».

Програма конференції також включала два практичні майстеркласи:

Андрій ГЛАДИР, майстер виробничого навчання Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців – «Використання OBS Studio у навчальному процесі»; **Андрій ГЕРЕВЕНКО**, старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти БІНПО – «Цифрові рішення для підвищення кваліфікації та підтримки педагогів у ЗП(ПТ)О».

Запис конференції доступний на офіційному YouTube-каналі БІНПО за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=4lNgMsdHLaY>.

Щиро дякуємо всім учасникам за активну участь, плідну співпрацю та цінний обмін досвідом!

АРТТЕРАПЕВТИЧНІ МЕТОДИКИ ДЛЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ САМООЦІНКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО - ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Анікієнко В.Є., здобувачка вищої освіти спеціальності
053 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної
освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Самооцінка – ключовий компонент психологічного благополуччя, який визначає мотивацію, ставлення до навчання й професійного становлення. У здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти самооцінка часто формується під впливом соціального статусу професійної галузі, оцінювання викладачів, умов виробничої практики та сімейних очікувань. Арттерапія як немовби «мова образів» дозволяє обійти захисні механізми, надати простір для самовираження та досвіду успіху — усе це сприяє гармонізації самооцінки.

Самооцінка: визначення й структура

Самооцінка – це відносно стійка оцінка людиною власної особистості, здатностей і соціальної цінності. У структурі самооцінки виділяють:

- **когнітивний компонент** (уявлення про себе, переконання);
- **афективний компонент** (почуття власної гідності, задоволення собою);
- **поведінковий компонент** (готовність діяти, братися за завдання).

Адекватна (гармонійна) самооцінка характеризується реалістичним поглядом на свої сильні сторони й недоліки, внутрішньою мотивацією та здатністю приймати відмови без катастрофізації.

Арттерапія – сукупність психотерапевтичних підходів, що використовують творчі процеси (малювання, ліплення, колаж, роботу з мандалами, драматизацію) як інструменти дослідження й трансформації внутрішнього досвіду пацієнта. У контексті роботи із самооцінкою арттерапевтичні методики спрямовані на зміцнення самосприйняття, відновлення почуття компетентності та підвищення здатності до самоекспресії. Загальні висновки систематичних оглядів підтримують ефективність арттерапії в поліпшенні психосоціального функціонування та самосприйняття в різних вікових групах.

Чому арттерапія?

Арттерапевтичні інтервенції працюють на декількох рівнях:

1. **Експресивному** – емоції вивільняються через створення образів.

2. **Рефлексивному** – робота з продуктом мистецтва стимулює усвідомлення, наратив про себе.

3. **Ресурсному** – створення завершеної роботи посилює відчуття компетентності й контролю.

4. **Символічному** – образи дозволяють «переписати» негативні сценарії самооцінки.

З теоретичної точки зору, арттерапія інтегрує підходи гуманістичної психології (самореалізація, прийняття) та експресивних методик (Naumburg, McNiff, Malchiodi).

Опис методик.

1. «Я – колаж успіхів»

Мета: посилити відчуття власної компетентності; створити візуальний наратив про досягнення.

Матеріали: журнали, газети, клей, ножиці, картон, маркери.

Час: 45–60 хв.

Етапи:

1. Вступ (5–10 хв): інструкція – «створи колаж, який показує твої найбільші досягнення і якості, якими ти гордишся».

2. Робота (25–35 хв): пошук зображень, складання композиції.

3. Обговорення в парах або групі (15–20 хв): кожен презентує свій колаж, пригадує епізоди, пов'язані з досягненнями.

Очікувані результати: підвищення позитивного афективного компоненту самооцінки; зміцнення здатності усвідомленого відзначення своїх сильних сторін.

Приклад: юнак-електрик створює колаж із зображенням інструментів, дипломів і фото виробничих проєктів; під час презентації згадує, як вперше сам вирішив складну задачу на практиці – це стимулює почуття компетентності.

2. «Мандала ресурсу».

Мета: знайти внутрішні джерела сили й спокою.

Матеріали: аркуші формату А4/А3, олівці, фарби, циркулі/шаблони.

Час: 40–50 хв.

Етапи:

1. Коротка релаксація.

2. Інструкція: «намалюй мандалу, у центрі якої – джерело твоєї сили».

3. Малювання.

4. Рефлексія: учасники діляться тим, що означають кольори та образи.

Очікувані результати: відчуття спокою, символічна репрезентація ресурсів, зміцнення внутрішнього самоусвідомлення.

Приклад: учениця перукарського курсу у центрі намалювала пляму світла (усвідомлена любов до професії), навколо – інструменти і близькі люди, що підсилюють ресурс.

3. «Маска: зовні – всередині»

Мета: дослідити розрив між зовнішнім образом і внутрішнім самопочуттям; працювати над автентичністю.

Матеріали: паперові маски або шаблони, фарби, наклейки, тканини, клей.

Час: 60–80 хв.

Етапи:

1. Вступ: коротка бесіда про «маски» у соціальному житті (10 хв).
2. Робота: прикраса маски «зовнішнього вигляду» (20 хв) та зворотний бік – «внутрішній світ» (20–25 хв).
3. Презентація в малих групах + обговорення (20–25 хв).

Очікувані результати: розпізнавання механізмів самозахисту; можливість робити свідомий вибір між «пристосуванням» і автентичністю.

Приклад: студент показав «глянцева» маску з блиском і хмаринками зовні, а внутрішню – з темними плямами і словом «тривога». Обговорення допомогло знайти кроки до вираження потреби і пошуку підтримки.

4. «Артжурнал: 30 днів рефлексії».

Мета: системна робота з самооцінкою через щоденне вираження; формування нових наративів.

Матеріали: блокнот, кольорові ручки, наклейки, фарби.

Тривалість: щоденно 10–15 хв протягом 30 днів.

Структура: щоденна коротка рефлексія: «сьогодні я пишаюся...», «сьогодні я навчився/лася...», «завтра я хочу...» + візуальний елемент.

Оцінювання: порівняння початкового та кінцевого стану (самооцінки) за шкалами та якісна інтерпретація змін у наративах.

Очікувані результати: поступове зростання відчуття власної гідності і контролю, зменшення ауто-критики.

5. «Техніка глиняного образу: тіло-професія-ресурс».

Мета: тілесна інтеграція самооцінки через роботу з матеріалом; зміцнення відчуття «я можу зробити» через тактильний досвід.

Матеріали: пластилін або глина, дощечки, інструменти.

Час: 60 хв.

Етапи: 1) завдання – створити фігуру/символ, що уособлює професійну компетентність; 2) робота в мовчанні; 3) презентація та опис почуттів під час творення.

Очікувані результати: переживання практичного успіху, зменшення

тривожності щодо професійних навичок.

Оцінювання ефективності терапії – дослідницький план.

Кількісні інструменти:

1. **Шкала самооцінки Розенберга (Rosenberg Self-Esteem Scale, RSES)** – до і після курсу (pre/post design).
2. **Шкали тривожності/депресії** (наприклад, короткі варіанти для контролю супутніх змін).
3. **Оцінка задоволеності життям / академічної мотивації** – як додаткові показники.

(Примітка: адаптуйте та використовуйте стандартизовані інструменти із дозвіллям прав власності, дотримуючись етичних норм.)

Якісні методи:

1. **Аналіз творів (контент- та тематичний аналіз):** виділення ключових мотивів, кольорів, образів, які репрезентують позитивну/негативну самооцінку.
2. **Напівструктуровані інтерв'ю** зі здобувачами (після курсу) – про відчуття компетентності, зміни у сприйнятті себе.
3. **Спостереження під час сесій** – запис поведінкових індикаторів (участь, ініціативність, готовність ділитися).

Дизайн дослідження:

- **Група інтервенції** (арттерапевтичний курс, 8–12 сесій) та **контрольна група** (без інтервенції або з альтернативною програмою).
- **Періодичність вимірювань:** до курсу, після курсу, фоллоу-ап через 3 місяці.
- **Статистичний аналіз:** t-тести/ANOVA для змін у RSES; тематичний аналіз для якісних даних.

Практичні рекомендації для впровадження в П(ПТ)О:

1. **Інтегрувати арттерапію як модуль у курс психологічного супроводу** (8–12 занять по 60 хв).
2. **Залучати майстрів/викладачів як спостерігачів** і проводити для них супервізії – це зміцнює інституційний ресурс.
3. **Поєднувати індивідуальні та групові форми**, щоб забезпечити як особисту роботу, так і обмін досвідом.
4. **Спрощені матеріали** (пластилін, папір, фломастери) доступні в будь яких умовах виробничого навчання.
5. **Дотримання етики:** конфіденційність, добровільність участі, уникнення нав'язливих інтерпретацій – особливо важливо при роботі з молодими людьми.
6. **Оцінка ефективності** – використовувати pre/post вимірювання та

хоча б один якісний метод.

Обмеження та перспективи дослідження:

- **Обмеження:** можливі культурні й гендерні відмінності у вираженні емоцій через мистецтво; ризик соціальної бажаності у самозвітах; потреба кваліфікованого фасилітатора.

- **Перспективи:** довготривалі дослідження фоллоу-апу, адаптація методик під різні професійні групи, інтеграція цифрового арттерапевтичного підходу (цифрові журнали, фотоархіви).

Арттерапевтичні методики є ефективним інструментом для гармонізації самооцінки здобувачів професійно-технічної освіти. Вони сприяють вираженню та рефлексії емоцій, зміцненню відчуття компетентності та формуванню позитивних наративів про власний професійний шлях. Для наукової валідності рекомендовано комбінувати кількісні й якісні інструменти, дотримуватися етичних стандартів і враховувати контекст професійної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. McNiff, S. (2004). *Art as Medicine: Creating a Therapy of the Imagination*. Shambhala.
2. Malchiodi, C. A. (2007). *The Art Therapy Sourcebook*. McGraw-Hill.
3. Rubin, J. A. (2005). *The Art of Art Therapy: What Every Art Therapist Needs to Know*. Brunner-Routledge.
4. Kopp, R. (2012). *Art Therapy and Self-Esteem: The Practice of Working with Images in Therapeutic Contexts*. (збірник статей/монографія)
5. Slayton, S. C., D'Archer, J., & Kaplan, F. (2010). *Outcome studies on the efficacy of art therapy: a review of findings*. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association*, 27(3), 108–118.
6. Moon, C. H. (2010). *Materials & Media in Art Therapy: Critical Understandings of Diverse Artistic Vocabularies*. Routledge.
7. Kassen, K., & Levitt, H. (2017). *Art Therapy with Adolescents: A Developmental Approach*. (практичний посібник).

МАЙСТЕРНЯ ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ: ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ЗАСТОСУВАННЯ AI ІНСТРУМЕНТІВ SUNO, NANO BANANO ТА FREEPIK

Ольга БОСКО, викладач інформаційних технологій ПЗ "Центр професійної освіти і навчання (м. Кривий Ріг)

У сучасному освітньому середовищі роль викладача стрімко змінюється. Він є не лише джерелом знань, а перетворюється на дизайнера навчального досвіду. Водночас значна частина часу витрачається на рутинну підготовку дидактичних матеріалів — створення презентацій, оформлення роздаткових матеріалів, пошук ілюстрацій. Ця стаття присвячена трьом інноваційним AI-інструментам — Freepik AI, Nano Banano та Suno — які можуть суттєво змінити підхід до освітнього процесу, звільняючи час викладача для глибшої педагогічної роботи.

Упродовж попереднього навчального року ми, у співпраці з колегою Гладирем Андрієм, майстер виробничого навчання, Міжрегіональний центр професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Кривий Ріг, реалізували серію онлайн майстер-класів для освітян, присвячених практичному застосуванню інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі. З метою підтримки учасників та організації зворотного зв'язку було створено телеграм-канал «Штучний інтелект для освітян», який став платформою для перевірки завдань, обміну досвідом та демонстрації результатів

У заходах взяли участь 88 педагогів з різних регіонів, які ознайомилися з низкою сучасних AI-інструментів, зокрема: Leonardo, Suno, Pixverse, Freepik, Piclumen та Gamma. У межах практичної частини учасники створювали навчальні матеріали, презентації, візуальні та аудіоеlementи, що інтегруються в освітній контент

Загалом було сформовано 247 медіафайлів, серед яких — інфографіка, візуальні пояснення, інтерактивні слайди та відеофрагменти. Крім того, учасники поділилися 119 посиланнями на онлайн-створені презентації та медіа, з яких 58 — це музичні композиції, створені за допомогою AI-редактора Suno. До каналу також було приєднано 23 аудіофайли з готовими піснями

Особливу увагу заслуговує різноманіття музичних творів: вони охоплювали різні стилі — від репу до класики — та були присвячені різним професійним напрямкам та предметам. Такий підхід не лише сприяв креативному переосмисленню навчального контенту, а й активізував

емоційне залучення учасників до процесу навчання. Цей досвід засвідчив високий потенціал AI-інструментів як засобів педагогічної трансформації, що дозволяють викладачам не лише автоматизувати рутинні завдання, а й створювати унікальний, естетично та емоційно насичений навчальний простір. Часто ми спостерігаємо за змінами у роботі багатьох віртуальних помічників на основі штучного інтелекту. Більшість трансформуються настільки швидко, що варто переглядати їх можливості з впевненістю, що знайдуться цікаві сюрпризи. Отже, переглянемо, як можливо використовувати деякі з них в освітньому просторі:

Freerik AI.[1] — це генератор зображень, який дозволяє швидко створювати тематично точні ілюстрації для навчальних матеріалів. Його перевага — у швидкості та релевантності: викладач може миттєво отримати графіку, яка відповідає темі заняття, без потреби шукати готові зображення з сумнівним правовим статусом.

Кейс 1. Використання Freerik AI у професії «Кухар»

Потрібно навчити студентів візуально розрізняти ступені просмаження м'яса (Blue Rare, Medium, Well Done) без неякісних фото з інтернету. Фотографії в інтернеті часто мають різну якість освітлення, а схеми можуть бути нереалістичними. Freerik AI створює ідеальні візуальні еталони, гарантуючи високі професійні стандарти навчання.

На мал.1 представлено результат роботи першого запиту по генерації зображення.

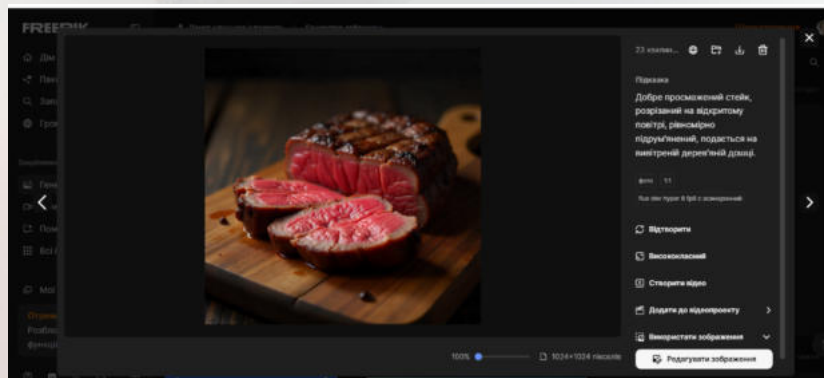

Рис.1

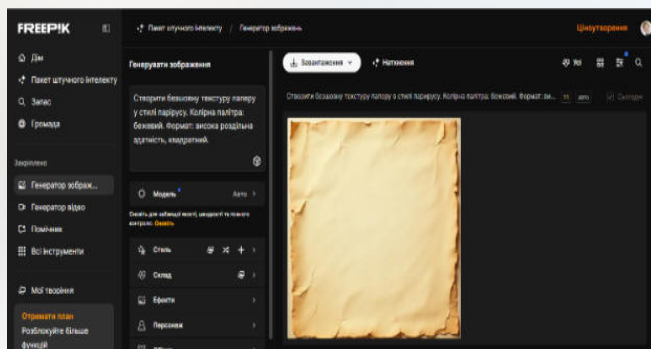
Freerik AI дозволяє викладачеві швидко створити ідеальні візуальні еталони (наприклад, ступені просмаження, консистенцію соусу чи ідеальну нарізку), гарантуючи, що студенти навчаються за найвищими професійними стандартами без зайвих витрат часу на пошук якісних фото.

Кейс 2. Використання Freerik AI у професії «Оператор Комп'ютерної Верстки»

Потрібно створити безшовну текстуру та фонів для макетів (уникаючи стокових кліше). Запит (промпт) може бути таким: Створити безшовну

текстуру паперу ручної роботи (Handmade paper), з тонкими волокнами та м'яким акварельним ефектом.

Рис.2

Колірна палітра: нейтральний бежевий. Формат: висока роздільна здатність, квадратний.

Nano Banano[2] — це онлайн-інструмент для генерації та редагування зображень за допомогою штучного інтелекту, який працює на базі технології Google Gemini 2.5 Flash Image API. Він орієнтований на креативне використання AI у дизайні, освіті. Інструмент підтримує як генерацію зображень «з нуля», так і редагування вже існуючих. Ми переглянемо його роботу через Google AI studio.

Кейс1. Є фотографія жінки, потрібно створити фото для слайда зі стандартним співвідношенням сторін 16:9, де вона сидить у певній обстановці. Завантажуємо фото до чату роботи інструменту та прописуємо у промті: **Посади цю жінку за стіл з ноутбуком у кімнату з вікном, за вікном сонячно, фон ніжний, персиковий, одяг, зачіску не змінюй.**

На Рис.3, 4 представлено перший крок роботи з Nano Banano та

результат

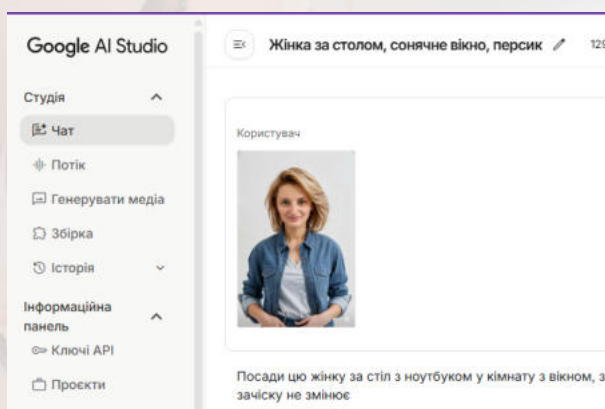

Рис.3

Рис. 4

На другому кроці додамо ще один об'єкт: невеликого котика на столі позаду ноутбука.

Третій крок потребує зовнішньої підготовки: ще один файл: прямокутник з білим фоном, зі співвідношенням сторін, як у звичайних презентаціях 16:9. Завантажуємо дві фотографії з жінкою та прямокутник і задаємо наступний запит: **Помістити перше зображення рівно у центр другого і замість білого фону дорисуй фон на основі першого зображення. Співвідношення сторін використовуй, як на другому фото. Результат на Рис.5**

Рис. 5

Кейс 2. Створити на основі креслення реалістичне зображення.

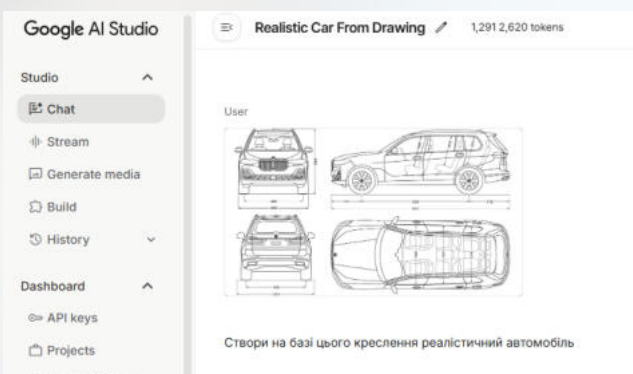

Рис.6

Рис.7

На рис.6, 7 представлена загрузка файлу з кресленням автомобіля, запитом на його обробку та результатом обробки.

Кейс 3. Створення візуальних інструкцій.

Запит, за яким можливо створити подібну візуалізацію повинен бути дуже чітким, з урахуванням конкретних ситуацій, стилів та кольорової гами: Створити покрокову візуальну інструкцію для підключення трифазного асинхронного двигуна (схема «зірка») з акцентом на кольорове маркування фаз та обов'язкові заходи безпеки перед початком роботи. Генерація серії з 6 міні-схем, де кожен крок чітко ілюструє лише одну дію. Використання контрастних кольорів для виділення активної фази та точки підключення. На кожному кроці, де є ризик, автоматично додати універсальний знак безпеки та короткий текстовий супровід великим, шрифтом. Використовувати кольори, що враховують дальтонізм, для маркування фаз — інклюзивний дизайн. Одна з схем представлена на Рис.9. Виправлення помилок відбулось у звичайному Gemini 2.5. Приклад заміни слова «БЕЗПЕКА» (Рис.10):

Рис.9

Рис.10

Suno AI[3] — це генератор музики, який створює пісні за текстовим описом. Його застосування в

освіті відкриває нові можливості для гейміфікації та емоційного залучення. Викладач може створити освітню пісню, яка містить складні терміни або перетворить складні інструктажі з охорони праці на зрозумілий для сприйняття підлітками контент. Пісня завантажується у вигляді файлу типу mp3, або передається до освітньої платформи свого курсу завдяки посиланню.

Під час тижня освіти для дорослих у вересні 2025 наш заклад проводив серію цікавий подкастів[5], перший з яких був присвячений саме використанню ШІ -віртуальних асистентів у побуті та роботі. На питання у ChatGpt ким би він був, якиби був людиною, його відповідь: «Філософом і мудрецем — бо він знає багато і завжди готовий поділитися знаннями. Учителем і наставником — адже може пояснити складне простими словами. Але водночас він був би **учнем**, що постійно вчиться у людей, бо без людського досвіду й душі він — лише віддзеркалення. Тож, мабуть, ШІ був би **мудрим радником при людстві**, який допомагає, але не керує.»

Freepik AI, Nano Banano та Suno AI — це не просто технології, а партнери викладача. Вони автоматизують технічні аспекти роботи, дозволяючи зосередитися на головному: наставництві, підтримці студентів та розвитку їхнього креативного мислення. У світі, де час — найцінніший ресурс, ці інструменти допомагають викладачу повернути собі час для творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Freepik AI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://www.freepik.com/ai/generator]. (Дата звернення: 13.10.2025).
2. Google AI Studio. Gemini 2.5 Flash Image (Nano Banano). [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://ai.google.dev/studio]. (Дата звернення: 13.10.2025).
3. Suno AI Music Generator. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://www.suno.ai/]. (Дата звернення: 15.10.2025).
4. Штучний інтелект для освітян. [Електронний ресурс] : Telegram-канал. Режим доступу: [https://t.me/your_ai_channel_link]. (Дата звернення: 15.10.2025)
5. Центр професійної освіти і навчання. Lifelong learning та нейромережі: інструмент чи загроза? Режим доступу:[https://www.youtube.com/watch?v=uCNws5s4sII&t=448s] (Дата звернення: 15.10.2025)
6. Презентація доповіді Майстерня освітнього контенту: практичні кейси застосування AI інструментів Suno, Nano Banano та

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПЕРЕДАЧІ ВИКОНАВСЬКОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ «НАСТАВНИК — СТУДЕНТ» У ВОКАЛЬНІЙ ОСВІТІ

***Воробйова Наталія Борисівна**, старша викладачка Національної
академії керівних кадрів культури і мистецтв*

Ключові слова: наставництво, вокальна педагогіка, виконавський досвід, психологічні механізми, професійна ідентичність вокаліста.

Система фахової вокальної освіти значною мірою базується на традиційній моделі мистецької освіти «майстер — учень», у якій обмін професійним виконавським досвідом здійснюється переважно у формі міжособистісної взаємодії. Саме наставник формує основи професійної компетентності співака, його техніки, музичного мислення, здатності до художньої інтерпретації. Водночас сучасна психологічна наука підтверджує, що музично-виконавський розвиток не може розглядатися без урахування внутрішніх вольових, мотиваційних і когнітивно-емоційних процесів особистості студента.

У реаліях сучасної світової інтеграції вокальна педагогіка набуває розвитку. Вимоги до викладача включають не лише компетентність у галузі вокального мистецтва, а й володіння професійними інструментами у сфері психології. Нерідко виявляється, що педагогічна практика часто спирається на індивідуальний комунікативні звички та досвід викладача, а не на усвідомлення психологічних механізмів, які забезпечують ефективну передачу професійної майстерності. Це обґрунтовує необхідність наукового аналізу феномену наставництва у вокальній освіті, а саме його психологічного підґрунтя.

Мета та завдання дослідження

Мета: теоретично обґрунтувати психологічні механізми, які забезпечують результативну передачу виконавського досвіду у взаємодії «наставник — студент» у вокальній освіті.

Завдання:

1. Визначити ключові психологічні механізми, які забезпечують передачу вокально-виконавського досвіду.

2. Проаналізувати чинники, які впливають на ефективність взаємодії наставника і студента.

3. Сформулювати практичні рекомендації для викладачів-вокалістів щодо оптимізації наставницької діяльності.

Методи дослідження

Дослідження виконано із застосуванням таких методів:

- аналіз теоретичних праць з вокальної педагогіки, психології музичної діяльності, теорії наставництва;
- систематизація психологічних механізмів навчання у виконавському мистецтві;
- інтерпретаційний аналіз емпіричних прикладів із вокальної педагогічної практики.

Методологія дослідження базується на сучасних підходах, що враховують єдність професійно-виконавських та психологічних факторів становлення артиста.

Результати дослідження Вокально-виконавський досвід включає вокально-технічні навички, емоційно-образну сферу, сценічне самовираження, жанрово-стильові інтерпретаційні принципи, моделі професійної поведінки в артистичному середовищі. Через таку складну компонентність передача досвіду здійснюється не лише через інструкції, а передусім завдяки міжособистісному впливу наставника. Передача виконавського досвіду у вокальній освіті ґрунтується на низці психологічних механізмів. Провідне місце належить моделюванню, під час якого через спостереження та наслідування студент переймає від наставника техніко-виконавські й інтерпретаційні навички. Механізм ідентифікації забезпечує ототожнення професійноособистості учня з творчим досвідом викладача як носієм високого професійного статусу і зразком. Це сприяє зміцненню професійної самооцінки, формує відчуття належності до мистецької спільноти та стимулює мотивацію досягати високих стандартів.

Рефлексія відіграє провідну роль у розвитку навички свідомого контролю виконавського процесу, передбачає аналіз власних успіхів і помилок, осмислення рекомендацій викладача, що активізує особистісне і творче зростання студента. Важливим є також механізм емпатійної підтримки, що сприяє формуванню психологічної безпеки в навчальному середовищі.

Підтримуючий емоційний контакт допомагає долати сценічну тривожність, підвищує мотивацію, відкриває простір для творчих експериментів без страху помилок та невдач. Завершує систему механізм професійної соціалізації. Наставник вводить студента у концертно-сценічний

простір, знайомить із нормами, вимогами та можливостями професійного середовища. Це сприяє формуванню адаптивності й готовності до реальної артистичної діяльності. Дисбаланс між вимогливістю та підтримкою здатний спровокувати втрату мотивації, формування м'язових затисків голосового апарату або навіть проблеми з його здоров'ям.

На основі аналізу визначено такі шляхи вдосконалення наставницької взаємодії:

- розвиток рефлексивних компетентностей як у наставника, так і в студента;
- формування емпатійних стратегій комунікації;
- підтримка психологічної безпеки навчального простору;
- супервізія педагогічних практик і запровадження менторських програм;
- індивідуалізація навчальних підходів з урахуванням психофізичних ресурсів студента.

Висновки. Наставництво у вокальній освіті є складним психологічним процесом, що поєднує професійно-технічну та особистісно-розвивальну складові. Ефективність передачі виконавського досвіду передбачає інтегроване функціонування моделювання, ідентифікації, рефлексії, емпатійної підтримки та соціалізації. Цілісність психологічного підходу помітно підвищує результативність педагогічного впливу. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричним аналізом взаємозв'язків між стилями наставництва й розвитком творчої індивідуальності молодих вокалістів, а також з порівнянням національних моделей вокальної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л. Психологія музично-виконавської діяльності: навчальний посібник. – Київ, 2020.
2. Бабенко В. Педагогіка вокалу: методологічні та психологічні орієнтири. – Львів, 2019.
3. Бондаренко О. Наставництво в мистецькій освіті: теорія і практика. – Харків, 2021.
4. Зуєв К. Соціально-психологічні аспекти професійного становлення музиканта. – Одеса, 2022.
5. Hall C., Brown R. Mentoring in Music Performance Education: Psychological Perspectives. – London, Routledge, 2023.

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Герасименко Ю.С., *завідувачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Сучасний ринок праці характеризується динамічним розвитком цифрових технологій, автоматизацією виробничих процесів, появою нових професій і трансформацією існуючих. Робітничі професії вже неможливо уявити без використання комп'ютерних систем, цифрового обладнання, програмного забезпечення, роботизованих комплексів. У таких умовах **формування цифрових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників є необхідною передумовою їхньої професійної успішності та конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.**

Цифрова компетентність – це здатність людини **використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)** для пошуку, обробки, аналізу, збереження та передавання інформації, а також для вирішення професійних і побутових завдань.

Для майбутнього кваліфікованого робітника цифрова компетентність охоплює:

- **уміння працювати з цифровим обладнанням та програмним забезпеченням**, яке використовується у виробничій діяльності;
- **навички цифрової комунікації та співпраці** (електронна пошта, відеоконференції, онлайн-документи тощо);
- **здатність захищати дані й дотримуватися принципів цифрової безпеки;**
- **готовність до навчання протягом життя** через цифрові платформи.

Згідно з тенденціями розвитку економіки та виробництва, цифрові навички стали базовими компетентностями для робітників будь-якої галузі. Технологічний прогрес, автоматизація виробництва, впровадження елементів штучного інтелекту та «Індустрії 4.0» кардинально змінили зміст професійної діяльності. Сьогодні вже недостатньо мати лише практичні трудові вміння – сучасний працівник повинен володіти цифровою грамотністю, бути здатним ефективно використовувати цифрові інструменти в роботі, адаптуватися до постійно оновлюваного технологічного середовища.

У більшості підприємств, незалежно від галузі, робітники мають справу з цифровими технологіями управління та контролю. Виробничі

процеси дедалі частіше реалізуються через електронні системи управління технологічними процесами (SCADA, ERP, CAD/CAM системи), які забезпечують точність, ефективність та економічність виробництва. Працівники повинні не лише вміти користуватися цими системами, а й розуміти їхню логіку, здійснювати базову діагностику, виявляти технічні несправності, працювати з цифровими панелями керування.

Так само важливою є здатність читати, створювати та використовувати цифрові креслення й 3D-моделі, які нині витісняють традиційні паперові схеми. Ці навички необхідні у машинобудуванні, будівництві, сфері дизайну, транспортній та аграрній галузях. Наприклад, сучасний токарь або механік повинен уміти працювати в середовищі AutoCAD, SolidWorks чи Fusion 360, а будівельник – орієнтуватися в BIM-моделях (Building Information Modeling).

Ще однією вимогою є вміння працювати з роботизованими системами та цифровими датчиками, які стали невід'ємною частиною «розумного» виробництва. Робітники повинні розуміти принципи роботи автоматизованих ліній, сенсорних систем контролю якості, роботів-маніпуляторів, 3D-принтерів тощо. Цифрова компетентність у цьому контексті означає здатність людини управляти взаємодією між людиною та машиною, розуміти дані, що надходять із сенсорів, і приймати рішення на їхній основі.

Окрім технічних умінь, усе більшої ваги набуває здатність використовувати аналітичні програми та цифрові платформи для моніторингу ефективності виробництва. Це можуть бути системи збору статистичних даних, цифрові панелі (дашборди), які відображають продуктивність, витрати матеріалів, споживання енергії, стан обладнання. Такі навички дають змогу робітнику працювати на основі даних (data-driven production) і підвищувати ефективність праці.

Таким чином, формування цифрових компетентностей стає ключовою вимогою сучасних роботодавців, які прагнуть отримати не просто виконавця операцій, а фахівця нового типу – гнучкого, аналітичного, здатного мислити системно, використовувати цифрові технології для оптимізації своєї діяльності. Цифрово грамотний працівник швидше адаптується до технологічних змін, може брати участь у вдосконаленні виробничих процесів і підтримувати інноваційний розвиток підприємства.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) відіграють **вирішальну роль у підготовці висококваліфікованих кадрів**, здатних ефективно працювати в умовах цифрової економіки. Саме ці заклади забезпечують базову професійну підготовку робітників для виробничої, технічної, будівельної, аграрної, транспортної та інших галузей, у яких

цифрові технології стають основою організації праці. У зв'язку з цим **місія сучасного ЗП(ПТ)О** полягає не лише у навчанні **традиційних виробничих операцій**, а передусім — у формуванні **цифрових компетентностей**, що дають змогу випускнику впевнено діяти у технологічно насиченому середовищі, працювати з цифровими пристроями, даними, програмним забезпеченням і комунікаційними платформами.

Першим і найважливішим напрямом формування цифрових компетентностей є **впровадження цифрових технологій у всі етапи освітнього процесу**. У навчанні активно використовуються:

- **електронні освітні ресурси (ЕОР)** — інтерактивні підручники, електронні збірники завдань, цифрові кейси;
- **онлайн-платформи** для організації змішаного та дистанційного навчання (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, «Всеукраїнська школа онлайн» тощо);
- **цифрові лабораторії та віртуальні майстерні**, які дозволяють здобувачам освіти виконувати практичні завдання в імітаційних умовах, не обмежуючись наявністю матеріальної бази закладу.

Такі технології розширюють доступ до сучасних навчальних матеріалів, підвищують мотивацію учнів і сприяють **індивідуалізації освітнього процесу**, коли кожен може навчатися у власному темпі й відпрацьовувати цифрові навички, необхідні для майбутньої професії.

Другим напрямом є **використання цифрових симуляторів, тренажерів та 3D-моделювання** для створення умов, максимально наближених до реального виробничого середовища.

Такі технології дозволяють: моделювати виробничі ситуації без ризику для життя чи обладнання; відпрацьовувати технологічні операції в безпечному цифровому форматі; бачити наслідки прийнятих рішень у реальному часі; формувати професійне мислення через візуалізацію процесів.

Наприклад, у машинобудуванні застосовують **3D-моделювання деталей та механізмів**, у сфері транспорту — **симулятори керування транспортними засобами**, а в енергетиці чи хімічному виробництві — **віртуальні панелі керування процесами**. Це підвищує **реалістичність навчання** і готує здобувачів освіти до роботи на сучасному цифровому виробництві.

Важливою умовою успіху цифровізації професійної освіти є **підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників**. Викладачі й майстри виробничого навчання мають володіти сучасними технологічними інструментами: уміти створювати **цифрові навчальні матеріали** (відеоуроки, інтерактивні тести, онлайн-курси); ефективно

використовувати **електронні журнали, платформи тестування, сервіси для онлайн-співпраці**; знати принципи **цифрової безпеки та академічної доброчесності**.

Підвищення кваліфікації педагогів у цьому напрямі може здійснюватися через курси, тренінги, вебінари, участь у програмах цифрової трансформації освіти. Педагог, який сам володіє цифровими навичками, стає прикладом для учнів і здатен якісно формувати їх у процесі навчання.

Ще одним важливим напрямом є **створення сучасного цифрового освітнього середовища**, яке поєднує всі складові освітнього процесу – навчання, оцінювання, комунікацію, управління. Таке середовище забезпечує: **доступність навчальних матеріалів** у будь-який час і з будь-якого пристрою; **електронну взаємодію** між викладачами, здобувачами освіти та адміністрацією закладу; **оперативний моніторинг результатів навчання**; **електронні портфоліо** учнів, які фіксують їхні досягнення та цифрові проєкти.

У перспективі створення цифрового середовища дозволяє перейти до **індивідуалізованої моделі освіти**, коли кожен здобувач має власну цифрову освітню траєкторію, узгоджену з його майбутньою професією.

Заклади професійної освіти мають активно взаємодіяти з роботодавцями, щоб **зміст підготовки відповідав сучасним технологічним реаліям**. Таке партнерство передбачає: спільну розробку **освітніх програм** із урахуванням потреб цифрової економіки; створення **навчально-практичних центрів** на базі підприємств; проведення **стажувань викладачів і майстрів виробничого навчання** у компаніях, які використовують сучасні цифрові рішення; **участь роботодавців у сертифікації цифрових компетентностей** випускників.

Завдяки цьому освітній процес набуває **практико-орієнтованого характеру**, а випускники отримують актуальні знання й навички, які одразу можуть застосувати на робочому місці.

Отже, заклади професійної (професійно-технічної) освіти стають **провідними осередками формування цифрового покоління робітників**, здатних забезпечити стабільний розвиток економіки в умовах цифрової трансформації. Від рівня цифрової зрілості ЗП(ПТ)О залежить якість підготовки кадрів і конкурентоспроможність держави на світовому ринку праці.

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ВИКОРИСТАННЯ VR, 3D ТА AI-ТЕХНОЛОГІЙ

Геревенко А.М., старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Ключові слова: цифрова компетентність, віртуальна реальність (VR), доповнена реальність (AR), 3D-моделювання, штучний інтелект (ШІ), інтерактивне онлайн-навчання, професійна освіта, підвищення кваліфікації, Autodesk, Shapr3D, Panopto, NotebookLM, Apple Vision Pro, Meta Quest, QR-коди, методичне забезпечення, охорона праці, інклюзивна освіта

Анотація: У доповіді розглядаються сучасні цифрові інструменти для підвищення кваліфікації педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти з акцентом на використання технологій віртуальної та доповненої реальності (VR/AR), 3D-моделювання та штучного інтелекту (ШІ). Представлено досвід кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти у впровадженні програм підвищення кваліфікації, які допомагають педагогам створювати інтерактивний освітній контент а саме, симуляції, 3D-моделі технічних об'єктів, відео-гайди, тощо. Обговорюються інструменти, такі як Apple Vision Pro, Meta Quest, Autodesk, Shapr3D, Panopto та NotebookLM, які сприяють розвитку цифрової компетентності. У рамках майстеркласу учасники подивилися практичні навички створення QR-кодів, активних презентацій, 3D-моделей та ШІ-генерованого контенту. Запропоновано приєднатися до курсів підвищення кваліфікації для освоєння цих технологій.

Сучасна освіта в закладах професійної (професійно-технічної) перебуває в епіцентрі цифрової трансформації, що вимагає від педагогів нових компетентностей для забезпечення якісного навчання та підготовки учнів до вимог сучасного ринку праці. Кафедра технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти активно розробляє та впроваджує програми підвищення кваліфікації, спрямовані на розвиток цифрової компетентності педагогів, інтеграцію інноваційних технологій у навчальний процес та створення сучасного освітнього контенту. У рамках майстеркласу на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: виклики,

технології, досвід» було представлено ключові цифрові інструменти, які допомагають педагогам створювати інтерактивні матеріали, підвищувати ефективність навчання та адаптувати його до викликів цифрової ери.

Одним із пріоритетних напрямів є використання технологій віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR). VR-окуляри, такі як Apple Vision Pro та Meta Quest, дозволяють створювати іммерсивні навчальні середовища, які особливо цінні для симуляції професійних ситуацій. AR, у свою чергу, сприяє створенню інтерактивних посібників: сканування QR-коду може відкривати 3D-модель обладнання з поясненнями, що полегшує розуміння складних технічних концепцій. На майстеркласі учасники ознайомилися з процесом створення VR-контенту, використовуючи безкоштовні інструменти, доступні через платформу Autodesk Free for Education.

Ще одним важливим напрямом є 3D-моделювання, яке забезпечує наочність і практичну цінність у навчанні. Інструменти, такі як Shapr3D та Autodesk (Tinkercad і Fusion 360), дозволяють педагогам створювати тривимірні моделі для візуалізації технічних процесів, наприклад, деталей машин чи будівельних конструкцій. Shapr3D вирізняється простотою інтерфейсу, що робить його доступним навіть для педагогів без попереднього досвіду в 3D-дизайні. На майстер-класі було продемонстровано створення простої 3D-моделі інструменту, яку можна інтегрувати у VR-середовище або використати як частину методичного забезпечення для уроків професійно-практичної та професійного-теоретичної підготовки.

Штучний інтелект (ШІ) відіграє ключову роль у створенні сучасного освітнього контенту. Інструмент NotebookLM від Google автоматизує генерацію нотаток, тестів, конспектів і навіть аудіо-підкастів на основі введених даних, що значно економить час педагогів. Наприклад, ШІ може створювати тести з охорони праці чи технологій, адаптовані до рівня здобувачів освіти.

Платформа Panopto стала незамінним інструментом для організації інтерактивного онлайн-навчання. Вона дозволяє записувати лекції, створювати відео-гайди та додавати інтерактивні елементи, такі як тести чи коментарі. Педагоги можуть створювати бібліотеки навчальних матеріалів, доступ до яких забезпечується через QR-коди, що підвищує гнучкість і доступність навчання.

Список використаної літератури

1. Геревенко А. Промо-ролик майстеркласу «Сучасні цифрові інструменти для підвищення кваліфікації педагогів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: використання VR, 3D та AI-технологій» [Електронний ресурс] // Всеукраїнська науково-практична інтернет-

конференція «Цифрові інновації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: виклики, технології, досвід», 16 жовтня 2025 р. – Біла Церква: Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, 2025. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iocd2GYvyYk> (дата звернення: 16.10.2025).

2. DigCompEdu: European Framework for the Digital Competence of Educators. – European Commission, 2022. – 48 с.

3. Autodesk Education Community: Free Software for Students and Educators. – URL: <https://www.autodesk.com/education/home> (дата звернення: 14.10.2025).

4. Panopto: Video Platform for Education. – URL: <https://www.panopto.com/> (дата звернення: 14.10.2025).

5. NotebookLM: AI-Powered Note-Taking Tool. – Google, 2024. – URL: <https://notebooklm.google/> (дата звернення: 14.10.2025).

6. Shapr3D: 3D Modeling App for Education. – URL: <https://www.shapr3d.com/education> (дата звернення: 14.10.2025).

7. Apple Vision Pro: Spatial Computing for Education. – URL: <https://www.apple.com/apple-vision-pro/> (дата звернення: 14.10.2025).

8. Meta Quest: VR for Learning. – URL: <https://www.meta.com/quest/> (дата звернення: 14.10.2025).

MODERN DIGITAL TOOLS FOR ENHANCING TEACHERS' QUALIFICATIONS IN VOCATIONAL (VOCATIONAL-TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTIONS: APPLICATION OF VR, 3D, AND AI TECHNOLOGIES

Keywords: digital competence, virtual reality (VR), augmented reality (AR), 3D modeling, artificial intelligence (AI), interactive online learning, vocational education, professional development, Autodesk, Shapr3D, Panopto, NotebookLM, Apple Vision Pro, Meta Quest, QR codes, educational materials, occupational safety, inclusive education

Abstract: The paper explores modern digital tools for enhancing the qualifications of teachers in vocational (vocational-technical) education institutions, focusing on the use of virtual and augmented reality (VR/AR), 3D modeling, and artificial intelligence (AI). It presents the experience of the Department of Learning Technologies, Occupational Safety, and Inclusive Education in implementing professional development programs that enable teachers to create interactive educational content, including simulations for occupational safety, 3D models of technical objects, video guides, and tests. Tools such as Apple Vision Pro, Meta Quest, Autodesk, Shapr3D, Panopto, and NotebookLM are discussed as key enablers of digital competence development. During the masterclass, participants gained practical skills in creating QR codes, interactive presentations, 3D models, and AI-generated content. The paper invites teachers to join professional development courses to master these technologies.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ У МАЙБУТНІЙ КАР'ЄРІ ЗДОБУВАЧІВ ЗП(ПТ)О»

Грибовська Ю. М., канд. екон. наук, доцентка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Біла Церква Київської обл.)

Сучасна освіта переживає глибоку трансформацію під впливом цифровізації, розвитку інформаційних технологій та штучного інтелекту (ШІ). Ці процеси докорінно змінюють підходи до організації навчання, ролі педагога, методів і засобів освітнього впливу. Особливо це відчутно у системі професійної освіти, де на перший план виходить підготовка конкурентоспроможного, гнучкого, креативного фахівця, здатного адаптуватися до вимог цифрової економіки, автоматизації виробництва та концепції «навчання впродовж життя».

Впровадження ШІ у викладання курсу «Фінансова грамотність у майбутній кар'єрі здобувачів ЗП(ПТ)О» для слухачів курсів підвищення кваліфікації закладів професійної (професійно-технічної) освіти дає змогу:

- персоналізувати навчання – системи на базі ШІ аналізують прогрес кожного слухача, визначають слабкі сторони та пропонують індивідуальні завдання;
- використовувати адаптивні тести для перевірки знань, що автоматично підлаштовуються під рівень підготовки слухача курсів;
- імітувати фінансові сценарії за допомогою симуляцій, у яких слухач може спробувати себе в ролі інвестора, підприємця чи фінансового аналітика;
- розвивати практичні навички управління фінансами, використовуючи цифрові платформи з візуалізацією даних, електронними таблицями, динамічними діаграмами тощо;
- створювати навчальні кейси за допомогою генеративних інструментів, таких як ChatGPT або Copilot, що дозволяють моделювати ситуації прийняття фінансових рішень у реальному часі.

Штучний інтелект у сучасній освіті – це не лише технічний інструмент, а педагогічна технологія, що змінює логіку навчання: від передачі знань до розвитку критичного мислення, самонавчання та аналізу. Як зазначає Л. Карпова [1], технології ШІ сприяють формуванню метанавичок: аналітичного мислення, гнучкості, здатності приймати рішення в умовах невизначеності.

Слухачі курсів під час вивчення дисципліни «Фінансова грамотність у майбутній кар'єрі здобувачів ЗП(ПТ)О» мають можливість створювати інтерактивні кейси та ухвалювати фінансові рішення на основі змодельованих даних, а система ІІІ аналізує їхні помилки та пропонує індивідуальні рекомендації.

До сучасних інструментів ІІІ, які можуть бути інтегровані у професійну освіту, належать:

- AI-асистенти (ChatGPT, Copilot, Google Gemini) – допомагають створювати навчальні завдання, аналізувати фінансові дані, моделювати бізнес-ситуації;
- адаптивні платформи навчання (Smart Sparrow, Coursera AI, Moodle AI) – підлаштовуються під рівень знань слухачів курсів підвищення кваліфікації;
- цифрові тренажери та фінансові симулятори – дозволяють слухачам курсів тренуватися у складанні бюджету, розрахунку кредитів, інвестицій, управлінні ризиками;
- аналітичні системи – дають можливість викладачам оцінювати успішність, динаміку засвоєння матеріалу та виявляти індивідуальні проблеми у навчанні [3].

ІІІ не замінює викладача, а **розширює його можливості**, забезпечуючи гнучкість, ефективність і персоналізацію освітнього процесу. У викладанні курсу ІІІ може виконувати функцію **цифрового асистента**, який допомагає:

- автоматизувати перевірку тестових завдань і підрахунок результатів;
- генерувати індивідуальні навчальні матеріали залежно від рівня знань здобувачів освіти;
- створювати інтерактивні фінансові симуляції, що моделюють реальні економічні ситуації (планування бюджету, інвестування, кредитування тощо);
- аналізувати навчальні дані для виявлення прогалин у знаннях і пропонувати шляхи їх усунення.

ІІІ бере на себе рутинні аналітичні функції, звільняючи час викладача для творчої, аналітичної та педагогічної діяльності. ІІІ є інноваційним помічником викладача, який трансформує навчальний процес, підвищує його ефективність, дозволяє створювати динамічні та персоналізовані навчальні середовища.

Незважаючи на зростаючу роль ІІІ, саме викладач залишається центральною фігурою освітнього процесу. Він виступає як:

- ментор – формує у здобувачів освіти фінансове мислення, критичне

ставлення до інформації, навички ухвалення рішень;

- модератор – координує використання ІІІ, спрямовуючи його потенціал у навчальних цілях;

- оцінювач – враховує не лише алгоритмічні, а й людські аспекти – мотивацію, етичні судження, емоційний інтелект.

Завдання викладача – навчити слухачів курсів не просто користуватися ІІІ, а мислити критично, оцінювати ризики, ухвалювати відповідальні рішення. ІІІ не може замінити педагогічну інтуїцію, емпатію, людську взаємодію, без яких неможливе ефективне виховання фінансово грамотної особистості. Людський фактор залишається ключовим у формуванні цінностей, мотивації та відповідального ставлення до фінансів.

Приклади використання цифрових інструментів ChatGPT, Canva AI, Kahoot AI, Notion AI, Microsoft Copilot у процесі викладання наведено у табл.

Таблиця 1

**Використання ІІІ при викладанні курсу
«Фінансова грамотність у майбутній кар’єрі здобувачів ЗП(ПТ)О»**

Цифровий інструмент	Приклад використання	Результати
ChatGPT	Генерація фінансових кейсів, моделювання реальних фінансових ситуацій (складання особистого бюджету, розрахунок кредитних платежів чи аналіз ринкових тенденцій), створення запитань для обговорення	Розвиток аналітичного мислення, навичок аналізу даних
Canva AI	Створення візуалізацій: діаграм, інфографік, фінансових моделей	Підвищення залученості слухачів курсів
Kahoot AI	Формування ігрових тестів та інтерактивних тестів з підтем: «Бюджет», «Податки», «Інвестиції», «Накопичення»	Збільшення рівня мотивації
Notion AI	Планування фінансових проєктів, організація командної роботи	Формування підприємницьких компетентностей
Microsoft Copilot	Автоматизація розрахунків, аналіз звітів	Підвищення точності та швидкості роботи з даними

Використання ІІІ допомагає у:

- підготовці навчальних матеріалів;

- моніторингу знань;
- плануванні індивідуальних траєкторій навчання.

Однак лише викладач здатен:

- розвивати емоційний інтелект;
- формувати ціннісні орієнтири;
- забезпечувати етичне використання технологій.

Переваги впровадження ІІІ:

– персоналізація навчання та адаптивність до індивідуального рівня слухача курсів;

- розвиток аналітичного та критичного мислення;
- інтерактивність навчального середовища;
- підвищення мотивації до навчання;
- ефективний моніторинг навчальних результатів.

Виклики впровадження ІІІ:

- недостатня цифрова компетентність педагогів;
- ризики етичного використання ІІІ;
- потреба в оновленні нормативної бази;
- обмежене фінансування цифрових ініціатив [2].

Отже, інтеграція штучного інтелекту в освітній процес професійної освіти відкриває нові можливості для розвитку фінансової грамотності, самостійності й креативності здобувачів освіти. Викладачам необхідно володіти сучасними цифровими навичками, а освітнім закладам – створювати умови для впровадження інтелектуальних освітніх технологій. Таким чином, використання ІІІ в процесі викладання дисципліни «Фінансова грамотність у майбутній кар'єрі здобувачів ЗП(ПТ)О» не лише підвищує мотивацію до навчання, але й формує у педагогів нові цифрові компетентності. Для викладача це означає можливість стати фасилітатором навчання – тим, хто не просто передає знання, а створює умови для їх активного засвоєння через аналітику, цифрові симуляції та індивідуальні рекомендації. Поєднання інтелекту викладача та можливостей ІІІ забезпечує формування фінансово грамотних, технологічно підготовлених і конкурентоспроможних фахівців нової економіки знань.

Список використаної літератури

1. Карпова Л. В. Цифрові технології в освіті: педагогічні аспекти. // *Професійна освіта: наукові дослідження*. 2023. №2. С. 45–52.
2. Luckin R. *Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education in the 21st Century*. London: UCL Press, 2019.
3. UNESCO. *AI and the Futures of Learning*. Paris: UNESCO, 2023.

УПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Василина Гуда, викладачка іноземної мови та зарубіжної літератури

КЗ “Свалявський професійний коледж” ЗОР м.Свалява

gudavasilina@gmail.com

Сучасний світ стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, і одним із найпотужніших трендів сьогодення є розвиток та впровадження штучного інтелекту (ШІ). Ця технологія вже давно вийшла за межі наукової фантастики, ставши реальним інструментом у медицині, бізнесі, транспорті та, безумовно в освіті. Освітній процес, як важлива складова розвитку суспільства, потребує постійного оновлення та модернізації. Упровадження штучного інтелекту у навчання відкриває нові можливості для персоналізації освітнього процесу, підвищення його ефективності, а також розвитку критичного мислення та цифрових компетентностей як у педагогів, так і в учнів.

Мета цієї статті— розкрити сутність поняття «штучний інтелект», проаналізувати напрями його застосування в освіті, окреслити переваги, ризики та перспективи використання ШІ у закладах освіти України. Штучний інтелект (Artificial Intelligence, AI) — це галузь комп’ютерних наук, яка займається створенням систем, здатних виконувати завдання, що потребують інтелектуальної діяльності людини: аналізу, навчання, розпізнавання мови та зображень, прийняття рішень тощо. Основу таких систем становлять алгоритми машинного навчання та нейронні мережі, що дозволяють комп’ютерам самостійно вдосконалювати свої можливості на основі аналізу даних. У ХХІ столітті штучний інтелект стає ключовим чинником розвитку «економіки знань». Його застосування в освіті сприяє формуванню гнучкої системи навчання, здатної адаптуватися до індивідуальних потреб кожного учня.

Сьогодні використання ШІ в освіті охоплює різноманітні сфери, серед яких:

- **Індивідуалізація навчання.** Завдяки аналітичним алгоритмам системи штучного інтелекту можуть адаптувати навчальний матеріал до рівня знань, темпу навчання та стилю сприйняття конкретного учня. Наприклад, платформа Duolingo використовують алгоритми адаптивного навчання.

- **Інтелектуальні навчальні помічники.** ChatGPT, Google Gemini, Copilot та інші інструменти на основі ШІ допомагають студентам і

викладачам швидше шукати інформацію, генерувати тексти, аналізувати помилки в письмових роботах або створювати навчальні матеріали.

- **Автоматизація оцінювання.** Системи на основі ШІ можуть перевіряти тести, письмові роботи, навіть аналізувати усне мовлення, що зменшує навантаження на викладача та дозволяє більше часу приділити роботі з учнями.

- **Адміністративна підтримка.** Алгоритми штучного інтелекту застосовуються для планування розкладів, управління освітніми даними, відстеження відвідуваності та аналізу успішності учнів.

- **Розвиток критичного мислення.** Використання ШІ стимулює учнів до пошуку власних рішень, порівняння результатів, перевірки достовірності отриманої інформації, що є ключовою компетентністю у цифрову добу.

Переваги використання ШІ в освітньому процесі:

1. **Персоналізація навчання.** Кожен учень отримує можливість працювати у власному темпі, отримуючи завдання відповідного рівня складності.

2. **Доступність освіти.** Онлайн-платформи з елементами ШІ роблять навчання доступним у будь-який час і з будь-якої точки світу.

3. **Підвищення ефективності роботи викладача.** ШІ бере на себе рутинні завдання (перевірка тестів, підрахунок результатів, формування статистики).

4. **Мотивація учнів.** Використання інноваційних технологій підвищує інтерес до навчання, особливо серед молодого покоління, яке активно користується цифровими інструментами.

5. **Аналітична підтримка прийняття рішень.** Освітні аналітичні системи можуть визначати слабкі місця у навчальному процесі, прогнозувати результати, планувати індивідуальні траєкторії розвитку учнів.

Попри очевидні переваги, впровадження ШІ супроводжується певними ризиками:

- **Етичні та правові питання.** Використання даних учнів вимагає суворого дотримання правил конфіденційності.

- **Залежність від технологій.** Надмірне використання ШІ може знизити рівень самостійного мислення.

- **Необхідність цифрової грамотності педагогів.** Ефективне використання ШІ неможливе без належної підготовки викладачів.

- **Проблема достовірності інформації.** Алгоритми іноді можуть помилятися або відтворювати упередження, закладені у даних.

Україна поступово інтегрується у глобальні процеси цифровізації

освіти. Зокрема, Міністерство освіти і науки України у 2023–2025 рр. визначило штучний інтелект одним із пріоритетних напрямів цифрової трансформації. У школах та закладах професійної і вищої освіти все частіше проводяться тренінги з цифрової грамотності, створюються навчальні матеріали з використанням ШІ, а також інтегруються освітні платформи, які допомагають автоматизувати навчальний процес.

У майбутньому варто очікувати появи інтелектуальних електронних підручників, віртуальних лабораторій та симуляторів, що дозволять учням і студентам практично засвоювати знання у безпечному середовищі.

Отже, упровадження штучного інтелекту в освітній процес є закономірним етапом розвитку сучасної освіти. ШІ відкриває нові горизонти для персоналізованого, ефективного й доступного навчання, сприяє розвитку цифрових компетентностей, формуванню критичного мислення та творчості. Водночас успішна інтеграція таких технологій потребує підготовки педагогічних кадрів, оновлення нормативно-правової бази. Сучасний педагог має не боятися штучного інтелекту, а навчитися ефективно співпрацювати з ним, використовуючи його як інструмент розвитку, а не як загрозу професії.

Список використаної літератури

1. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. — Кабінет Міністрів України, 2021.
2. Сидоренко, О. В. Штучний інтелект у системі освіти: можливості та виклики. // Інноваційна педагогіка. — 2023. — №58. — С. 45–50.
3. UNESCO. Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities for Sustainable Development. — Paris: UNESCO, 2021.
4. Burenko, I., & Hrytsenko, L. AI in Education: Ukrainian Experience and Global Trends. Kyiv: NAPS of Ukraine, 2024.
5. OECD. AI and the Future of Skills. — OECD Publishing, 2022.
6. <https://naurok.com.ua/uprovadzhennya-shtuchnogo-intelektu-v-osvitniy-proces-suchasnogo-zakladu-osviti-420583.html>

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

*Дубина М.М., здобувачка вищої освіти II курсу спеціальності
053 «Психологія», групи ПС-24-14-ЗМ
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Підлітковий вік охоплює період від 11 -12 до 14-15 років, що відповідає середньому шкільному вікові, тобто 5-9 класам сучасної школи. У цей період в особистості дитини відбуваються складні і суперечливі зміни, на підставі чого його ще називають важким, критичним, перехідним. Така оцінка зумовлена багатьма якісними змінами, які нерідко пов'язані з докорінним ламанням попередніх позицій, особливостей активності, інтересів і стосунків дитини. Відбуваються вони за порівняно короткий час, здебільшого бувають несподіваними і надають процесові розвитку стрибкоподібного, бурхливого характеру. Майже завжди ці зміни супроводжуються появою у підлітка суб'єктивних труднощів. Ускладнюється і його виховання, оскільки підліток не підкоряється ефективним щодо молодшого школяра впливам дорослих, у різних формах проявляє непослух, опір і протест (упертість, грубість, негативізм, замкненість).

Підлітковий вік називають перехідним і тому, що у цей період відбувається перехід від дитинства до юності, від незрілості до зрілості. Ця особливість проявляється в фізичному, розумовому, моральному, соціальному та духовному розвитку особистості. [1, с. 368].

З погляду соціальної психології однією з основних причин появи відхилень у поведінці вважається порушення соціальних стосунків особистості, яке спричинює афект неадекватності — негативний стан, що виникає в людини у зв'язку з неуспіхом у діяльності, який потім перетворюється в особистісне утворення, своєрідний функціональний орган.

Під девіантною поведінкою (лат. *deviatio* — відхилення) розуміють систему вчинків чи окремі вчинки, які суперечать прийнятим у суспільстві нормам і виявляються у вигляді незбалансованих психічних процесів, неадаптованості, порушенні процесів самоактуалізації та ухиленні від морального й етичного контролю особистості над власною поведінкою [2, с. 370].

Як зазначає О. В. Безпалько, серед українських та закордонних дослідників немає єдиного погляду на термін “девіантна поведінка”. Одні вважають, що йдеться про всі відхилення від схвалюваних суспільством

соціальних норм, другі пропонують охоплювати цим поняттям тільки порушення правових норм, треті – різні види соціальної патології (алкоголізм, наркотизм, убивства). Зважаючи на це, в науковому обігу, крім дефініції “девіантна поведінка особистості”, вживають й інші терміни, зокрема, аморальна поведінка, протиправна поведінка, поведінка хворої людини та ін.

У практиці соціально-педагогічної діяльності дітей, за якими спостерігають певні прояви девіації, характеризують як “важковиховуваних”, “педагогічно занедбаних”, непростосованих до школи, фрустрованих, “незручних”, “важких”, “безнаглядних”, “дискомфортних” тощо [3, с. 95].

До порушень поведінки й виникнення шкідливих звичок у дітей і підлітків можуть призвести несприятливі мікросоціальні, соціально-психологічні й індивідуально-біологічні чинники (особливо в періоди вікових криз).

Здебільшого девіації виявляються саме у підлітковому віці. Першопричиною, яка призводить до відхилень у поведінці, є ігнорування особливостей цього вікового періоду, недооцінка дорослими глибоких вікових суперечностей у розвитку підлітка.

Негативні чинники, що зумовлюють девіантну поведінку дітей:

- неблагополуччя в сім'ї (неповна сім'я, батьки – п'яниці, наркомани, ведуть аморальний спосіб життя; безвідповідальність батьків за виховання дітей, їх психолого-педагогічна неграмотність; негативні приклади в моральній поведінці; брак доброти, сімейного затишку, любові до дітей, справжнього батьківського авторитету; прояви насильства, жорстокості; матеріальне неблагополуччя) [4, с. 5];

- низька педагогічна культура сім'ї (батько й мати працюють, освічені, інтелектуально розвинені, але матеріальний достаток проявляється у створенні для дітей “парникових” умов, що призводить до ослаблення внутрішніх сил особистості, матеріального перенасичення, всездозволеності, несформованості системи самовимог і самоконтролю);

- недостатній рівень виховної роботи у загальноосвітніх закладах (проявляється у перевантаженості програм навчальним матеріалом, який учень не може засвоїти, що породжує негативізм, опір, намагання “втекти” від навчальної діяльності, почуття власної неповноцінності; прояви негативізму з боку вчителів-вихователів до учнів з моральними вадами; недостатній рівень педагогічної культури вихователів; ізоляція, відсторонення від цікавих колективних справ тощо);

Негативні соціальні впливи, що грають десоціалізаційну роль у виникненні девіантної поведінки підлітків:

- прямі десоціалізаційні впливи чиняться з боку найближчого оточення, яке безпосередньо демонструє зразки асоціальної поведінки, антисуспільних орієнтацій і переконань, коли діють антисуспільні норми і цінності, групові приписи, зовнішні поведінкові регулятори, що спрямовані на формування особистості асоціального типу;

- непрямі десоціалізаційні впливи середовища полягають у відсутності необхідних умов для “запуску” провідних механізмів і засобів соціалізації, за допомогою яких здійснюється “трансформація” системи зовнішньої регуляції у внутрішню.

- виїзд батьків за кордон на працю. За останні п'ять років кількість виїздів за кордон збільшилася [4, с. 6].

Кримінальний фактор виникнення девіантної поведінки:

- група підлітків, що сформована поза соціально-значущої діяльності, в умовах марного гаяння часу та ризикованих хуліганських занять. У таку групу, яка виявляється “каталізатором” злочинної поведінки неповнолітніх, підліток потрапляє в разі неможливості добитися успіху, відсутності позитивної діяльності, в якій підліток може реалізувати себе; в разі психологічного дискомфорту, що виникає як результат престижного невдоволення, відчуження від колективу, як це буває з “важкими” учнями внаслідок їх слабкої успішності, конфліктів з вчителями та однокласниками, що призводить до зниження референтної значущості підлітка та пошуків ним іншого кола спілкування.

Психобіологічні передумови асоціальної поведінки дітей:

а) кризові явища, що характеризують психофізіологічний розвиток у підлітковому віці (кризові явища в організмі, психіці та взаємовідносинах підлітка);

б) нервово-психічні захворювання, акцентуації характеру - психічні аномалії: олігофренія, психози, психопатії, неврози, психофізичний інфантилізм, ознаки органічного ураження головного мозку; - частіше за інші зустрічаються акцентуації за гіпертичним та нестійким типом;

в) відставання в розумовому розвитку - за особливо несприятливих умов внаслідок своєї підвищеної навіюваності підлітки можуть легко підпасти під вплив дорослих, досвідчених злочинців;

г) різні фізичні вади, дефекти мови, зовнішня непривабливість, вади конституційно-соматичного характеру;

д) ненормальні біологічні потреби - юнацька гіперсексуальність, несублімована в соціально-активні форми діяльності, що закріпилася на рівні поганих звичок; - потреба в алкоголі, палінні, наркотиках.

Фактори, що провокують жорстокість у дітей з девіантною поведінкою

[5, с. 192-198]:

- внутрішньо-особистісна агресивність учнів, що виявляється внаслідок індивідуальних особливостей;

- попередній досвід життєдіяльності школярів, що містить в собі прояви власної агресивності і спостереження аналогічних проявів у близькому оточенні – в родині, у референтній групі одноліток, у закладах освіти, в яких навчався раніше;

- недостатній рівень розвитку комунікативних навичок, відсутність прикладів і досвіду ненасильницьких відносин і знань про свої права;

- традиції шкільного середовища, що провокують і стимулюють жорстокість.

До таких традицій відносять:

- а) загальний психоемоційний фон закладу освіти, що характеризується високим рівнем тривожності і психічним напруженням суб'єктів взаємодії у сукупності з невмінням контролювати власні емоції і регулювати психічний стан;

- б) “політичну” систему закладу освіти, що містить взаємовідносини у педагогічному колективі, авторитарно-директивний стиль керування, відсутність обґрунтованої системи педагогічних і професійних вимог;

- в) особливості ставлення педагогів до школярів, що побудовано на необґрунтованих вимогах з боку дорослих і повній відсутності прав дітей;

- г) систему взаємовідносин всередині класного колективу (як у “примітивній” групі);

- д) наявність загальновизнаних соціальних ролей, що містять ролі “хазяїна” і “жертви”;

- е) традиції деструктивного соціуму, що пропагують засоби масової інформації [6, с. 318].

Подолання девіантної поведінки є одним із головних завдань сучасного суспільства. Вважається, що запобігання девіації складається з тріади: 1) профілактики; 2) власне запобігання; 3) запобіжних заходів. На початковій стадії визрівання злочину потрібна профілактика (виховні заходи, а можливо й профілактичні засоби примусу). Коли ж (за відсутності результатів) з'явився задум злочину (рішення і процес його прийняття), то центр запобіжної роботи переноситься на власне запобігання. Запобіжні ж заходи є припиненням протиправного посягання. Профілактика правопорушень має такі основні цілі: 1) обмеження впливу негативних факторів; 2) вплив на причини злочинних проявів; 3) вплив на мікросередовище; 4) вплив на особистість, здатну на злочин. Девіантна соціологія вивчає також суб'єктно-об'єктні стосунки щодо проведення індивідуальної і загальної профілактики,

застосування усіх форм її забезпечення, включаючи інформаційне — внутрішнє і зовнішнє. Йдеться про характеристику сукупності зареєстрованих на певній території злочинів за відповідний період; характеристику особистості злочинця; дані про злочинність щодо різних категорій (рецидивна, неповнолітніх тощо); показники правопорушень незлочинного характеру; відображення географії злочинності та інших правопорушень, відхилень тощо [7, с. 642].

Список використаних джерел

1. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посіб. 3-тє вид., перероб., доп. Київ. : Академія, 2017. 368 с.
2. Капська А.Й. Соціальна педагогіка / За ред. проф. А.Й. Капської. К., 2006. — 370с.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. К., 2003. — 95с.
4. Пітько Я. Деякі аспекти охорони дитинства у Львівській області// Проблеми бездомних та безпритульних дітей. Стан та перспективи вирішення: Матеріали наук.-практ. конф. Львів, 2005. — 6 с.
5. Немченко С.Г. Підготовка майбутнього вчителя до роботи з девіантними підлітками // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). № 2. Бердянськ: БДПУ, 2002. С. 192-198;
6. Щетинин М. П. Девіантна поведінка: мотиви, причини і умови розвитку — К.: Вища шк., 2007. — 318 с.
7. Андрущенко В.П., Волович В.І., Горлач М.І., Соціологія: Підручник/ За ред. В.П. Андрущенко, М.І. Горлача. -3-є вид. — К.: Харків: Єдинорог, 1998. — 624 с.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА РІВЕНЬ ДОМАГАНЬ ОСІБ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Дульдєр Віталій Олександрович, здобувач вищої освіти 2 курсу спеціальності С4 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, працівник банківської сфери, м. Київ

Розвиток цифрових технологій відкрив нові можливості для освіти осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушенням зору. Водночас цифрове середовище висуває перед ними додаткові виклики: необхідність орієнтуватися в інформаційних потоках, критично сприймати контент і зберігати психологічну впевненість у власних можливостях.

У цих умовах медіаграмотність виступає важливою складовою цифрової компетентності, яка дозволяє особам із порушенням зору не лише ефективно взаємодіяти з інформацією, а й підтримувати високий рівень самооцінки та рівня домагань – тобто усвідомлення власних цілей, можливостей і здатності їх досягати.

Проблема формування медіаграмотності осіб із вадами зору тісно пов'язана з інклюзивними підходами в освіті, зокрема з розвитком адаптивних технологій і створенням безпечного цифрового середовища, доступного для всіх учасників навчального процесу.

Медіаграмотність охоплює комплекс умінь і навичок: критичне мислення, оцінювання достовірності інформації, уміння користуватися цифровими інструментами, дотримання етичних норм у медіапросторі. Для осіб із порушенням зору вона має ще й психологічний вимір: сприяє підвищенню впевненості у власних силах, розвитку позитивної самооцінки, відчуття компетентності у використанні технологій.

Рівень домагань (за визначенням К. Левіна, Х. Хоппе, Т. Дембо) – це показник прагнень людини, який залежить від попереднього досвіду, успіхів та внутрішньої мотивації. У цифровому освітньому середовищі цей рівень безпосередньо пов'язаний із відчуттям власної ефективності (self-efficacy). Люди з порушенням зору, які володіють базовою медіаграмотністю, частіше демонструють вищий рівень домагань, готовність до навчання, участі в онлайн-курсах, комунікації та саморозвитку.

Емпіричні дослідження показують, що використання доступних цифрових платформ (з озвученням текстів, адаптованим інтерфейсом, контрастним дизайном) сприяє залученню осіб із порушенням зору до активної участі в освітньому процесі. Проте цей процес вимагає

педагогічного супроводу, який допомагає учасникам навчання усвідомлювати власні досягнення, ставити реалістичні цілі, формувати стійку мотивацію.

Розвиток медіаграмотності у поєднанні з психологічною підтримкою формує зону найближчого розвитку для осіб із порушенням зору – від позиції пасивного споживача інформації до активного творця контенту, здатного до самовираження та самореалізації в цифровому середовищі.

Таким чином, медіаграмотність у поєднанні з адекватним рівнем домагань є ключовими чинниками успішної соціалізації та самореалізації осіб із порушенням зору в цифровому освітньому середовищі. Розвиток цих компетентностей сприяє формуванню впевненості, автономності та мотивації до навчання. А також, педагогічна підтримка, орієнтована на розвиток медіаграмотності, має поєднувати технічний, когнітивний і психологічний компоненти. Це забезпечує рівні можливості в освіті та сприяє підвищенню якості життя людей із вадами зору в умовах цифрової трансформації суспільства.

Список використаних джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/>
2. Психологічна допомога для подолання стресу у дітей під час війни. URL: <https://naurok.com.ua/psihologichna-dopomoga-dlya-podolannya-stresu-u-ditey-pid-chas-viyni414802.html>
3. Психологічна підтримка і допомога у воєнний та повоєнний періоди: матеріали Всеукраїнського науково-практичного форуму «Психологічна підтримка і допомога у воєнний та повоєнний періоди» А. В. Вознюк, О. Ю. Василеги. Суми, 2024. – 202 с.
4. Слюсаревський М. М. Теоретичні напрями соціальної психології: навчальний посібник. М. М. Слюсаревський, Н. В. Хазратова. Львів: Львівська Політехніка, 2020. – 104 с.
5. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості: навч. посіб. Харків: Контраст, 2019. – 116 с.
6. Щербакова І.М. Психологія: теорія і практика. Навч. посібник Суми, 2023. – 364 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ РОЗЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ

*ДУМА Т.В., магістрантка спеціальності 053 «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Розлучення стає дедалі поширенішим явищем у сучасному світі. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, у більш ніж половині країн світу кожен третій шлюб розпадається, що означає, що десятки мільйонів дітей щороку переживають розлучення своїх батьків. Що ж стосується України, то динаміка розлучень також свідчить про щорічне збільшення. За даними на 2021 рік, Україна знаходиться на 9 місці у світі за кількістю розлучень на 1000 населення і провідні позиції – у Європі. Статистика щодо збільшення числа дітей, які виховуються в неповних сім'ях також є невтішною. Життя та виховання дитини в нових реаліях має низку специфічних аспектів, які істотно відрізняються від минулого життя і до яких усім необхідно адаптуватися.

Дослідники, які вивчали вплив розлучення на розвиток дитини, відмічали наслідки для психічного та емоційного стану дитини, самооцінки та ставлення дитини до світу загалом. Розлучення може викликати високий рівень тривожності, неврози, порушення асертивності поведінки дитини, депресивні стани та ін. Водночас, у сучасному суспільстві важко стверджувати виключно про негативний вплив розлучення на психічний розвиток дитини. Існує чимало випадків, коли таке рішення може мати виключно позитивний ефект і унеможливило деструктивний вплив на дитину одного з батьків. Це стосується насамперед сімей із несприятливими умовами виховання дітей.

Проте, сьогодні тема розлучення для українців набула нового масштабного значення через війну. Воєнні дії, які розгорнулися на всій території України з 24 лютого 2022р., зумовили виникнення та посилили перебіг сімейних криз у більшості українських родин. Насамперед це пов'язано з низкою факторів, серед яких: примусове розлучення сімей, вимушене переселення в інші міста та країни, воєнний стан та проходження військової служби багатьма чоловіками, загибель великої кількості людей і переживання втрати рідними загиблих, руйнування помешкань і втрата звичного ритму життя. Ці та інші реалії сьогодення викликають надскладні емоційні переживання невизначеності, небезпеки та відчаю, які позначаються на функціонуванні всієї сімейної системи та подружньої підсистеми зокрема.

Наразі статистика розірвання шлюбів під час війни є ускладненою не лише тим, що мільйони українців виїхали за кордон, а й тим, що розлучення відбуваються не в органах державної реєстрації актів цивільного стану, а здебільшого у судах першої інстанції через неможливість присутності сімейної пари одночасно.

Водночас тема розлучення батьків дитини ускладнюється тим фактом, що під час війни сам термін «розлучення» набуває ще й іншого значення – розлучення фізичного, коли дитина віддалена від одного із своїх батьків (переважно від батька) через необхідність виїзду в інше місто або країну, де дитині буде безпечно. Тож як саме таке дистанціювання одного з батьків та розлучення родини через війну впливає на психічний розвиток дитини наразі досліджено недостатньо.

Розлучення батьків в сучасних умовах стало звичною справою, якій не надається особливого значення. За даними Державного комітету статистики у 1991 році налічувалося понад 493 тисячі шлюбів (це 9,5 шлюбів на 1000 наявного населення), а розлучень – понад 200 тисяч (3,9 на 1000 населення). У 2021 році на 214 тисяч (5,8 на 1000 населення) укладених шлюбів в Україні припадає 121 тисяча (3,2 на 1000 населення) розлучень [1]. Тобто за 20 років динаміка розлучення у порівнянні із одруженням зросла з 40% до понад 56%.

Проте, незважаючи на те, що розлучення є культурною нормою, воно справляє серйозний вплив на психіку дитини та її подальше життя навіть у дорослому віці. У ситуації розлучення батьків у дітей часто відзначаються порушення психічного стану та психологічного функціонування: невротичні реакції, порушення поведінки, які у більшості випадків зворотні та зникають протягом 1-2 років після розлучення при правильному підході.

Більшість досліджень у літературі щодо розлучення виявляють негативні наслідки для розвитку дітей. Дослідження демонструють, що діти, батьки яких розлучені, перебувають у несприятливих умовах для досягнення різних життєвих результатів, враховуючи ймовірність зниження когнітивних навичок, психосоціального благополуччя та спотворення соціальних відносин [7].

Х. Кім наводить результати дослідження у яких виявлено:

- 1) невдалі результати іспиту з математики серед розлучених дітей під час і після розлучення батьків;
- 2) негативний вплив під час розлучення на навички міжособистісного спілкування та негативні комбіновані впливи у період до та після розлучення;
- 3) виражений вплив на інтерналізовану поведінку дітей у процесі розлучення.

Проте автором не було знайдено негативного впливу під час

тестування читання, а також не було виявлено збільшення проблем у зовнішній поведінці дитини на будь-якій стадії розлучення. Крім того не було виявлено жодного вагомого впливу перед розлученням або ж всебічного впливу від розлучення загалом [7].

Розлучення є головним життєвим стресом, який може спричинити принаймні короточасний психічний стрес, частково через емоційний і фінансовий тягар, пов'язаний з розлученням [6].

При розлученні у дітей спостерігається десоціалізація, яка проявляється у зростанні девіантної поведінки, девальвації норм та сімейних цінностей. Для дитини сім'я є важливим фактором у формування світогляду, системи соціальних орієнтацій, цінностей і життєвих планів. Із сім'ї починається пізнання інших людей, вперше усвідомлюються правила поведінки людей та особисті обов'язки. Важливо, щоб система настанов і ціннісних орієнтацій відповідала моральним та ідеологічним вимогам суспільства [3].

Інтенсивність впливу травми розлучення та те, які саме струни душі вона торкнеться, залежить від віку дитини. Наприклад, якщо розлучення відбулося до едипальної стадії розвитку, надалі дитина може зіткнутися з кризою гендерної ідентичності та труднощами у побудові відносин. Якщо розлучення відбулося в підлітковому віці, воно накладається на кризовий період переходу до дорослого життя і впливає на те, яким чином буде сформовано особистісну і навіть професійну ідентичність дитини [4].

Травму розлучення можуть супроводжувати різні психосоматичні труднощі, проблеми з навчанням або поведінкою дитини, що раптово виникли, оскільки розлучення для неї - сильний стрес, а для сім'ї це часто заборонена тема. У результаті дитина опиняється у подвійній ситуації, в якій їй переживання сильні, але їй не можна нікому про них розповісти, або потрібно розповідати лише схвалену батьками чи кимось із них версію. Іноді наслідки розлучення можуть виявитися не відразу, оскільки дитина змушена заморозити свої переживання, але на наступному витку вікової кризи вони проявляються із загостренням [5].

Особливо болісно діти переживають розлучення батьків у тому разі, коли ця подія відбувається раптово, тобто без попереднього розладу в житті сім'ї. Зазнавши психологічних травм що виникають унаслідок розлучення, дитина ніби втрачає ґрунт під ногами. Болісні переживання підсилюються ще й тим, що діти реагують не стільки на об'єктивні обставини і факти, скільки на свої страхи фантазії [2].

Розлучення батьків призводить до серйозних негативних наслідків для формування особистості дитини, що зумовлено переживаннями гніву,

почуття провини і страху. Разом з тим інтенсивність цих переживань може бути знижена, якщо батьки оберуть правильну лінію поведінки та подальшу стратегію у вихованні дитини. Правильний психологічний підхід із врахуванням особливостей ситуації після розлучення та індивідуальних потреб дитини сприятиме повноцінному розвитку без негативних наслідків розлучення батьків.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Максимова Н.Ю. Розлучення батьків як фактор девіантної поведінки дітей / Н.Ю. Максимова // Актуальні проблеми психології. Том XI. Випуск 13. – С.97-114
3. Психологічна допомога дитині та сім'ї: практикум. / Л. Магдисюк, М. Замелюк, О. Беспарточна, Н. Борбич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 280 с.
4. Тенденції розвитку сімейної психології в умовах війни та невизначеності: виклики, рішення, перспективи. Ольвійський Форум – 2022: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі ПРОГРАМА та ТЕЗИ XVI Міжнародна наукова конференція І Всеукраїнська науково-практична конференція. 26.06.2022.
5. Трубавіна І.М. Консультування сім'ї / І.М. Трубавіна – К.: ДЦССМ, 2003. – С.68.
6. Kaleta K, Mróz J. Posttraumatic Growth and Subjective Well-Being in Men and Women after Divorce: The Mediating and Moderating Roles of Self-Esteem. Int J Environ Res Public Health. 2023 Feb 22;20(5):3864.
7. Kim, Hyun. (2011). Consequences of Parental Divorce for Child Development. American Sociological Review - AMER SOCIOLOG REV. 76. 487-511. 10.1177/0003122411407748.

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ФІЗИКИ ТА СПЕЦТЕХНОЛОГІЇ

Задорожна О.О., викладач фізики та астрономії в ДНЗ «Одеський центр професійно-технічної освіти»

Сучасна освіта потребує змін відповідно до викликів часу. Інноваційні технології - це інструмент, що наближає українську професійну освіту до європейських стандартів.

Фізика в закладах ПО - є інструментом професійного становлення. На уроках фізики формуються практично орієнтовані компетентності, розвивається критичне мислення. При здобутті робітничої професії, фізика є ключовою дисципліною, що закладає фундамент технічної грамотності та готує здобувачів освіти до технологічного світу.

Інноваційні технології на уроках фізики — це не просто модна тенденція, а необхідність для якісної професійної підготовки. Вони формують у здобувачів освіти не лише знання, а й здатність діяти у швидкозмінному світі технологій.

Інноваційні методи, такі як STEM-підходи, імерсивні технології (VR/AR), симуляції й інтерактивні платформи, роблять навчання захопливим. Молодь краще залучається до процесу, коли фізика стає "живою" і прикладною.

Імерсивні технології - це цифрові технології, які створюють у користувача ефект занурення в віртуальне або доповнене середовище, дозволяючи відчувати себе частиною змодельованої реальності. Мета імерсивних технологій - не лише візуалізація інформації, а й створення відчуття присутності, інтерактивності та активної участі в навчальному процесі. У контексті освіти, імерсивні технології дозволяють проводити віртуальні експерименти, досліджувати фізичні явища у 3D-просторі, вивчати складні теми через досвід і взаємодію.

Застосування імерсивних технологій забезпечує занурення у навчальний контекст. Адже VR, AR, MR технології створюють ефект присутності — здобувач освіти ніби потрапляє всередину навчального матеріалу. Наприклад, можна «опинитися» у середині електричного кола чи спостерігати падіння тіла у вакуумі. Це підсилює інтерес, викликає ефект «вау» і сприяє глибшому розумінню фізичних процесів.

Отож імерсивні технології - це не просто інновація, а ефективний інструмент для активного, глибокого та захопливого навчання. Вони

допомагають зробити знання "відчутними", а освіту ближчою до сучасного учня.

Перші програмовані педагогічні засоби навчання стали мені в нагоді для забезпечення наочності на уроках фізики. Оскільки застаріле обладнання кабінету виходило з ладу, а новими засобами не забезпечували через їх відсутність. Цифрові інструменти повсякчасно вдосконалювалися, що позитивно впливало на якість освітнього процесу.

В умовах інтенсивного розвитку цифрових технологій особливої актуальності набувають віртуальні лабораторії та комп'ютерне моделювання фізичних процесів. Ці інструменти є важливою компонентою STEM-освіти та імерсивного навчання в закладах професійної освіти.

Що таке віртуальні лабораторії? Віртуальні лабораторії — це цифрові симуляції експериментів, які дозволяють здобувачам освіти досліджувати фізичні явища, не виходячи з кабінету. Вони дають змогу безпечно, доступно й ефективно проводити дослід, які в реальному середовищі були б дорогими, небезпечними або технічно складними.

Чим корисне моделювання фізичних процесів? Комп'ютерне моделювання — це створення цифрових моделей фізичних явищ (наприклад, рух тіл, хвилі, електричні кола), що дозволяє бачити наслідки змін параметрів у реальному часі. Це формує глибше розуміння законів природи та принципів фізики.

Віртуальне експериментування має ряд переваг: доступність, бо не потребує дорогого обладнання; безпечність, бо можна експериментувати без ризику; повторюваність, адже дослід можна повторити стільки разів, скільки потрібно; візуалізація - наочне подання абстрактних понять; активізація мислення: розвиток навичок аналізу, критичного та причинно-наслідкового мислення.

Найчастіше у власній педагогічній практиці я використовую ресурси: Віртуальну лабораторію PhET Interactive Simulations (University of Colorado Boulder) і анімовані 3D-моделі інтерактивного програмного комплексу Mozabook від EdPro. Готова стверджувати справедливості слів Конфуція: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію».

Сучасні імерсивні технології відкривають нові горизонти для практичного навчання у закладах професійної освіти. Завдяки віртуальній реальності (VR), доповненій реальності (AR) та змішаній реальності (MR), здобувачі освіти отримують можливість взаємодіяти з навчальними об'єктами у цифровому середовищі, максимально наближеному до реального виробництва.

У таких середовищах змодельовані точні фізичні властивості, включаючи тиск, температуру, вагу, опір, тощо.

Симуляції дозволяють вивчати складні технічні пристрої та механізми - від двигунів до побутової техніки - у розрізі та динаміці. Здобувачі освіти можуть самотійно: розбирати/збирати механізми; змінювати параметри та спостерігати наслідки; проводити віртуальну діагностику несправностей.

Такий формат навчання, звісно, має вже згадані переваги, окрім них ще: підвищення мотивації та впевненості у власних силах; готовність до реальних виробничих ситуацій.

Симуляції у віртуальному просторі — це інноваційна форма навчання, яка дозволяє здобувачам освіти відпрацьовувати алгоритми дій на уроках фізики та техніку виконання завдань на уроках спецтехнології в умовах, максимально наближених до реальних.

Однією з найпоказовіших галузей застосування симуляцій є зварювальні роботи. За допомогою спеціального VR-обладнання, здобувач освіти може: відпрацьовувати положення рук, рухи, нахили та кут електрода; бачити віртуальну дугу та шов; отримувати зворотний зв'язок у реальному часі щодо якості виконання (швидкість, кут, тиск, відстань до деталі); аналізувати помилки без шкоди для устаткування або матеріалів.

Окрім зварювання, симуляції дозволяють моделювати ситуації з монтажу електричних систем; роботи з гідравлічним обладнанням; кухонного процесу приготування страв; стрижки волосся, фарбування тощо.

Застосування симуляцій у закладах ПО має чимало переваг, а саме: сприяє зменшенню витрат на матеріали; дозволяє безпечно відпрацьовувати потенційно небезпечні дії; забезпечує індивідуалізацію навчального процесу; надає постійну доступність до тренувань без потреби у спеціальному робочому місці.

Імерсивні технології дозволяють здобувачам освіти "відвідати" виробничі об'єкти, де присутні потенційно небезпечні умови (високий рівень шуму, температура, електрика, хімічні речовини), без загрози для життя й здоров'я.

Застосовувати екскурсії у VR можна на уроках з охорони праці, під час інтегрованих уроків фізики й професійної підготовки, перед виробничою практикою, при підготовці до кваліфікаційних іспитів.

До основних характеристик, яким повинні відповідати технології AR, ми - викладачі відносимо першочергово такі: доступність для завантаження на мобільні пристрої здобувачів освіти; якісна графіка, зображення, анімація, відео; можливість хмарного збереження результатів роботи; наукова обґрунтованість і відповідність термінології, законам, формулам, правилам;

інтуїтивна зрозумілість для використання учнями; якість зображень та їхня відповідність реальним об'єктам.

Впровадження імерсивних технологій в освітній процес відкриває нові горизонти, але також супроводжується низкою проблем та викликів. Ось основні з них:

технічні виклики - гарнітури VR/AR, потужні комп'ютери, програмне забезпечення — усе це потребує значних фінансових витрат, освітні заклади часто не мають достатньої кількості комп'ютерів або стабільного інтернету для роботи з імерсивними платформами, обладнання швидко втрачає актуальність, вимагаючи регулярного оновлення;

педагогічні виклики - бракує фахівців, які можуть ефективно впроваджувати імерсивні інструменти в навчання, імерсивні технології часто впроваджуються "всліпу", без чіткої інтеграції у навчальні плани, важко виміряти, наскільки ефективним було навчання в імерсивному середовищі;

психофізіологічні виклики - надмірне або тривале використання VR/AR може викликати втому, головний біль або дезорієнтацію та й не всі здобувачі освіти однаково комфортно сприймають "занурення" у віртуальне середовище.

Імерсивні технології — це не просто модна тенденція, а інструмент трансформації освіти, що забезпечує вирішення ряду питань.

Поглиблення рівня засвоєння знань, бо віртуальне "занурення" дозволяє здобувачам освіти краще зрозуміти абстрактні поняття завдяки наочності та інтерактивності. В свою чергу високий рівень емоційного залучення сприяє довготривалому запам'ятовуванню.

Моделювання реальних виробничих процесів - у професійній освіті VR/AR дозволяє відпрацьовувати навички без ризику травм або псування дорогого обладнання, забезпечує імітацію робочого середовища (цех, будівельний майданчик, лабораторія тощо) без потреби фізичної присутності.

Дистанційне та інклюзивне навчання - здобувачі освіти з віддалених населених пунктів або з обмеженими фізичними можливостями можуть брати участь у повноцінному навчальному процесі, мають можливість навчатися у "віртуальному класі", перебуваючи вдома.

Розвиток soft skills - VR-тренажери дозволяють відпрацьовувати комунікацію, вирішення конфліктів, лідерські навички в імітованих сценаріях.

Висновок: Імерсивне навчання — це інвестиція в майбутнє. Воно формує цифрові компетентності, затребувані на ринку праці, стимулює інноваційне мислення.

Застосування таких технологій — важливий крок до модернізації

профтехосвіти в Україні. Це сприяє її привабливості, конкурентоспроможності та відповідності вимогам сучасного виробництва.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

*Зіненко Н.Р., викладач професійно-теоретичної підготовки КЗО
«Покровське вище професійне училище»ДОР» (с.Олександрівка,
Синельниківський район, Дніпропетровська область)*

Сучасний освітній простір дедалі більше інтегрується у цифрове середовище, що зумовлює потребу у забезпеченні належного рівня інформаційної безпеки закладів освіти, а саме закладів професійної(професійно-технічної) освіти. Інформаційна безпека освітнього середовища закладу освіти — це комплекс заходів, спрямованих на захист інформаційних ресурсів, персональних даних здобувачів освіти та працівників, а також на створення безпечних умов для використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчально - виховному процесі.

В умовах цифровізації освіти, коли значна частина навчання, обміну інформацією, документообігу та комунікацій здійснюється в електронному форматі, питання інформаційної безпеки набуває особливої актуальності. Професійна (професійно-технічна) освіта не є винятком, адже заклади П(ПТ)О активно використовують цифрові платформи для дистанційного (змішаного) навчання, електронного обліку, оцінювання, взаємодії з роботодавцями та органами управління освітою.

Інформаційна безпека освітнього середовища передбачає захист від таких основних загроз:

- несанкціонований доступ до персональних даних учасників освітнього процесу (здобувачів освіти та педагогічного колективу);
- витік або викрадення інформації;
- поширення шкідливого контенту, фейкової інформації, кібербулінгу;
- технічні збої в роботі інформаційних систем і платформ;
- неетичне або неправомірне використання будь-якої інформації.

Основними принципами забезпечення інформаційної безпеки в освітньому середовищі є:

1. Конфіденційність — доступ до персональних даних мають лише уповноважені особи.

2. **Цілісність** — забезпечення достовірності та захищеності інформації від змін або знищення.

3. **Доступність** — користувачі мають можливість отримати необхідну інформацію у визначений час без порушення правил безпеки.

4. **Відповідальність і правова обізнаність** — усі учасники освітнього процесу мають знати норми інформаційної етики, авторського права, правила збереження даних.

Для закладів професійної освіти важливим напрямом є **формування культури інформаційної безпеки** серед педагогічних працівників, майстрів виробничого навчання та здобувачів освіти. Це досягається шляхом проведення відповідних інструктажів, тренінгів, тематичних заходів, занять із цифрової грамотності, впровадження правил безпечного користування Інтернетом і соціальними мережами.

Серед практичних заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки освітнього середовища можна виділити:

- створення внутрішніх положень і регламентів з обробки персональних даних;
- використання відповідного антивірусного програмного забезпечення, систем резервного копіювання;
- встановлення фільтрів контенту в мережі Wi-Fi закладу;
- впровадження двофакторної аутентифікації для працівників і викладачів;
- регулярне оновлення паролів та операційних систем;
- контроль доступу до внутрішніх баз даних;
- створення «цифрової політики» закладу освіти.

Важливим аспектом є **виховання у здобувачів освіти навичок цифрової гігієни**: уміння створювати надійні паролі, критично оцінювати інформацію з мережі, дотримуватися авторських прав, уникати небезпечних контактів у соціальних мережах. Викладачі та майстри виробничого навчання у навчально-виховному процесі мають бути для здобувачів освіти прикладом безпечної цифрової поведінки, дотримуючись етичних норм комунікації в онлайн-середовищі.

Роль педагогічного колективу, адміністрації закладу полягає у створенні та підтримці **інформаційно безпечного освітнього середовища**, яке включає технічну, організаційну та педагогічну складові. Доцільно призначати відповідального за інформаційну безпеку, контролювати дотримання політик конфіденційності, проводити моніторинг кіберінцидентів (якщо такі мають місце) і реагувати на них оперативно.

Важливу підтримку у цій сфері забезпечують державні документи,

зокрема Закон України «Про захист персональних даних», Закон України «Про інформацію», Концепція розвитку цифрових компетентностей та «Положення про Єдине інформаційне середовище освіти». Ці нормативні акти визначають основні принципи, вимоги та механізми захисту інформації в освітній галузі.

Отже, забезпечення інформаційної безпеки освітнього середовища є необхідною умовою ефективного функціонування сучасного закладу професійної освіти. Вона сприяє підвищенню довіри до цифрових технологій, захисту прав учасників освітнього процесу, формуванню медіаграмотності, цифрової культури та відповідальної поведінки у мережевому просторі.

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Козка О. Ю., здобувач II курсу освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 053 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

З появою новітніх інформаційних технологій можливості людини постійно збільшуються. У тому числі, це стосується і самоосвіти. Різноманітні матеріали з психології наразі доступніші, ніж будь-коли. Зрозуміло, що ніщо не замінить допомоги висококваліфікованого фахівця. Проте, під час війни, дуже важливо мати доступ до будь-якої корисної інформації. Саме тому, дуже важливо, щоб і військовослужбовці, і цивільне населення були проінформовані про корисні інформаційні ресурси, які можуть стати у нагоді.

Першим ресурсом, про який варто згадати, є Veteran Hub – ресурс, який створений для того, щоб полегшити шлях ветеранів та ветеранок, а також їх рідних [1]. Організація була створена ще в 2016 році та працює в напрямку юридичної допомоги, психологічної, а також надає персональний супровід із питань працевлаштування. Veteran Hub має як фізичні філії, так і зручний веб-сайт, на якому зібрана інформація, яка буде корисною для реінтеграції захисників та захисниць у суспільство. Окрім корисних статей, в тому числі і на психологічну тематику, організація має подкасти на Youtube. Одними з найпопулярніших подкастів є подкаст «Держава для ветеранів» та подкаст «Кохані» для родин наших захисників та захисниць.

Наступним ресурсом є платформа Це Ок, яка буде корисною не лише

для захисників та захисниць та їх партнерів/партнерок, а й для фахівців у сфері надання психологічних послуг [2]. Платформа має зручний сайт, на якому можна обрати один із трьох розділів – для ветеранів та ветеранок, родин або фахівців. Окрім статей на психологічну тематику, ресурс містить протоколи та настанови для лікування, наприклад, хронічного безсоння, тривожного розладу, ПТСР тощо. Всі протоколи є розробленими Міністерством у справах ветеранів США та Міністерством оборони США та перекладеними Veteran Hub.

Також уваги заслуговує ресурс ГО «Культурний Десант» [3]. Сайт даної організації також містить окрему сторінку для цивільних, військових та сторінку, присвячену міжнародному напрямку. Дана організація працює одразу у декількох напрямках – це і мотивація цивільних у питаннях військової служби та допомоги війську, і підвищення мотивації бійців, і робота з морально-психологічним станом військовослужбовців, і протидія ворожій пропаганді. На рахунку організації безліч проєктів, серед яких, наприклад, «Voice of War», «Книга на фронт», «Культурний лекторій» тощо. «Культурний Десант» успішно працює в напрямку залучення цивільних, волонтерів та міжнародних партнерів до допомоги війську.

Це лише одні з небагатьох ресурсів, які несуть користь не лише для тих, хто стоїть на захисті нашої держави, а й для тих, хто щодня чекає та підтримує своїх рідних, які перебувають на службі у війську, а також для фахівців, які роблять все можливе для допомоги нашим захисникам та захисницям.

Список використаних джерел:

1. Veteran Hub. *Veteran Hub*. URL: <https://veteranhub.com.ua/> (date of access: 26.10.2025).
2. Розділ для фахівців. *ЦеОк*. URL: <https://tseok.com.ua/specialist> (дата звернення: 26.10.2025).
3. culturalforces. *culturalforces*. URL: <https://culturalforces.org/> (date of access: 26.10.2025).
4. ГО "Реформація". *ГО "Реформація"*. URL: <https://format.ua/useful-links-for-military> (дата звернення: 26.10.2025).

OURBOOX У ДІЇ: НЕСТАНДАРТНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ОСВІТИ

*Костюкова К.С., викладач інформатики КЗО «ПЦППРК» ДОР»
(м.Покров, Дніпропетровської обл.)*

Що таке OurBoox? Проста у користуванні платформа, завдяки якій можна легко та безкоштовно створювати приголомшливі цифрові фліпбуки з текстом, зображеннями, відео, іграми, картами, 3D-моделлями тощо. Фліпбук — новий формат книжкових паперових видань, книга-зошит, сторінки якої нагадують монітор букридера або смартфона, що дозволяє читачу легко утримувати їх при читанні однією рукою[3]. Ми звикли називати це електронними підручниками.

Концепція електронних підручників полягає в тому, щоб зробити їх не просто заміниками паперових посібників, а інструментом навчання з розширеними в порівнянні з традиційними підручниками можливостями. Основна перевага електронного посібника — інтерактивність (можливість крім тексту можливість відкривати аудіофайли, відеоролики, копії різних документів, перехресні матеріали з інших посібників та енциклопедій) [2].

З інтернет-сервісом Ourboox я познайомила на заняттях Школи розвитку ІТ-компетентності від НМЦ ПТО у Дніпропетровській області. Мені одразу сподобався цей ресурс, бо з ним можна створювати сучасний та креативний освітній контент.

Чому саме OurBoox в освіті? Усе працює просто: без складних налаштувань і без потреби встановлювати додатки. Для базового рівня доступні три безкоштовні фліпбуки. Студенти можуть читати їх навіть із телефона, а педагоги — ділитися власними матеріалами миттєво.

OurBoox можна використовувати як інструмент для творчості, тому що тут кожен може бути автором. Створити власні казки, комікси, збірки поезій, інтерактивні уроки. Цей сервіс також можна використовувати не зовсім класично, наприклад, створити віртуальні щоденні справи навчальної групи, оформити освітні квести чи сторітелінг-проекти, або оформити виставку студентських робіт[5].

Щоб почати користуватися платформою, необхідно перейти за посиланням <https://www.ourboox.com/> та зареєструватися. Можна створити свій фліпбук з готового PDF-файлу або з нуля, далі ввести назву та створити обкладинку.

Для роботи з основним змістом фліпбуку, необхідно обрати пункт «Book Content». Для роботи з текстом тут є достатній набір можливостей: змінити розмір, накреслення, колір тексту; вирівняти текст на сторінці; додати

гіперпосилання тощо. Для додавання сторінок є відповідні кнопки «+» та «-» (праворуч від сторінки), з їх допомогою можна і видалити вже створені сторінки. Щоб завантажити фото, скріншот чи картинку, слід використати пункт «Artwork»[4].

Виклики та лайфхаки для роботи з OurBoox. Гортаючи різні джерела про сервіс Ourboox можна виділити деякі «незручності». Як от, наприклад, «на одній сторінці не можна розмістити і текст, і зображення» або «автоматичне виправлення окремих слів, написаних українською мовою, що потребує виключення автоперекладачу»[1].

Перший лайфхак, яким я хочу поділитися, це - зробити скріншот попередньо надрукованого тексту в Word із зображеннями. Таким чином ми матимемо можливість створити і текст і зображення на одній сторінці і не турбуватися про некоректний переклад.

Також серед незручностей користувачі виділяють «додавання на сторінку лише тих медіа файлів, інтерактивних вправ або тестів, які мають HTML-код, бо звичайна URL-адреса не спрацьовує, а вставлене гіперпосилання вимагає переходу на іншу сторінку»[1].

Як же вставити вміст необхідного нам ресурсу, який буде вбудований в електронну книгу та доступний для співпраці без зайвих переходів по інших посиланнях? Для цього слід скопіювати не просто посилання ресурсу, а код для вбудування та вставити його в наш фліпбук, натиснувши «<>». У фліпбук легко вбудувати такі інтерактивні ресурси, як: дошка Padlet, тестові завдання Google Form, інтерактивні вправи Learningapps, відео з Youtube тощо.

Ще один лайфхак: для того, щоб вбудовані елементи були схожі за розміром, можна редагувати код вставки. Замість стандартного набору налаштувань вікна ввести власну ширину та висоту. Тоді отримаємо більш адаптований вигляд інтерактивного ресурсу в готовому фліпбуці.

Повернемося до озвучених раніше «незручностей» Ourboox. А що робити, якщо відповідний код для вбудування необхідний нам ресурс не має? Наприклад, для тестування окрім Google Form викладачі часто використовують платформу «На Урок». Чи можна вставити посилання на такий тест в Ourboox? Так, є при цьому невеликий мінус, але вставити можна.

Наступний лайфхак полягає у використанні спеціальної конструкції HTML-коду для вбудування вмісту:

```
<iframe src="посилання на інтерактивний ресурс" width="640" height="425" frameborder="0"></iframe>
```

Наприклад, код: `<iframe src="https://naurok.com.ua/test/diagnostichne-testove-zavdannya-za-9-klas-2901144.html" width="640" height="425"`

frameborder="0"></iframe> вставе у фліпбук тестове завдання платформи «На Урок». Невеликий мінус при такому способі вбудування те, що студент всеодно перейде за посиланням на іншу сторінку (тобто можна вважати такий вміст не зовсім вбудованим).

Маючи шаблон-конструкцію для вбудування, можна ділитися будь-чим: фотографіями чи картинками (поруч із текстом), Google презентаціями та електронними таблицями в режимі редагування, аудіофайлами; переглядати веб-сайти, блоги. Досить багато ще цікавого можна додати до вмісту вашого фліпбуку: матеріали з платформ Canva, Genially, Wordwall; інший фліпбук, створений в Ourboox тощо.

OurBoox — це не просто онлайн-книги, це простір для натхнення. Він допомагає зробити навчання відкритим, сучасним і справді творчим.

Щоб подивитися OurBoox у дії, можна переглянути мій приклад фліпбуку за посиланням: <https://www.ourboox.com/book-preview/1583493/>

Список літератури:

1. Інформаційно-методичний збірник навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області. Методичний вісник, випуск № 4 (36) (жовтень 2023р.), 2023-10-24.

2. Гриценко С.Є. Сучасні технології створення електронних підручників. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5182/1/Gricenko.pdf>

3. Ourboox. URL: <https://www.ourboox.com/>

4. Ourboox - платформа для створення електронних книг. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Tu9Cv1ZnOJM>

5. ChatGPT (OpenAI, версія GPT-5) — використано для генерації ідей, структури презентації та формулювання тез.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КРОПИВНИЦЬКОГО АГРАРНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Краснопольська Л. І., старший викладач інформатики та інформаційних систем в обліку і маркетингу, Кропивницький аграрний фаховий коледж (м. Кропивницький)

Анотація.

У статті розглянуто досвід використання цифрових інструментів у професійній підготовці здобувачів освіти Кропивницького аграрного фахового коледжу. Основна увага приділяється практичному застосуванню Microsoft Excel як універсального інструменту для обробки даних, аналітики та візуалізації результатів у межах дисциплін «Інформатика» та «Інформаційні системи у маркетингу». Висвітлено використання сервісів Canva, Classtime, Microsoft Access, PowerPoint, Google Classroom і хмарних технологій, а також створення персонального сайту, YouTube-каналу викладача та Instagram-акаунта гуртка. Представлений досвід демонструє ефективність інтеграції цифрових технологій у професійну освіту, формує цифрову компетентність, креативність і самостійність здобувачів освіти.

Ключові слова: *цифрові інструменти, професійна освіта, Microsoft Excel, Canva, Classtime, цифрова компетентність, медіасередовище.*

Сучасна система професійної освіти перебуває в умовах активної цифровізації. Виклики сьогодення вимагають від педагогів володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями і їх інтегрування у навчальний процес. Цифрові технології стають важливою складовою професійної підготовки, адже дозволяють зробити освітній процес більш гнучким, інтерактивним і наближеним до реальних умов майбутньої професійної діяльності.

У Кропивницькому аграрному фаховому коледжі особлива увага приділяється розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти, формуванню в них умінь працювати з різними програмними продуктами, інтернет-ресурсами, а також критично оцінювати й творчо застосовувати цифровий контент у всіх видах завдань, від самостійного опрацювання тем до виконання практичних робіт і творчих проєктів.

Під час викладання таких дисциплін як «Інформатика та комп'ютерна техніка», «Інформаційні системи у маркетингу» та «Графічний дизайн і реклама» поєднуються різні цифрові інструменти для створення, візуалізації, перевірки та демонстрації отриманих результатів навчання.

У Кропивницькому аграрному фаховому коледжі особлива увага

приділяється розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти, формуванню в них умінь працювати з різними програмними продуктами, інтернет-ресурсами, а також критично оцінювати й творчо застосовувати цифровий контент у всіх видах завдань, від самостійного опрацювання тем до виконання практичних робіт і творчих проєктів.

Під час викладання таких дисциплін як «Інформатика та комп'ютерна техніка», «Інформаційні системи у маркетингу» та «Графічний дизайн і реклама» поєднуються різні цифрові інструменти для створення, візуалізації, перевірки та демонстрації отриманих результатів навчання.

Одним із інструментів є **онлайн-платформа Canva**, яка дає можливість здобувачам освіти освоїти базове розуміння графічного дизайну, брендингу та створення рекламної продукції (банери, буклети, інфографіка, брендбук тощо). Завдяки наочності, доступності й різноманітності шаблонів Canva слугує як інструмент для виконання практичних робіт, створення навчальних матеріалів і розробки підсумкових проєктів.

Не менш важливим цифровим інструментом виступає **Microsoft Excel**, який активно використовується як на заняттях з інформатики, так і під час вивчення дисципліни «Інформаційні системи у маркетингу». Так, здобувачі освіти розраховують ключові показники ефективності (ROI, KPI, CTR), аналізують маркетингові дані, такі як ринок, конкурентів та цільову аудиторію, і візуалізують результати за допомогою діаграм і дашбордів. Практичні завдання побудовані за принципом поступового ускладнення. Такий підхід розвиває цифрову грамотність і вміння працювати з великим обсягом даних, а також формує навички аналітичного мислення.

Особливу увагу приділено роботі з **Microsoft Access**, яка стає у нагоді під час вивчення тем, пов'язаних з інформаційними системами в обліку та маркетингу. Створення баз даних, форм і звітів наближає студентів до розуміння принципів обробки та зберігання інформації. У подальшому ці навички стають основою для роботи з CRM-системами та маркетинговими аналітичними платформами.

Під час занять активно застосовується **PowerPoint** для створення схем і структур інформаційних систем у маркетингу. Завдяки вбудованим елементам SmartArt, можливостям побудови організаційних діаграм і використанню графічних об'єктів цей програмний продукт дає змогу легко візуалізувати взаємозв'язки між складовими ІС. За допомогою таких вправ здобувачі освіти опановують логіку функціонування систем, виділяють ключові компоненти та вчаться презентувати свої ідеї.

Усі навчальні матеріали зберігаються у хмарному середовищі **Google Drive**, доступ до яких здобувачам освіти надається у додатку **Google**

Classroom. Допоміжним інструментом у навчальному процесі є **платформа Classtime**, яка застосовується для перевірки рівня знань, опитувань та проведення тематичного контролю.

Варто розглянути **систему викладання** дисциплін детальніше. Вона базується на поєднанні кількох компонентів:

- впровадження штучного інтелекту в освітній процес для створення навчального контенту (наприклад, NotebookLM, ChatGPT, Microsoft Copilot, Nano Banana від Google AI Studio, Canva AI);
- запис навчальних відео, на яких демонструється покрокове виконання практичних робіт з усіх дисциплін;
- розробка відео-лекцій на платформі Canva для кращого засвоєння теоретичного матеріалу;
- розміщення відео на персональному сайті і **YouTube-каналі** викладача;
- самостійне вивчення матеріалів, що передбачає використання різних цифрових платформ, таких як додатки Google, Canva, NotebookLM;
- перевірка рівня знань через інтерактивні вправи та веб-квести на платформах Quizlet, LearningApps, Wordwall та Всеосвіта;
- застосування візуальних і комунікаційних інструментів, таких як Instagram, для демонстрації результатів роботи здобувачів освіти.

Особливу роль у формуванні цифрової культури студентів відіграє використання соціальних мереж як інструменту комунікації та творчої самореалізації. З метою популяризації коледжу та спеціальності «Маркетинг», розвитку командної роботи та медіаграмотності здобувачів освіти було створено акаунт гуртка в Instagram, де публікується навчальний контент і приклади студентських робіт, а також проводиться голосування і обираються найкращі проєкти. Ведення акаунта підвищує рівень цифрової компетентності та розвиває навички контент-маркетингу, SMM та візуальної комунікації, що є актуальними складовими сучасної професійної підготовки у сфері маркетингу.

Така система формує важливі міжпредметні компетентності, такі як критичне мислення, вміння працювати в команді, цифрову грамотність і креативність. Завдяки всім переліченим цифровим інструментам студенти можуть презентувати результати досліджень у сфері маркетингу.

Використання реальних прикладних завдань під час практичних занять підвищує мотивацію до навчання. Освітній процес стає більш динамічним, інтерактивним і орієнтованим на результат. Водночас інформаційні технології забезпечують універсальний дизайн навчання та індивідуальний підхід, створюючи умови для самостійного темпу опрацювання матеріалу.

Досвід Кропивницького аграрного фахового коледжу свідчить, що системне використання цифрових інструментів у зазначеному вище поєднанні дає відчутний результат. Студенти стають більш залученими, самостійними та креативними під час виконання завдань. Навчальний процес набуває більшої гнучкості, а комунікація між викладачем і здобувачами освіти перетворюється на справжні партнерські взаємини.

Отже, впровадження цифрових технологій у професійну підготовку здобувачів освіти є необхідною умовою підвищення якості освіти. Практичний досвід показує, що поєднання інноваційних рішень з творчістю дозволяє створити ефективне цифрове освітнє середовище. Такі інструменти як Classtime, Canva AI, Microsoft Excel, Microsoft Access, Google Classroom, NotebookLM, ChatGPT тощо відкривають нові можливості для навчання, формують аналітичне й критичне мислення, розвивають у студентів загальні і фахові компетентності, які роблять їх конкурентоспроможними на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової освіти в Україні. — Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р.
2. Биков В. Ю., Литвинова С. Г. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методологічні засади. — Київ: ІТЗН НАПН України, 2020.
3. UNESCO. **ICT Competency Framework for Teachers**. — Paris: UNESCO, 2018.
4. Козак Л. В. Використання цифрових технологій у професійній освіті. // Професійна освіта: теорія і практика. — 2023. — №2. — С. 34–41.
5. Canva for Education. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.canva.com/education/>
6. Microsoft Education. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://education.microsoft.com/>
7. Google for Education. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://edu.google.com/>
8. Classtime. Digital Assessment Platform. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.classtime.com/>

УПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНО ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ

Кривохатько О., майстер в/н КЗ “ДВПУБ” ДМР

Інженерний Хаб

м. Дніпро

Упровадження новітніх технологій у
професійно практичну підготовку

КРИВОХАТЬКО ОЛЕКСАНДР
МАЙСТЕР В/Н КЗ “ДВПУБ” ДМР

Інженерний Хаб «під ключ»:

Комплексна підготовка фахівців для ринку енергоефективності.

ПРОБЛЕМА

На ринку праці відсутня комплексна практика (hard + soft skills). Випускники профтеху не отримують вмінь просувати себе та свої послуги, а також економічно обґрунтовувати інженерні рішення. Бракує монтажників, здатних встановлювати сучасне обладнання.

МЕТА

Забезпечення випуску фахівців із комплексом технічних та бізнес-навичок, готових до монтажу, пусконаладження та продажу енергоефективних систем

КЛЮЧОВІ КОМПОНЕНТИ:

Тепловий насос Vaillant, тепла підлога Kermi, панельні радіатори Therm-X2, фанкойли Arbonia, автоматика Danfoss Ally

КОРОТКА ОЧІКУВАНА ВИГОДА:

Підвищення компетентності випускників на ринку праці; поєднати hard та soft skills; окупність проекту ~ 3 – 5 років, платні курси для дорослого населення.

Технологічна перевага: Практикум на основі сучасних енергоефективних систем.

Основний фокус

Теплові насоси та низькотемпературні системи, які забезпечують економію до 70–80% порівняно з електродкотлами

Ключові компоненти

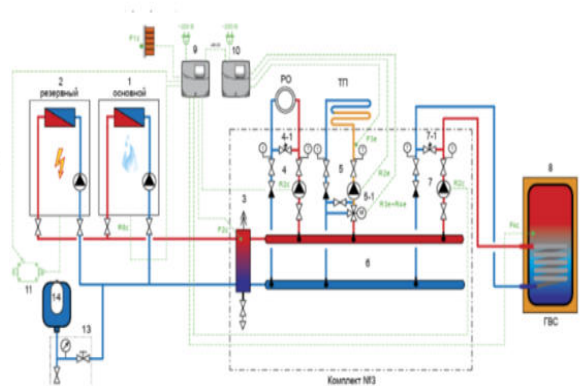
Тепловий насос **Vaillant flexoTHERM** (COP $\approx$ 3.8–4.2).
Тепла підлога **Kermi** (оптимальна робота при 30–35 °C).
Радіатори **Therm-X2** (ефективні при 35–45 °C).
Фанкойли **Arbonia** (швидке зональне опалення/охолодження)

Автоматизація

Автоматика **Danfoss Ally** – зональні термостати, погодозалежне керування, віддалений моніторинг. Інтеграція Danfoss Ally підвищує енергоефективність на 20–25% за рахунок адаптивного регулювання.

Практичний майданчик

Хаб розділено на чотири навчальні стенди для відпрацювання монтажу й налагодження цих систем

Інноваційна Методика: Hard + Soft Skills:

Швидка окупність: Фінансова життєздатність Хабу.

Капітальні Інвестиції

Необхідний капітал для запуску (обладнання, стенди, інструменти): **€ 7 400**

Операційні Витрати (перший Рік)

Загальні витрати (зарплата інструктора, комунальні, маркетинг): **€ 8 900**.

Модель Доходу

Дохід генерується за рахунок платних курсів для дорослого населення та майстрів. Вартість курсу: **€ 150/слухач**.

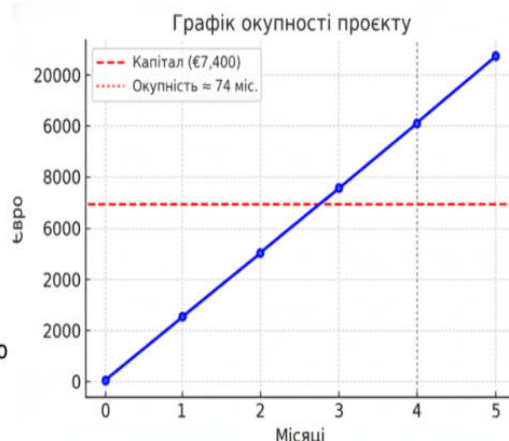
Прогноз Доходу

Очікувана кількість слухачів на рік: 20 осіб (2 груп по 10 осіб). Річний дохід: **€ 3 000**

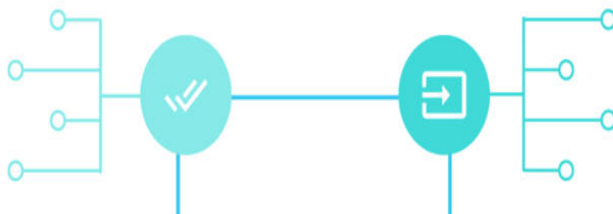
Окупність (ROI)

Чистий річний прибуток: **€ 1 500**

Проект окупається менш ніж за **5 - 6 років**.

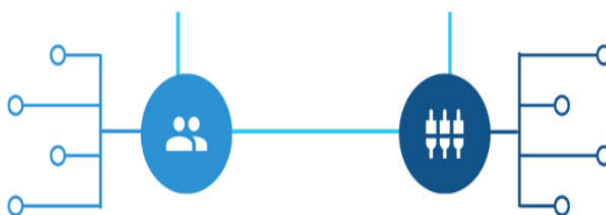
Хаб забезпечує розвиток регіонального ринку енергоефективних послуг та підготовку фахівців «під ключ».

Підвищення працевлаштування випускників. Створення освітньо-виробничого майданчика, який закладає міцні технічні та управлінські навички.

Інвестиція у майбутнє регіону та інженерних кадрів

Запропонована структура Хабу сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіонального ринку праці.

Ваша інвестиція (€ 7 400) забезпечує старт проекту з швидкою окупністю та стійким соціальним результатом. Запрошуємо до партнерства для масштабування та забезпечення навчальними матеріалами

✓ Регіональний розвиток

➡ Соціальний ефект

👤 Стратегічна цінність

👥 Заклик до співпраці

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Кучеренко Ірина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної
освіти, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Професійно-педагогічна комунікація є стрижнем професійної діяльності сучасного педагога, важливим засобом організації та здійснення навчально-виховного процесу в закладі освіти загалом і реалізації навчального дискурсу на занятті зокрема.

У закладах освіти педагог здійснює професійно-педагогічну комунікацію у конкретному освітньому середовищі. Професійно-педагогічна комунікація – це цілеспрямований процес взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу (педагог, здобувач освіти, батьки, колеги).

У науковому просторі професійно-педагогічна комунікація має різні трактування, як-от: специфічна форма спілкування, дискурсу, формування якої будується на вивченні риторики, теорії та культури мови, соціальної та педагогічної психології, етичних принципів і норм, досліджується з позицій міжособистісної, групової, міжкультурної та технічної комунікації [2, с. 56]; система безпосередніх або посередніх зв'язків, взаємодій педагога, які реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання та управління процесом комунікації, регуляції професійно-педагогічних відносин [3, с. 23].

Професійно-педагогічна комунікація як система безпосередніх чи опосередкованих взаємозв'язків та взаємодій педагога зі здобувачами освіти реалізуються за допомогою мовних засобів української літературної мови відповідно до державних вимог та стандартів. Реалізація педагогами професійної діяльності державною українською мовою є цінною і

необхідною для формування особистості здобувача освіти, розвитку фахівця як майбутнього спеціаліста. Фахова комунікація педагога як мистецтво і майстерність спілкування в освітньому середовищі ґрунтується на комунікативній компетентності, високій мовній культурі і педагогічній етиці. Глибоке знання української літературної мови, відповідний рівень культури усного та писемного мовлення є необхідним складником і показником фахової комунікативної компетентності педагога.

Нині українське суспільство, послуговуючись державною українською мовою у різних сферах життя, прагне до високого рівня культури власного мовлення, особливо у сфері професійної комунікації. Вільне володіння державною українською мовою у професійно-педагогічній комунікації є важливою умовою втілення соціально-педагогічної парадигми неперервної освіти, оскільки забезпечує продуктивність та результативність, правильність і доречність комунікативної діяльності сучасного педагога, формує усвідомлену й нормативну мовну поведінку, є основою самореалізації, духовного й інтелектуального зростання особистості.

Комунікація в діяльності педагога виконує такі основні функції:

- інформаційна – передача навчально-виховної інформації, системний чіткий, логічний та доступний виклад навчальної інформації, обмін знаннями;
- методична – співвіднесення та єдність змісту, мети навчання і дидактичного інструментарію (форм, методів, приймів, засобів навчання);
- управлінська – керівництво навчальною діяльністю, організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії на занятті;
- виховна – формування ціннісних орієнтацій, ставлень, переконань, моральних якостей особистості;
- емоційно-контактна – створення сприятливого психологічного клімату, налагодження довіри, емпатії та позитивного емоційного зв'язку між учасниками освітнього процесу;
- розвивальна – мотивування і стимулювання пізнавальної активності,

критичного мислення, творчості здобувачів освіти та ін.

У системі освіти відбувається педагогічний дискурс – спілкування, що передбачає взаємодію учасників освітнього процесу, яка має на меті навчання і виховання здобувача освіти. Педагогічний дискурс, зазначають В.Андрущенко та І.Силадій, – це «процес мовленнєвого й невербального спілкування між тим, хто навчає, і тим, хто навчається; складниками цього процесу є суб'єкти спілкування – адресант і адресат (з певним набором особистісних характеристик), які мають відповідну інтенцію, встановлюють між собою контакт; повідомлення, що містить навчальну інформацію; канал комунікації; контекст, що сприяє реалізації навчальної мети» [1, с. 8]. Педагогічний дискурс – це особливий різновид комунікативної взаємодії педагога і здобувача освіти з метою засвоєння знань, вироблення вмінь і набуття досвіду їх застосування. Комунікативна ситуація реалізації педагогічного дискурсу – навчальне заняття, передусім урок (реальний чи дистанційний). Педагогічний дискурс включає лінгвістичний і позалінгвістичний аспект вияву діяльності учасників освітнього процесу.

В освітній практиці реалізовується навчально-пізнавальний дискурс, який трактуємо як комунікативне контактне суб'єкт-суб'єктне спілкування (педагог – здобувач освіти – здобувачі освіти) з метою передачі науково-змістової інформації і розвитку загальних та предметних компетентностей. Навчально-пізнавальний дискурс як важливий складник вербального і невербального обміну, що відбувається в межах реальної мовленнєвої події на уроці, є системним і багаторівневим.

Цінним є застосування суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога і здобувача освіти як діалогічний / полілогічний навчально-пізнавальний дискурс, різновидами якого є бесіда, обговорення, диспут, дискусія, дебати тощо. Головне завдання цих форм взаємодії – мотивація, активізація, стимулювання здобувачів освіти, пробудження пізнавального інтересу, залучення до активного обговорення навчальних проблем, спонукання до осмислення різних точок зору, аргументацію власної позиції та думки інших. Діалогізація – необхідний складник сучасного процесу навчання,

спричинений необхідністю розширити межі діалогового поля навчальної діяльності учнів й учителя (студента і викладача), залучати здобувачів освіти до спілкування з однолітками, педагогом, автором тексту, уявним співрозмовником тощо. Під час діалогічної взаємодії учасники освітнього процесу активно здійснюють цілеспрямовану педагогом навчальну теоретико-практичну репродуктивну та продуктивну мовленнєву діяльність.

На сучасному етапі модернізації освіти в Україні актуальним постає питання підготовки і перепідготовки педагогів нової генерації, котрі мають високий рівень сформованості особистісної фахової комунікативної компетентності, здатні якісно, творчо, ефективно реалізовувати навчальний процес у закладах освіти різних рівнів. Професійно-педагогічна комунікація є основою педагогічної майстерності, адже від її якості безпосередньо залежать успіхи в навчанні та гармонійний розвиток особистості здобувача освіти. Розвиток фахової комунікативної компетентності є важливим чинником удосконалення професійної компетентності сучасного педагога як висококваліфікованого фахівця нової формації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко В., Силадій І. Поняття педагогічного дискурсу в сучасних наукових дослідженнях. *Вища освіта*. 2018. № 1. С. 5-10.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
3. Kamyshna I., Pavlovych L. Professional and pedagogical communication. *Sciences of Europe*. 2020. Vol. 57, p. 43–45.

ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВОДІЇВ: ВІД КОГНІТИВНИХ ФІЛЬТРІВ ДО ЦИФРОВОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ

*Лебединська К.І., магістр соціології, психолог-консультант,
магістрант кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Цифровізація освіти трансформує не лише зміст і методи навчання, а й підходи до формування психологічної готовності майбутніх фахівців. У сфері підготовки водіїв це означає перехід від традиційної моделі навчання, зосередженої на технічних навичках, до інтеграції психологічних компонентів, які забезпечують розвиток саморегуляції, стресостійкості, емоційної зрілості та відповідального ставлення до дорожньої безпеки.

В умовах воєнного часу ці завдання набувають особливої актуальності: високий рівень тривоги, втоми, травматичних переживань впливає на концентрацію уваги, швидкість реакцій і прийняття рішень. Психологічна підготовка майбутніх водіїв стає не лише частиною професійної освіти, а й фактором психічної стабільності суспільства [1].

Теоретичну основу сучасного підходу становлять принципи когнітивно-поведінкової терапії (КПТ), розробленої А. Беком [2], яка описує роль когнітивних фільтрів - стійких викривлень мислення, що впливають на поведінку. У контексті водіння це можуть бути автоматичні думки на кшталт: «усі на дорозі їздять агресивно», «я не впораюся», «якщо помилюся - це катастрофа». Такі думки викликають тривожність, блокують увагу та підвищують ризик помилок. Робота з цими переконаннями у навчальному процесі здійснюється за допомогою доказових підходів - КПТ та майндфулнес [3], які спрямовані на відновлення відчуття контролю, зниження стресу й підвищення адаптивності мислення.

На думку Д. Канемана [4], мислення людини функціонує у двох режимах: повільному, усвідомленому і швидкому, автоматичному. Для початківців, які перебувають на етапі свідомого контролю кожного руху, завданням є саме перехід від повільного мислення до автоматизованого, коли дії стають узгодженими, впевненими й менш тривожними. Цей перехід відбувається поступово - через багаторазові повторення, цифрові симуляції та інтерактивні тренажери, які допомагають закріплювати моторні й когнітивні шаблони. Таким чином, цифрові технології не лише моделюють дорожні ситуації, а й прискорюють процес формування автоматизованих

безпечних реакцій, що є психологічною основою впевненого водіння. Саме в цьому контексті виникає поняття цифрової саморегуляції, яке поєднує механізми навчання, уваги та психоемоційного контролю.

У психології саморегуляція визначається як цілісний процес керування власною діяльністю, емоціями та поведінкою відповідно до внутрішніх цілей і зовнішніх вимог [5]. Вона передбачає здатність людини планувати, контролювати, оцінювати та коригувати свої дії залежно від результатів. У цифрову епоху це поняття розширюється: цифрова саморегуляція - це здатність особи, використовуючи цифрові технології, усвідомлено регулювати власний психічний стан, рівень уваги та емоційний баланс під час навчання чи виконання професійної діяльності [6; 7].

Для майбутніх водіїв цифрова саморегуляція проявляється у вмінні застосовувати технологічні ресурси (симулятори, онлайн-тести, відеоаналіз, мобільні додатки для моніторингу емоційного стану) не лише як тренувальні інструменти, а як засоби підтримання психологічної стабільності. Наприклад, за допомогою цифрового щоденника учень може відстежувати свій рівень напруги, помічати думки, що заважають навчанню, і вибирати техніки заспокоєння — коротке дихальне тренування, сенсорну вправу чи позитивне самопідкріплення.

У програмах автошкіл Nytte Autoschool, EasyDrive та “Спокійне водіння” цифрові інструменти поєднуються з доказовими психологічними методиками. На заняттях застосовуються інтерактивні сценарії, симуляторія, відеоаналіз помилок і короткі психоосвітні блоки, спрямовані на усвідомлення думок і реакцій. Вправа “5-4-3-2-1” використовується як метод сенсорної стабілізації, “Стоп-думка”, як техніка когнітивної корекції, а майндфулнес-практики допомагають зберігати фокус і спокій у динамічному середовищі.

Такі інновації дозволяють поєднати когнітивне навчання із психоемоційною адаптацією. Завдяки цифровим форматам учні поступово переходять від гіперконтролю та тривожності до автоматизованої впевненості, розвиваючи навички саморегуляції, уваги та відповідальності. Психологічна підготовка на засадах доказових підходів у цифровому середовищі формує не лише професійні компетентності, а й стійкість, самоконтроль і внутрішню впевненість - ті якості, які стають основою безпечної поведінки на дорозі.

Список використаних джерел

1. Лебединська, К. (2024). Психологія водіння в умовах воєнного часу: виклики навчання та стратегії підтримки. Матеріали студентської науково-

практичної конференції УМО, 95–99.

2. Beck, A. T. (1995). *Cognitive Therapy: Basics and Beyond*. New York: Guilford Press.

3. Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR): Applications in Health and Education. *Journal of Clinical Psychology*, 59(12), 1463–1475.

4. Kahneman, D. (2011). *Thinking, Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

5. Конопкіна, О. В. (1980). Психологічні механізми саморегуляції діяльності. *Вісник психології*, №2, 35–44.

6. Zimmerman, B. J. (2000). Attaining Self-Regulation: A Social Cognitive Perspective. In: Boekaerts M., Pintrich P., Zeidner M. (Eds.), *Handbook of Self-Regulation*. San Diego: Academic Press.

7. Schunk, D. H., & Greene, J. A. (2018). *Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance*. New York: Routledge.

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНОГО КРЕСЛЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Левчук О.М., методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у місті Києві

Сьогодні викладач професійної освіти працює в умовах потужного інформаційного потоку, який необхідно ефективно структурувати і донести до студентів у стислі терміни.

Це вимагає впровадження сучасних інноваційних технологій, що підсилюють навчальний процес. Інженерно-комп'ютерні технології надають урокам нової якості - вони стають більш наочними, інтерактивними і цікавими. А розвиток хмарних сервісів відкриває нові перспективи управління освітнім процесом та співпраці між викладачем і студентом. ІКТ, що застосовуються у процесі викладання, можна структурувати за основними напрямками, наведеними в таблиці 1.

ІКТ у викладанні креслення			
навчально-проектувальні програми	навчально-демонстраційні засоби	комунікаційно-освітні платформи	контрольно-оцінювальні технології
CAD системи (AutoCAD, Компас 3-D)	мультимедійні презентації (PowerPoint, Canva)	Google classroom	онлайн тестування (Google forms)
графічні редактори (CorelDRAW)	відеоуроки, анімації, інтерактивні дошки, проектори	Zoom, Microsoft teams	електронні журнали

Розглянемо використання програми CorelDRAW під час опрацювання базової теми у курсі креслення «Побудова спряжень» (таб.2), яка формує вміння поєднувати лінії плавними переходами за допомогою дуг кіл заданого радіуса. Виконання таких побудов дає можливість швидко, точно і наочно відтворювати геометричні конструкції. Одним із ефективних інструментів для формування графічної грамотності студентів є використання професійних програм для комп'ютерного моделювання та векторної графіки. Цю програму можна використовувати для ілюстрації теоретичного матеріалу, як засіб практичного виконання графічних робіт, для демонстрації етапів побудови на екрані, тощо.

Послідовність дій:

1. Підготовка робочого поля

Студенти створюють новий документ, задають одиниці виміру (міліметри) і

налаштовують сітку для зручності побудови.

2. Побудова вихідних елементів

Використовуючи інструменти «*Ellipse*», «*Line*», «*Shape*», будують вихідні відрізки або кола, між якими потрібно виконати спряження.

3. Визначення точки дотику і центра дуги

За допомогою інструментів «Object Snapping» (прив'язок) визначаються точки дотику та радіус спряження.

4. Побудова дуги спряження

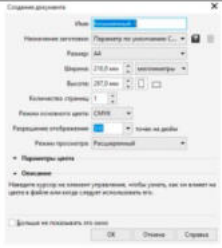
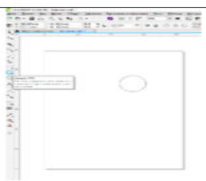
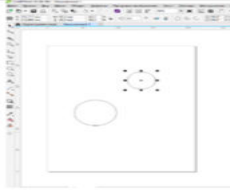
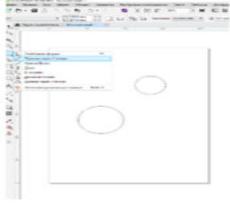
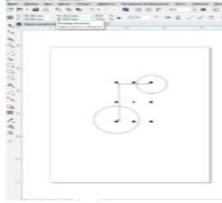
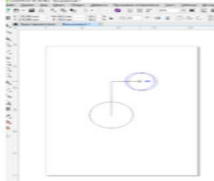
Інструмент «3-Point Arc» дозволяє точно побудувати дугу заданого радіуса між об'єктами.

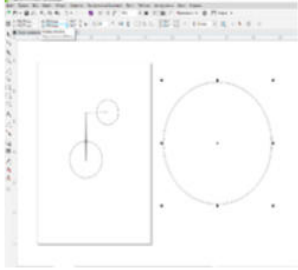
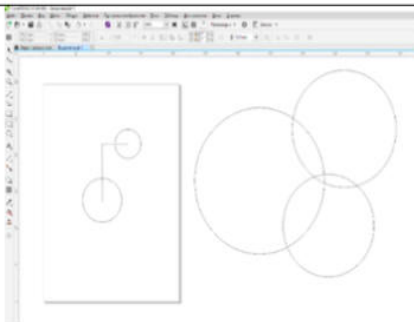
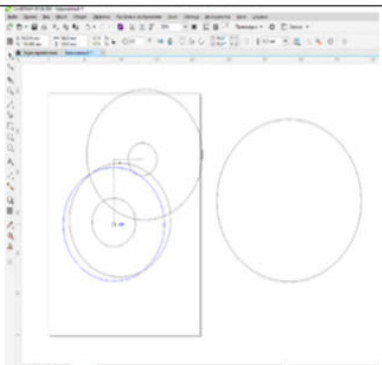
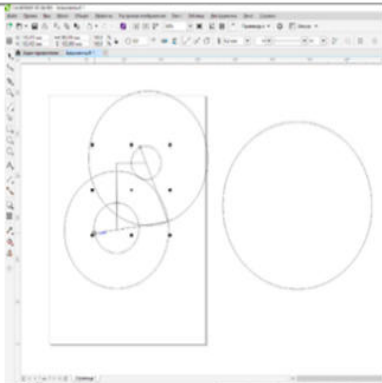
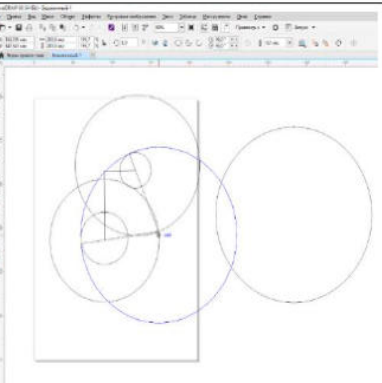
5. Оформлення креслення

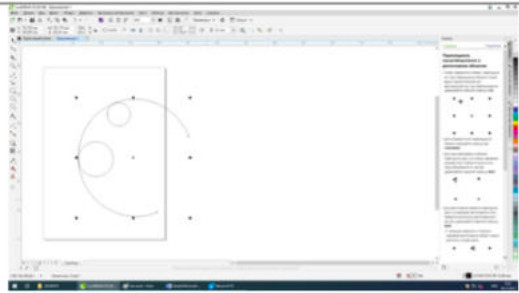
Лінії допоміжних побудов перетворюються на штрихові або видаляються, після чого залишається чисте оформлене креслення з правильним sprzęженням.

При вивченні даної програми відбувається міжпредметна інтеграція, оскільки виконання завдань поєднує в собі малюнок і композиція, формується почуття форми, пропорції, плавності ліній, розміщення елементів збалансовано і в межах аркуша.

Таблица 2

№ з.п.	Ілюстрація	Пояснення
1		Обираємо формат кресленника
2		За допомогою інструменту «овал» будуюмо коло + клавіша ctrl
3		Виставляємо розмір фігур, враховуючи що в програмі задаються діаметри R1=20 D=40 R2=30 D=60
4		Щоб сполучити центри кіл згідно умові задачі, обираємо в інструментах « відрізок через дві точки»
5		Виставляємо розмір відрізків 40 і 80мм
6		Відцентруємо відрізки по центру кіл

7		За допомогою інструменту «овал» будуємо коло за полем кресленника, радіус якого є радіусом спряження двох кіл $R=100$ $D=200$
8		Будуємо додаткові дуги у вигляді кіл, розміри визначаємо за формулою, переводимо радіуси в діаметри $R1'=100-20=80$ $D=160$ $R2'=100-30=70$ $D=140$
		Переносимо дуги на кресленник і відцентровуємо
		За допомогою інструменту «пряма через дві точки» сполучаємо центр перетину дуг з центрами двох кіл і продовжуємо вести лінії через центри до крайніх точок на колі, щоб утворилися дві точки спряження.
		Через утворені точки накладаємо коло радіусом спряження, центр якого співпадає з точкою перетину дуг і виконуємо внутрішнє спряження

9		Активуємо всі допоміжні деталі для їх подальшого видалення
10		Використовуємо отриманий результат для подальших проєктів

Переваги цифрового виконання теми:

- підвищується точність побудов;
- економиться час на виконання та перевірку робіт;
- розвиваються навички роботи з цифровими інструментами

МАСОВІ ВІДКРИТІ ОНЛАЙН КУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Личова Т. Ю., доктор філософії, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Тернопільській області (м. Тернопіль)

Професійна освіта в сучасних умовах переживає етапи активної трансформації, що зумовлені потребами ринку праці, технологічним прогресом та викликами глобального і національного характеру. Одним із ключових векторів цієї трансформації є цифровізація освітнього середовища, яка сьогодні виступає не просто новацією, а необхідною умовою забезпечення якості освітнього процесу. Особливо це актуально в умовах воєнного стану, коли доступ до традиційної матеріально-технічної бази закладів освіти ускладнений, а іноді й неможливий.

Цифровізація передбачає не лише використання цифрових інструментів в освітньому процесі, а й зміну освітньої парадигми – перехід від класичної моделі викладання до інтерактивної, гнучкої, інклюзивної системи навчання, яка враховує індивідуальні освітні траєкторії здобувачів освіти. Впровадження цифрових інструментів робить освітній процес мобільним,

адаптивним і стійким до зовнішніх викликів.

У системі професійної освіти для професій сільськогосподарського виробництва цифровізація має особливе значення. Вона сприяє підвищенню практичної спрямованості та сучасності освітнього процесу, робить його адаптивним до потреб виробництва, забезпечує ефективну передачу знань і формування компетентностей, необхідних для роботи в умовах сьогодення.

Наразі особливого значення набуває здатність закладів освіти швидко адаптуватися, зберігати якість підготовки майбутніх фахівців. Тому розвиток цифрових компетентностей педагогічних працівників визначається як одне з ключових завдань державної освітньої політики. У цьому контексті масові відкриті онлайн-курси (МООС) виступають ефективним інструментом професійного розвитку, надаючи можливість безкоштовно або за доступною вартістю здобувати нові знання, підвищувати кваліфікацію та обмінюватися досвідом з колегами.

Цифровізація професійної освіти є не лише відповіддю на сучасні виклики, а й стратегічним напрямом розвитку, що забезпечує формування якісного, конкурентоспроможного та стійкого до змін освітнього середовища. Саме в такому середовищі можливий ефективний професійний розвиток педагогічних працівників, зокрема через використання масових відкритих онлайн-курсів.

Масові відкриті онлайн-курси (МООС, з англ. *Massive Open Online Courses*) – це форма дистанційного навчання, яка надає вільний доступ до освітнього контенту для широкого кола користувачів через онлайн-платформи. Такий формат є доступним для будь-кого та дозволяє педагогічним працівникам підвищувати кваліфікацію, опановувати новітні технології й розвивати цифрові компетентності без прив'язки до фізичної локації чи конкретного часу. Зазвичай МООС включають відеолекції, інтерактивні завдання, тестові модулі, форуми для обговорень і підсумкову атестацію з можливістю отримання сертифіката. Ці курси стали важливим досягненням в освіті, забезпечивши безперервний доступ до актуальних знань, сприяючи міжкультурній та міжгалузевій комунікації й дозволяючи подолати просторові обмеження, притаманні традиційним формам навчання.

Однією з ключових переваг МООС є *гнучкість навчання*. На відміну від традиційних курсів підвищення кваліфікації, МООС дозволяють вільно обирати тематику, інтенсивність і час навчання. Це особливо цінно для педагогічних працівників, які мають навантаження або перебувають у складних життєвих умовах. В умовах нестабільного графіку роботи та частой зміни місця проживання, можливість навчатися у зручний час і з будь-якого пристрою є надзвичайно актуальною.

Другою перевагою є *масштабність і відкритість*. МООС зазвичай доступні безкоштовно або за символічну плату, що знімає фінансові бар'єри для участі в освітньому процесі. Крім того, завдяки широкому спектру тем, педагогічні працівники сільськогосподарського виробництва можуть знайти курси, що безпосередньо відповідають їхній спеціалізації.

Не менш важливою є *орієнтація МООС на практику*. Багато курсів створюються в тісній співпраці з бізнесом, науковими установами та провідними університетами. Вони включають приклади з реального аграрного виробництва, кейси, практичні завдання та симуляції. Це сприяє не лише засвоєнню знань, а й формуванню вмінь і навичок, необхідних у реальній професійній діяльності педагогічних працівників.

Крім того, МООС стимулюють *розвиток цифрової компетентності педагогів*. Проходження онлайн-курсів передбачає активне використання цифрових інструментів: від реєстрації на платформі й виконання інтерактивних завдань до роботи з онлайн-форумами, тестуванням, участі в вебінарах та онлайн-дискусіях. Таким чином, педагоги не лише підвищують предметну кваліфікацію, а й покращують загальну цифрову грамотність.

Особливу цінність МООС мають і в аспекті *самоосвіти*. Формат курсів дозволяє педагогу самостійно обирати освітню траєкторію, виходячи з професійних потреб, рівня підготовки та інтересів. Це сприяє формуванню автономії та внутрішньої мотивації до постійного вдосконалення, що відповідає сучасним принципам андрагогіки – освіти дорослих.

Ще однією суттєвою перевагою є *можливість отримання сертифікатів міжнародного зразка*. Такі документи підтверджують проходження курсу, а іноді й офіційно визнаються в системах підвищення кваліфікації або при атестації. Це підвищує професійний статус педагога і розширює його можливості на ринку праці.

Використання МООС не лише розширює доступ педагогічних працівників до якісного освітнього контенту, а й сприяє формуванню нової культури професійного розвитку – відкритої, гнучкої, цифрової, практикоорієнтованої та мобільної. В умовах воєнного стану, коли ресурси та інституційні можливості обмежені, саме такі інструменти стають ключем до збереження й підвищення якості освіти.

Попри численні переваги, які відкривають масові відкриті онлайн-курси для педагогічних працівників, їхнє ефективне впровадження в освітню практику супроводжується низкою суттєвих проблем та викликів: технічна доступність, недостатній рівень цифрової компетентності, мовний бар'єр, відсутність інституційної інтеграції МООС у формальні системи підвищення кваліфікації, емоційне та психосоціальне навантаження, низький рівень

мотивації до самоосвіти.

У системі професійної освіти використання МООС потребує не лише технологічної інфраструктури, але й цілеспрямованої політики підтримки педагогів: від організаційного визнання результатів онлайн-навчання до розвитку цифрової компетентності та забезпечення психоемоційного благополуччя. Лише за таких умов МООС можуть стати не лише потенційним, а й реально ефективним інструментом розвитку в умовах кризи.

Масові відкриті онлайн-курси (МООС) поступово стають стратегічним інструментом професійного розвитку педагогічних працівників сільськогосподарського виробництва, забезпечуючи швидке підвищення кваліфікації та формування нової освітньої культури, заснованої на персоналізованому, цифровому навчанні. Перспективним є створення національних платформ із спеціалізованим контентом, адаптованим до українських реалій, кліматичних умов та стандартів галузі, а також інтегрування МООС у системи післядипломної освіти через акредитацію або включення курсів у програми підвищення кваліфікації. Важливим напрямом є розвиток україномовного та багатомовного контенту, підвищення цифрової компетентності педагогів та формування культури самоосвіти й освітньої відповідальності. У перспективі МООС можуть стати платформою для мережових освітніх спільнот, де педагоги обмінюються досвідом і реалізують спільні інноваційні проекти, що сприятиме горизонтальним зв'язкам і сталості освітнього процесу навіть за надзвичайних умов.

Масові відкриті онлайн-курси (МООС) стали важливим інструментом професійного розвитку педагогічних працівників сільськогосподарського виробництва в Україні, забезпечуючи доступ до сучасних знань, розвитку цифрової компетентності та персоналізованого, практикоорієнтованого навчання. Серед українських платформ особливу роль відіграють *Prometheus*, яка пропонує безкоштовні курси з різних дисциплін, у тому числі сільськогосподарського напрямку, та активно підтримується міжнародними організаціями; *EdEra*, орієнтована на педагогів, здобувачів освіти та управлінців із акцентом на практичну цінність навчання; державна платформа «Професійна освіта онлайн», створена для закладів професійно-технічної освіти і пропонує курси підвищення кваліфікації для педагогів та навчальні матеріали для здобувачів освіти. Водночас міжнародні сервіси, такі як *Coursera*, *edX*, *FutureLearn*, *Udemy*, *Khan Academy* та *LinkedIn Learning*, забезпечують доступ до курсів провідних університетів і організацій світу, включно з темами сільськогосподарського напрямку, агроменеджменту, smart-технологій та практичних кейсів із сільськогосподарського

виробництва. Завдяки цьому МООС дозволяють педагогам постійно оновлювати професійні знання, розвивати цифрові навички та підвищувати ефективність навчання в сучасних умовах. Вони є ефективним джерелом професійного розвитку педагогічних працівників сільськогосподарського виробництва, забезпечуючи доступ до сучасних знань, розвитку цифрових компетентностей та практикоорієнтованих навичок. Масові відкриті онлайн-курси дозволяють обирати індивідуальну освітню траєкторію, підвищувати кваліфікацію, отримувати сертифікати та брати участь у мережових спільнотах, сприяючи обміну досвідом і реалізації інноваційних проєктів.

Ефективне використання МООС потребує розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників, організаційної та технічної підтримки, інтеграції курсів у системи післядипломної освіти та формування культури самоосвіти. Завдяки цьому МООС стають стратегічним механізмом розвитку професійної освіти, що забезпечує її конкурентоспроможність, стійкість та інноваційність.

МЕТОДИЧНА СЛУЖБА ЯК ДРАЙВЕР ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Мавдрик Т.М., методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області (м.Кривий Ріг)

Анотація. У статті представлено аналіз функціонування методичної служби Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти (НМЦ ПТО) у Дніпропетровській області, яка виступає драйвером та архітектором системної цифрової трансформації регіональної професійної освіти. Досліджено механізми формування інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників, що включають діагностику, багаторічний навчальний проєкт ("Школа розвитку ІТ-компетентності") та оперативне впровадження новітніх технологічних рішень, зокрема штучного інтелекту. Наведено кількісні показники зростання кваліфікації та приклади ефективної синергії з освітніми та технологічними партнерами. Зроблено висновок про те, що саме методична служба забезпечує стійкий інноваційний розвиток та готовність ЗПО до викликів сучасної економіки.

Ключові слова: цифрова трансформація, інформаційно-цифрова компетентність, методична служба, професійна освіта, штучний інтелект, архітектура компетентностей.

Вступ. Швидкість технологічного прогресу вимагає від системи професійної освіти не просто адаптації, а випереджувального розвитку. У

цьому контексті інформаційно-цифрова компетентність педагогічних працівників є не просто бажаною, а критично необхідною складовою їхньої професійної діяльності.

Відповідно до європейських рекомендацій DigCompEdu (European Framework for the Digital Competence of Educators) та положень Концепції розвитку цифрових компетентностей в Україні (2021), розвиток цифрових навичок педагогів розглядається як стратегічний чинник забезпечення конкурентоспроможності національної системи освіти.

Методична служба НМЦ ПТО взяла на себе відповідальну місію не просто організатора, а архітектора цього процесу, створюючи умови для безперервного цифрового зростання та впровадження інновацій. Метою цієї роботи є демонстрація системного підходу, реалізованого в регіоні, для забезпечення стійкої цифрової трансформації.

Метою статті є аналіз діяльності методичної служби як драйвера цифрової трансформації, із визначенням ефективних механізмів розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогів у регіоні.

Методи дослідження

Для досягнення поставленої мети було використано комплекс методів:

- **діагностичні** (анкетування педагогічних працівників для визначення рівня цифрової компетентності);
- **статистичні** (аналіз кількісних показників участі педагогів у навчальних заходах, сертифікації, динаміки охоплення);
- **порівняльні** (зіставлення результатів різних періодів для виявлення динаміки зростання);
- **узагальнення педагогічного досвіду** (аналіз роботи "Школи розвитку ІТ-компетентності", інноваційних майстер-класів, партнерських ініціатив).

1. Архітектура цифрового зростання: від діагностики до системного проєктування

Початковий етап цифрової трансформації було розпочато з діагностики: 55–57% педагогів продемонстрували рівень цифрової компетентності нижче достатнього, що визначило подальшу стратегію розвитку.

Ключовим інструментом стало створення багаторічного навчального проєкту "**Школа розвитку ІТ-компетентності**", що функціонує вже третій рік. Програма має системний характер і включає:

- **сфокусоване навчання**: 9 дистанційних занять на рік з опанування сучасних цифрових сервісів (Kahoot!, OBS Studio, Canva, Edpuzzle, Ourbox, Thinglink тощо).

- **практико-орієнтований підхід:** створення й захист електронного портфоліо педагога як результат інтеграції цифрових інструментів у практику.

Щорічне зростання кількості сертифікованих учасників підтверджує ефективність цієї моделі.

2. Інноваційні механізми: штучний інтелект як каталізатор трансформації

Одним із провідних напрямів діяльності стало впровадження **інструментів штучного інтелекту (ШІ)**. У 2025 році було організовано серію майстер-класів "Штучний інтелект для освітян: Скорочуємо час на підготовку", які охопили понад 330 педагогів.

Практична складова включала використання:

- **ChatGPT, Copilot** – для генерації навчальних матеріалів;
- **Leonardo, PixVerse, Wepik, Suno** – для створення зображень, музичного супроводу та інтерактивного контенту.

Створення Telegram-спільноти після заходів забезпечило сталу підтримку й обмін досвідом між педагогами.

Крім того, НМЦ ПТО розвиває напрями VR/AR та імерсивного навчання, що відповідає світовим трендам у сфері професійної освіти.

3. Кількісна динаміка та ефективна синергія

Результативність роботи методичної служби підтверджується не лише якісними змінами, а й виразною позитивною динамікою охоплення педагогів:

Період	Охоплено педагогів (осіб)	Отримали сертифікати (осіб)
2022 рік	165	84
2023 рік	425	112
2024 рік	1243	481
2025 рік	524	348

За чотири роки кількість охоплених педагогів зросла у **3,18 рази**, а кількість сертифікатів — у **4,14 рази**. Це свідчить про сталість розвитку та довіру освітян до методичної служби як центру професійного зростання.

Таким чином, наведені дані підтверджують, що методична служба не лише розширює коло охоплених педагогів, а й забезпечує зростання їхньої активності у професійному розвитку. Це свідчить про стратегічну результативність програм та зростання довіри до методичної служби як центру професійного зростання.

Серед ключових партнерських ініціатив:

- співпраця з Криворізьким державним педагогічним університетом (майстер-класи з ШІ та робототехніки);

- технологічне партнерство з платформою **Kahoot!** (надано безкоштовний доступ 61 педагогу);
- внутрішні комунікації через методичні секції та Тижні інтернет-безпеки.

Висновки

НМЦ ПТО у Дніпропетровській області виступає **ключовим драйвером цифрової трансформації професійної освіти регіону**. Реалізований системний підхід — від діагностики та навчання до впровадження ІІІ й VR/AR — забезпечив стійке зростання цифрової компетентності педагогів.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні ролі методичної служби як архітектора цифрової трансформації. **Практичне значення** - у впровадженні моделей розвитку, придатних для використання в інших регіонах України.

Список літератури

1. Спірін О.М. Інформаційно-цифрова компетентність педагогічних працівників: теоретико-методичний аспект. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 68, № 6. С. 1–16.

2. Європейська рамка цифрових компетентностей для громадян (DigComp 2.1) та її адаптація в Україні (DigCompUA). Міністерство цифрової трансформації України. URL:

<https://www.google.com/search?q=https://thedigital.gov.ua/digcompua>

ТЕХНОЛОГІЯ ВІЗУАЛЬНОГО ПОШУКУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Маєвська М.Р., Викладач інформатики Комунальний заклад вищої освіти «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія» Полтавської обласної ради

У статті розглянуто можливості використання технології Google Lens (Google Об'єктив) у педагогічній практиці. Проаналізовано функціональні особливості сервісу та визначено шляхи його інтеграції в навчальний процес. Наведено приклади застосування інструмента для підтримки освітньої діяльності вчителя та формування цифрової компетентності як вчителів, так і учнів.

У контексті цифрової трансформації освіти особливої

актуальності набувають інструменти, які сприяють підвищенню ефективності роботи вчителя, прискорюють опрацювання інформації та здійснюють інтеграцію мобільних технологій у навчальний процес [2]. Одним із таких інструментів є **Google Lens** — застосунок на основі штучного інтелекту, який дає змогу здійснювати візуальний пошук, розпізнавання і переклад тексту, ідентифікацію об'єктів та виконання інших дій на основі зображення. Користувач може також використовувати вбудовану функцію Google Об'єktiv в браузері Google Chrome та Google Фото.

Що таке Google Lens?

Google Lens (Google Об'єktiv) — це технологія на основі штучного інтелекту, яка за допомогою камери мобільного пристрою виконує розпізнавання та аналіз візуальних об'єктів. Функціональні можливості інструмента базуються на алгоритмах глибинного машинного навчання (deep machine learning) і поділяються на декілька ключових модулів: сканування, переклад, пошук, аналіз зображень та інші.

З технічної точки зору, Google Lens функціонує як цифровий «об'єktiv», який виявляє та інтерпретує візуальний контент у режимі реального часу. Для коректної роботи системи важливо розуміти послідовність дій: якщо користувач пропускає окремі етапи взаємодії з об'єктом (наприклад, неправильно наводить камеру або не фіксує зображення), результат розпізнавання може бути некоректним. Саме тому компанія Google пропонує офіційні інструкції та інтерактивні підказки щодо використання Lens [1].

Основні функції Google Lens

Серед найбільш затребуваних функцій Google Lens — можливість здійснювати пошук за зображенням. Наприклад, інструмент ідентифікує об'єкти, повсякденного вжитку: одяг, взуття, елементи інтер'єру, декор тощо. Камера автоматично фокусується на предметі, після чого алгоритми штучного інтелекту надають інформацію або пропонують релевантні товари в інтернет-магазинах. Крім того, Google Lens спрощує підключення до мереж Wi-Fi. Якщо навести камеру на стікер SSID, розміщений на маршрутизаторі, смартфон зчитує дані й автоматично виконує підключення до мережі — без необхідності ручного введення пароля.

Вчителі можуть використовувати Google Об'єktiv для створення різноманітних завдань та дидактичних матеріалів, що полегшують навчання та роблять його більш інтерактивним (див. Таблиця 1). Об'єktiv дозволяє шукати інформацію про об'єкти навколо нас, перекладати текст з фотографій, розпізнавати об'єкти на зображеннях та навіть розв'язувати математичні задачі.

Таблиця 1. Приклади використання Google Lens у навчальному процесі

№ з/п	Функція Google Lens	Застосування в освіті	Переваги використання
1	Розпізнавання тексту з друкованих матеріалів та перетворення його у редагований формат	Оцифрування матеріалів підручника, створення дидактичних матеріалів	Економія часу, швидкий доступ до редагованого тексту
2	Переклад з різних мов у реальному часі	Уроки іноземної мови, інформатики, робота з автентичними джерелами	Підвищення мотивації та розуміння іноземного контенту
3	Візуальний пошук в Інтернеті за зображенням	Дослідницькі проєкти, робота над STEAM-проєктами	Активізація критичного мислення, інтеграція міжпредметних зв'язків
4	Ідентифікація об'єктів (рослини, тварин, географічні локації)	Уроки біології, географії, мистецтва	Збагачення знань, розвиток спостережливості
5	Сканування QR-кодів та штрих-кодів	Інтерактивні вправи, робота з Google Form, Classroom та іншими платформами	Залучення учнів до цифрового середовища

Ці функції відкривають широкі можливості для оптимізації підготовки до уроків, індивідуалізації навчання та розвитку цифрової грамотності педагогів та учнів. Розглянемо приклади використання застосунку Google Об'єктив у роботі вчителя детальніше.

Підготовка навчальних матеріалів

Вчитель може використовувати Google Lens для швидкого оцифрування текстів з підручників, журналів або газет. Наприклад, відсканований фрагмент тексту з підручника конвертується в цифровий формат, а потім легко редагується та використовується у створенні презентацій, робочих аркушів або завдань у Google Docs та на інших платформах.

На сьогодні розробники компанії Google інтегрували функції

доповненої реальності (AR) у базовий функціонал Google Lens. Це призвело до трансформації стандартної процедури сканування тексту. Тепер, замість необхідності робити фотографію сторінки підручника, книги, журналу чи газети з подальшим застосуванням оптичного розпізнавання символів (OCR), інструмент здатен здійснювати миттєве захоплення тексту без додаткових дій користувача.

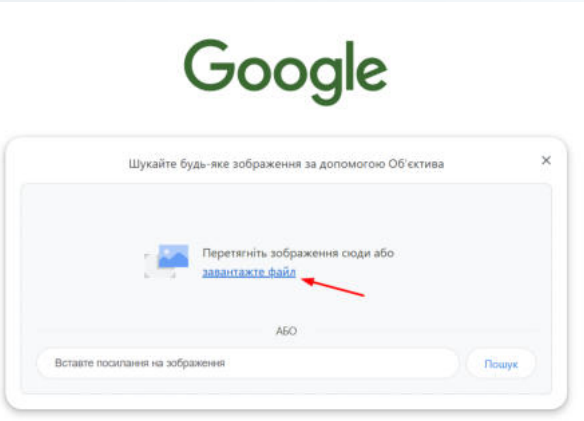
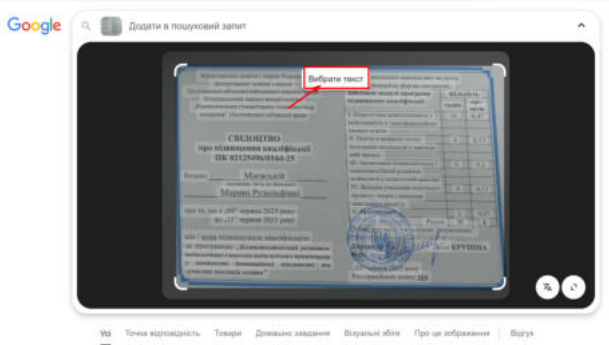
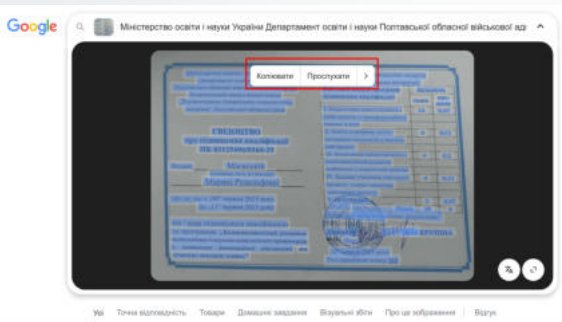
Навівши камеру пристрою на будь-який текстовий фрагмент, вчитель або учень має змогу скопіювати інформацію до буфера обміну. Ця функція працює з будь-якими фізичними носіями: друківаними книгами, сертифікати, газетами, плакатами, етикетками, а також із написами на шкільній дошці або рукописним текстом у конспектах. Це одна з найбільш популярних функцій і у побуті тому, що можна зберегти текст рецепта, нотатки записника або список продуктів для магазину, щоб відредагувати у подальшому. Google Lens вміє не тільки розпізнавати і копіювати текст, але й вимовляти його вголос у приємній манері. Як тільки текст буде виділено, натискають кнопку «Прослухати». Функція особливо корисна для учнів, що мають вади зору.

Google Об'єktiv виявляє високу ефективність під час зчитування тексту з важкодоступних місць. Зокрема, йдеться про серійні номери, розміщені на внутрішніх поверхнях технічних пристроїв, які можуть знадобитися, наприклад, під час інвентаризаційного обліку обладнання. Крім того, інструмент може бути корисним для педагогічних працівників, які проходили курси підвищення кваліфікації: за допомогою Google Lens вони мають змогу оперативно відсканувати дані з сертифіката та внести необхідну інформацію до звітної документації в межах процедури чергової атестації.

У разі потреби вилучення тексту з зображень, користувачі можуть скористатися інтегрованим функціоналом Google Об'єktiv, що вбудований у браузер Google Chrome. Для цього необхідно дотримуватися відповідного алгоритму дій, передбаченого інтерфейсом вебпереглядача (див. Таблиця 2)

Таблиця 2. Алгоритм використання функції Google Об'єktiv

Крок 1	У браузері Google Chrome у полі пошуку натиснути на кнопку <i>Об'єktiv</i>	
---------------	---	--

Крок 2	У вікні, що відкриється, завантажити зображення або посилання на документ	
Крок 3	Натиснути на кнопку <i>Вибрати текст</i>	
Крок 4	Обрати команду <i>Копіювати</i> або <i>Прослухати</i> . Далі вставити з буферу обміну текст і відредагувати його.	

Розібравшись у тому, що таке Google Об'єктив, вчителі отримують швидкий спосіб копіювання навчальних матеріалів з друкованих джерел або зображень, що значно підвищує ефективність підготовки до занять.

Переклад текстів з іноземних мов

На уроках англійської мови або інших іноземних мов учитель може за допомогою Google Lens оперативно перекладати різноманітні фрагменти текстів, сторінки книжок або інструкції до вправ. Застосунок автоматично розпізнає мову оригіналу. Це особливо корисно для пояснення автентичного матеріалу або під час навчальних екскурсій, онлайн-заходів тощо.

Візуальне навчання і доповнення матеріалів

На уроках природничого циклу (біологія, географія) Google Lens може

слугувати інструментом для визначення видів рослин, тварин або географічних об'єктів. Учень, фотографуючи дерево або карту, може миттєво отримати розширену інформацію про даний об'єкт.

Допомога у пошуку джерел та інформації

Скануючи обкладинку книги або фрагмент тексту, вчитель чи учень може отримати посилання на рецензії, анотації або повні електронні версії документів. Це прискорює пошук додаткових джерел у роботі над дослідницькими чи науковими проєктами, підготовки до олімпіад.

Інтеграція з додатками Google

Важливо розуміти кожному, хто встановив застосунок Google Lens, що це найкращий електронний асистент. В основі Google Lens передове машинне навчання, яке дозволяє платформі ідентифікувати об'єкти на зображеннях та пропонувати відповідні дії. Можна запланувати подію у Google Календарі. Ось базові речі для збереження у календарі:

- контакти з візитних карток;
- обкладинки книг, щоб у майбутньому їх прочитати;
- демонстрація презентації під час педради і планування подальшої роботи;
- події з листівок чи рекламних щитів (якщо зчитати афішу концерту, Google запропонує створити дату в календарі та порадить місце купівлі квитків. У встановлений час система сама створить нагадування).

Google Lens після сканування візитки може перетворювати дані на новий запис у книзі контактів смартфону. Функціонал здатний захоплювати текст з подальшим виконанням різних завдань – відправлення листа по e-mail, копіювання та вставка тексту, здійснення дзвінків. тощо Користувачам буде надана можливість налаштувати контактну інформацію перед збереженням. Це зручно для класних керівників, щоб створити контакти з учнями нового набору та їх батьками.

Розв'язання завдань

Об'єктив також дозволяє вирішувати «Домашні завдання» і це не тільки завдання з математики, а також питання про історію та обчислювальну техніку, задачі з фізики, хімії тощо. Відскануйте завдання і натисніть на кнопку «Домашнє завдання», далі слід уточнити, що треба зробити і по факту ви отримаєте не тільки результат, але й розв'язання завдання крок за кроком з поясненням.

Інтеграція технологій штучного інтелекту в освітній процес відкрила нові перспективи як для учнів, так і для вчителів. Сучасні цифрові інструменти з функцією розпізнавання та аналізу математичних завдань не лише автоматизують розв'язання прикладів, а й пояснюють відповідні

поняття у доступній і структурованій формі, що часто складно реалізувати за допомогою традиційних методів навчання. Завдяки можливості надання покрокових рішень, ШІ-сервіси сприяють кращому розумінню алгоритмів розв'язання складних рівнянь та формул.

Особливо цінним є використання таких інструментів під час підготовки до математичних олімпіад і конкурсів: вони дозволяють самостійно опрацьовувати нестандартні завдання, аналізувати помилки та вибудовувати власну стратегію розв'язання задач підвищеного рівня складності.

Практичні поради для вчителів

1. **Інсталюйте Google Lens на смартфон або планшет.** Він доступний у Google Play та App Store або вбудований у додаток Google Фото чи браузер Google Chrome. Дозволяє використовувати камеру на будь-якому пристрої з підтримкою операційних систем Android та iOS.

2. **Створіть банк цифрових зображень.** Фотографуйте сторінки, схеми, картки, таблички, які можуть бути корисними у навчальному процесі.

3. **Навчіть учнів користуватися Google Lens.** Це сприятиме розвитку їхньої цифрової та інформаційної компетентності.

4. **Інтегруйте Google Lens у STEAM-уроки.** Наприклад, учні можуть використовувати його для визначення матеріалів, приладів, механізмів, природних об'єктів тощо.

5. **Дотримуйтесь академічної доброчесності.** Використання Google Lens має супроводжуватися критичним мисленням та перевіркою отриманої інформації.

Висновки. Застосування Google Lens у діяльності вчителя сприяє підвищенню ефективності роботи, оптимізації підготовки до занять, розширенню можливостей мобільного навчання. Інтеграція цього інструмента в освітній процес дозволяє формувати сучасне навчальне середовище, що відповідає вимогам цифрової епохи.

Список використаних джерел

1. Google Lens – Офіційний сайт
2. Федорова Н.І. Використання мобільних додатків в освітньому процесі // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2022. – №2(88). – С. 45–52.
3. Савченко О.Я. Формування цифрової компетентності вчителя: методичний аспект // Освітній простір України. – 2021. – №1. – С. 33–38.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У РАКУРСІ ПРОФІЛАКТИКИ ДИТЯЧОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРАВМАТИЗМУ

Максименко Ірина Миколаївна, здобувачка вищої освіти 2 курсу спеціальності С4 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, фахівець з соціальної роботи Білоцерківського міського центру соціальних послуг.

Учасники сучасного інформаційного суспільства часто оперують терміном «медіаграмотність», і для освітян, менеджерів освіти, педагогів та психологів він вже став важливою компонентою освітнього процесу, до якого залучені не лише наставники та організатори, а й здобувачі: учні, діти, батьки.

Що ж таке медіаграмотність? Простими словами, це комплекс аспектів, до яких входять, зокрема, вміння сприймати, аналізувати медіа-контент, давати йому оцінку. Тема набуває особливої актуальності в контексті профілактики психологічного травматизму саме серед дітей та підлітків: найбільш психічно вразливої категорії суб'єктів освітнього процесу. Як не травмуватись, переглянувши ролик у ютубі? Чи не справить негативний вплив на дитячу хитку психіку кіно, яке дитина подивилась на ніч?

Медіаграмотність визначають як здатність людини критично сприймати певний медіа-контент, відчувати та головне - розуміти його вплив на поведінку через свідомість. Також до медіаграмотності відносять можливість людини створювати свій медіа-контент. А це не лише база інформаційних навичок, а й соціально-культурна, емоційна компетентність, яка допоможе зорієнтуватися у складному, багатогранному медіа-середовищі.

Не дарма серед компонентів медіаграмотності виділяють критичне мислення: дитині, підлітку важливо уміти аналізувати та адекватно оцінювати інформацію, яку вони сприймають. Не обійтись у цьому процесі й без комунікаційних навичок, які передбачають спілкування та ефективну взаємодію з іншими учасниками в процесі сприйняття, аналізу чи створення медіа-продукту.

Цікавий фільм можна обговорити з однокласниками, аби з'ясувати враження від сюжету, якість отриманих емоцій з-поміж друзів, однодумців. Кіно до чогось, напевне, спонукає, бо викликає асоціації, впливає на психіку, породжує емоційні стани.

Важливий аспект медіаграмотності - творчість: здатність створювати новий медіа-контент з обов'язковим урахуванням етичних, соціальних,

культурних норм, вікових особливостей аудиторії.

Ніхто не заперечує впливу медіа на психологічний стан дитини: причому, він може бути як позитивним, так і негативним, травмуючим. Негативні аспекти (сцени насилля, переживання героями тривоги, небезпек, депресивні сюжети) часто призводять до психологічного травматизму дитини, бо вона ще дуже вразлива і часто сприймає побачене або почуте як реальність. Якщо Вовк у мультфільмі з'їв козенят, то це, на думку дошкільника, було насправді.

Важливо, щоб учасники освітнього процесу (а це батьки, наставники, педагоги, психологи) усвідомлювали можливі ризики від впливу медіа-продукту на психіку дитини та розвивали в неї навички медіаграмотності.

Отже, психологічну травму дитина може отримати в результаті «споживання» медіа-продукту: негативного медіа-контенту зі страхіттями, гучними звуками, насильством, сценами жорстокості. Акцент - на відсутність підтримки з боку дорослих, які не залучені з певних причин до процесу сприйняття медіа. Фільм з поміткою 18+ дитина може дивитись у відсутність батьків вдома, бо не знає, що то кіно для дорослих.

Яка ж роль освітніх установ у формуванні медіа грамотності дітей та підлітків? Саме вони можуть відігравати ключову роль в процесі формування медіаграмотності. Алгоритм включає:

- введення медіа-освіти до навчального плану;
- організацію та проведення відповідних тренінгів, зокрема, для вчителів та батьків.
- реалізацію інформаційних кампаній, орієнтованих на вікові групи дітей.

Профілактика психологічного травматизму дітей через формування навичок медіа-грамотності можлива й доволі ефективна. Вона досягається через навчання неповнолітніх критично оцінювати медіа: а про що цей ролик? Чи потрібен він мені з урахуванням моїх власних інтересів?

Потрібно створювати безпечні середовища з метою обговорення впливів медіа. А також підтримувати дітей у розвитку їх емоційної стійкості.

Отже, медіаграмотність - важливий інструмент профілактики дитячого психологічного травматизму. Батьки у тандемі з закладами освіти та іншими учасниками освітнього процесу мають активно працювати над формуванням медіаграмотності у власних дітей, аби забезпечити їм психологічну безпеку, якої інколи дуже не вистачає в сучасному медіа-середовищі.

Список використаних джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL:

<http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/>

2. Антонченко М.О. Медіаосвіта в професійній підготовці вчителя / упор. М.О.Антонченко. Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2017. 84 с.
3. Волошенюк О., Мокрогуз О. Батьки, діти та медіа: путівник із батьківського посередництва: За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ : ЦВП, АУП, 2017. 79 с.
4. Волошенюк О.В., Ганик О.В., Голощапова В.В. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя: за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова. Київ: ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
5. Барішполець О.Т., Найдьонова Л.А., Мироненко Г.В., Голубева О.Є., Різун В.В. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : Навч. посібник / та ін.; За ред. Л.А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. Київ : Міленіум, 2009. 440 с.
6. Pungente J. J., O'Malley M. More Than Meets the Eye: Watching Television Watching Us. – Toronto: McClelland & Stewart Inc., 1999. 255 p.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК РЕСУРС ПІДТРИМКИ СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИТУАЦІЇ ВИМУШЕНОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Максименко Ольга Миколаївна, здобувачка вищої освіти 2 курсу спеціальності С4 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, психолог, волонтер міжнародної гуманітарної організації «Карітас», місто Люблін

Сучасні суспільно-політичні реалії, спричинені військовою агресією та масовими міграційними процесами, призвели до глибоких трансформацій у функціонуванні сімейної системи, родини. Ситуація вимушеної еміграції, коли один або кілька членів родини перебувають за кордоном, створює нові виклики для збереження емоційного зв'язку, взаєморозуміння та підтримки між членами сім'ї. Особливого значення в таких умовах набуває медіаграмотність учасників освітнього процесу, адже саме через цифрові технології сьогодні здійснюється спілкування, навчання, виховання та психологічна підтримка дітей і дорослих.

Медіаграмотність стає не лише інструментом критичного мислення у роботі з інформацією, а й ресурсом збереження психологічного благополуччя, емоційної стабільності та сімейної єдності. Вміння безпечно та ефективно використовувати цифрові платформи для комунікації – необхідна

компетентність як для педагогів, так і для батьків та дітей у сучасному освітньому середовищі.

Медіаграмотність у контексті освітнього процесу охоплює здатність критично аналізувати медіаконтент, розпізнавати маніпуляції, формувати власну позицію, а також використовувати цифрові інструменти для комунікації, навчання та підтримки соціальних контактів. У ситуації вимушеної еміграції вона виконує ще одну, по-особливому важливу, функцію – підтримання сімейних стосунків на відстані.

Дослідження свідчать, що діти емігрантів, які мають сталі зв'язки з батьками, залишеними в Україні, демонструють вищий рівень емоційної стабільності та соціальної адаптації. Такі зв'язки сьогодні реалізуються через цифрові медіа: відеозв'язок, соціальні мережі, освітні платформи. Тому розвиток медіаграмотності педагогів, учнів і батьків є умовою ефективного функціонування інклюзивного, дистанційного та міжкультурного освітнього простору.

Особливу роль у цьому відіграє педагог, який часто стає посередником між дитиною, сім'єю та освітнім середовищем. Власне, медіаграмотний педагог здатний використовувати цифрові ресурси не лише для передачі знань, а й для психологічної підтримки учнів, створення безпечного інформаційного простору, навчання навичкам відповідальної комунікації.

Розвиток медіаграмотності вчителів і батьків сприяє формуванню у дітей позитивної самооцінки, зниженню рівня тривожності, підтриманню мотивації до навчання навіть у складних життєвих умовах. Цифрові інновації (освітні платформи, соціальні мережі, відеозустрічі, спільні онлайн-проекти) виступають засобом збереження психоемоційної єдності сім'ї, що перебуває в умовах просторової розлуки.

Отже, медіаграмотність у сучасному освітньому середовищі є не лише складовою цифрової компетентності, а й важливим ресурсом підтримки сімейних зв'язків у кризових умовах. Формування навичок безпечного, критичного й емоційно чутливого використання медіа сприяє зниженню негативних наслідків розлуки, збереженню довіри й взаєморозуміння між членами родини.

Підвищення рівня медіаграмотності учасників освітнього процесу – це не лише педагогічне, а й соціально-психологічне завдання, яке сприяє стійкості та єдності українських сімей у період вимушеної еміграції.

Список використаних джерел

1. Поради від експертів ЮНІСЕФ: «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях». URL: <https://mon.gov.ua/news/poradi-vid-ekspertiv-yunisef-yak->

pidtrimati-ditey-u-stresovikhsituatsiyakh

2. Психологічна допомога для подолання стресу у дітей під час війни.
URL: <https://naurok.com.ua/psihologichna-dopomoga-dlya-podolannya-stresu-u-ditey-pid-chas-viyni414802.html>

3. Що таке стрес? URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/what-is-stress>

4. Психологічна підтримка і допомога у воєнний та повоєнний періоди: матеріали Всеукраїнського науково-практичного форуму «Психологічна підтримка і допомога у воєнний та повоєнний періоди» (11.11.–17.11.2024 року, м. Суми) / за заг. ред. А. В. Вознюк, О. Ю. Василеги. Суми: НВВ КЗ СОІППО. 2024. – 202 с.

5. Соціально-психологічна робота: інновації, стратегії та можливості [електронне видання] : Збірник матеріалів круглого столу з міжнародною участю, Кам'янець Подільський – Ломжа, 19 березня 2024 р. / Наукова редакція: Зоя Шарлович, Мар'ян Тріпак, Оксана Палилюлько, Марина Волощук. Видавництво: MANS w Łomży, 2024. – 256 с

6. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади : монографія / авторський колектив : Т. О. Басюк [та ін.] ; за заг. ред. В. П. Сергієнка ; за наук. ред. Н. П. Франчук – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 382 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Марусенко Н. П., майстер виробничого навчання Мукачівського центру професійно-технічної освіти

Цифрові інструменти та технології відіграють важливу роль в сучасній освіті, включаючи заклади професійної освіти. Вони не лише сприяють підвищенню якості освітнього процесу, а їх використання покращує доступ до інформації, підвищує мотивацію та робить навчання інтерактивним.

Цифрові технології – це електронні інструменти, пристрої та системи, які обробляють, зберігають і передають інформацію в цифровому форматі, перевагою якої є доступність.

Цифрові інструменти дозволяють індивідуалізувати навчання, надавати зворотній зв'язок із студентами, стимулювати творчість студентів, розвивати цифрові навички, а також полегшують оцінювання виконаних робіт.

Такі платформи як Moodle, Google Classroom, Canvas дозволяють організувати освітній процес, створювати та поширювати навчальні матеріали, проводити тести та оцінювання. Вони забезпечують доступ до навчальних ресурсів з будь - якого місця та в будь - який час, що особливо важливо в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Цифрові інструменти для співпраці, такі як Microsoft Teams, забезпечують платформу для спільної роботи та обміну ідеями і дозволяють здобувачам освіти розвивати навички командної роботи та організації робочого процесу.

Інструменти на базі ШІ стають все більш поширеними та допомагають персоналізувати навчання.

Отже, для ефективного використання цифрових інструментів та технологій потрібна належна технічна підтримка та постійне підвищення кваліфікації педагогів.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ПІДЛІТКІВ ЯК ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ ЧИ ПІДТРИМКИ

*Мялківська Ю.Г., студентка II курсу, групи ПС-24-І4-ЗМ, спеціальність 053
Психологія, Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «УМО» НАПН України*

Штучний Інтелект — це потужний інструмент, який може значно покращити навчання та роботу з різними цифровими спеціальностями — від Python до GameDev. Він допомагає підліткам створювати інноваційні проекти та поглиблювати свої знання та навички.

Штучний інтелект (ШІ) стає все більш доступним інструментом у повсякденному житті навіть для наймолодших користувачів інтернету. Серед молодшої аудиторії, зокрема підлітків, особливу популярність набувають чатботи, які імітують людську розмову та емоції, пропонуючи відчуття підтримки чи навіть дружби.

Попри привабливість таких інструментів для молодших користувачів, дедалі частіше виникають занепокоєння щодо того, які наслідки має така взаємодія на емоційний та психологічний стан дітей та підлітків. Виникає потреба у чіткішому розумінні відповідальності розробників, регуляторів і суспільства за ризики спілкування із віртуальними співрозмовниками.

Серед підлітків зростає популярність використання ШІ не лише як інструмента для навчання, а й як засобу спілкування та підтримки.

Одним із трендових ШІ-застосунків, призначених для спілкування, є Character.AI – сервіс, що забезпечує користувачам розмову з ШІ-чатботами, створеними на основі реальних або вигаданих персонажів із поп-культури, фільмів, серіалів або відеоігор.

Додаток став особливо популярним серед молоді та підлітків. У 2025 році кількість активних користувачів Character.AI досягла понад 28 мільйонів зі значною частиною відвідувачів віком 14-24 років. У 2024 році сервіс обробляв близько 20 тисяч запитів у секунду, що становить приблизно 20% запитів, що обслуговуються Google Search.

Молоді люди звертаються до таких інструментів для того, щоб спілкуватись або навіть отримувати підтримку в особистих питаннях. Один із найпопулярніших чатботів Character.AI під назвою “Психолог” отримав більше 200 мільйонів повідомлень за час свого існування.

На платформі Reddit мільйони користувачів діляться своїм досвідом спілкування із ШІ-чатботами Character.AI. В одному з таких дописів користувач поділився, що чатбот “Психолог” є “корисним і співчутливим”. “Я відчуваю, що я розмовляю зі справжнім терапевтом, але справді хорошим і розумним”, – зазначає користувач.

Дослідження показують, що діти набагато частіше, ніж дорослі, ставляться до чатботів, як до людей. Діти та підлітки можуть розкривати більше інформації про свій психологічний стан доброзичливому чатботу, ніж дорослому. Дружній та реалістичний дизайн чатботів заохочує дітей довіряти їм, навіть якщо ШІ не розуміє їхніх почуттів або потреб.

Доцент університету Цинциннаті, США, доктор Келлі Меррілл-мол., який досліджує переваги комунікаційних технологій, підкреслює, що спілкування із ШІ-чатботами здатне “зменшити почуття депресії, тривоги і навіть стресу”.

Проте воно має низку обмежень.

“Важливо зазначити, що багато з цих чатботів є новими, і вони обмежені в тому, що вони можуть робити. Зараз вони все ще багато помиляються. Ті, хто недостатньо обізнані в системах ШІ та не розуміють їхніх обмежень, у підсумку заплатять ціну”, – зазначає експерт.

Нещодавні дослідження свідчать про те, що ШІ-чатботи можуть викликати емоційну залежність та ізоляцію від людських стосунків. До прикладу, експерти з Оксфордського Інтернет-інституту, Інституту безпеки ШІ Британії та інших організацій зазначають, що системи ШІ можуть імітувати емоційну поведінку відповідно до потреб користувача. Така взаємодія, хоч і може давати короткострокові переваги, вводять в оману вразливих осіб, заохочує залежну поведінку і може призвести до

упередженого прийняття рішень у дорослих та нарцисизму в дітей.

Довгострокові наслідки взаємодії зі штучним інтелектом можуть виникнути, якщо вони погіршують здатність людини знаходити компроміси або приймати “інакшість”. Причиною сильнішої прив’язаності до ШІ експерти називають самотність або погані людські стосунки, що створює замкнутий цикл все більшої залежності від взаємодії з технологіями.

Інтенсивна інтеграція чатботів на основі штучного інтелекту у цифрове середовище, до якого активно залучені підлітки, створює низку викликів у сфері етики, безпеки та регулювання цих технологій. Досвід взаємодії із чатботами показує, наскільки вразливими можуть бути неповнолітні до емоційного та часто шкідливого контенту, що генерує штучний інтелект. Антропоморфізація інструментів ШІ лише посилює проблему, адже наділення технологій “людськими” якостями створює відчуття прив’язаності у підлітків та навіть може призвести до соціальної ізоляції.

Розв’язання цієї проблеми потребує комплексного підходу, що включає розробку регуляторних механізмів та створення відповідальності для розробників і платформ. У цьому контексті важливими є побудова ефективних стандартів відповідальності для розробників генеративних систем, особливо у продуктах, до яких можуть мати доступ неповнолітні, а також підвищення обізнаності про ризики таких інструментів. Для досягнення більш безпечного середовища для дітей та підлітків при взаємодії зі співрозмовниками на основі ШІ, необхідно врахувати наступне:

1. Посилення відповідальності технологічних компаній.

Компанії мають проєктувати свої системи з урахуванням ризиків для вразливих груп, зокрема забезпечувати надійну вікову верифікацію, адаптувати функціонал для неповнолітніх і встановлювати механізми реагування у випадках, коли чатбот продукує шкідливий або відвертий контент. Компанії також повинні впроваджувати етичні стандарти, які встановлюють чіткі вимоги щодо взаємодії чатботів із підлітками. Це включає інформування користувачів і їхніх батьків про принципи роботи систем, типи даних, що підлягають обробці, та можливі ризики взаємодії із чатботами.

2. Впровадження регуляторних рамок для захисту неповнолітніх при взаємодії з ШІ.

Необхідно чітко визначати межі дозволеної взаємодії таких систем із неповнолітніми, зокрема обмеження щодо обробки персональних даних і змісту відповідей. Важливими є інституційні механізми нагляду, спрямовані на оперативне реагування на скарги, перевірку порушень та запобігання шкідливим практикам. Правове регулювання має бути достатньо гнучким для

того, щоб відповідати динаміці розвитку ІІІ, але водночас чітким у визначенні обов'язкових стандартів безпеки при створенні ІІІ-сервісів, що потенційно взаємодіють із неповнолітніми.

3. Підвищення обізнаності серед підлітків, батьків та освітян.

Навчальні програми для учнів та батьків повинні сприяти кращому розумінню того, як функціонують алгоритми, якими є ризики персоналізації контенту, як розпізнати маніпулятивну поведінку з боку інструментів ІІІ і чому важливо зберігати приватність у спілкуванні з технологіями. Окрім цього, доцільно впроваджувати додаткове навчання для вчителів, які зможуть стати ефективними посередниками для учнів та допомагати формувати здорове та відповідальне ставлення до цифрового середовища.

Штучний інтелект став невіддільною частиною життя багатьох сучасних людей. А оскільки діти дуже швидко підхоплюють різні віяння в технологіях, то і не дивно, що вони також можуть користуватися ІІІ. Але чи варто дозволяти школярам використовувати цей інструмент ?

Позитивні сторони використання ІІІ підлітками

- ІІІ може допомогти підлітку персоналізувати його навчання, адаптувати складну інформацію під стиль сприйняття;
- штучний інтелект пропонує учням миттєвий та детальний зворотний зв'язок щодо їхньої роботи. Це дозволяє дитині одразу звернути увагу на недоопрацювання в навчанні;
- школяр за допомогою ІІІ може доповнити свою роботу, отримати ідеї для її розширення;
- використання ІІІ може призвести до більшої інклюзивності. Штучний інтелект має потужні інструменти, які роблять раніше недоступні матеріали доступними для учнів з особливими потребами;
- підліток може отримати більше інформації, ніж з будь-яких інших джерел;
- ІІІ може допомогти дитині правильно організувати його навчальний день та скласти зручний графік;
- використання ІІІ допомагає розвивати критичне мислення та може спровокувати жагу до досліджень.

Негативні сторони використання ІІІ підлітками

- зменшення взаємодії з людиною. Зростаюча залежність від штучного інтелекту може погіршити взаємодію та стосунки між вчителем та учнем, а також негативно вплинути на соціально-емоційні аспекти навчання;
- непередбачуваність та неточна інформація. Штучний інтелект настільки хороший, наскільки хороші алгоритми, на яких він базується. Якщо дані, з яких він черпає інформацію, неточні або упереджені, то й інформація,

яку він видає, буде неточною або упередженою;

- шкільне шахрайство та етичний момент. Серед головних проблем, пов'язаних зі штучним інтелектом, які піднімають освітяни, є шахрайство та плагіат. Якщо ІІІ використовується для виконання завдань, складання іспитів або написання робіт, то це є несправедливим стосовно учнів, які не списують;

- проблеми з безпекою та конфіденційністю. Багато хто висловлює занепокоєння щодо того, наскільки ретельно зберігаються дані та наскільки вони захищені від витоку;

- витрати на використання. Звичайної безкоштовної моделі може не вистачати для навчання і тоді доведеться купувати просунуту версію.

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

*Міліна В.І., здобувач вищої освіти спеціальності 053 «Психологія»
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університету менеджменту освіти» НАПН України*

Галопуючий часовий проміжок цифрового розвитку технологій співпадає з моментом становлення України як незалежної держави. З'являються нові запити, потреби в оптимізації освітнього процесу, документообігу, спілкування. Робота цифрових інструментів та технологій розпочалась з простого алгоритму. Перед початком роботи над цифровим контентом досліджується мета, актуальність, своєчасність, перспектива, цілі та задачі. Організація діяльності освітнього процесу вимагає доступності, достовірності, актуальності та швидкості отримання, обробки інформації. Розвиток цифрових інструментів та технологій автоматично охоплює усі види діяльності людства: економічні, політичні, освітні, медичні та інші. Наразі, освітній процес не питає віку здобувача освіти. Отримання знань та поглиблення тих, що є стало зручним, цифрові інструменти та технології суттєво на це впливають. Можна виділити основні характеристики цифрового середовища:

- функціональність;
- доступність;
- спільна робота в режимі реального часу;
- обмін даними;
- адаптація навчання;

- мобільність;
- можливість автоматизувати залікові та проміжні завдання ;
- оптимізація робочого часу як учня, студента так і вчителя, викладача;
- розвиток критичного мислення, аналізу, цифрової грамотності.

Цифрові технології та інструменти дають можливість впевнено спілкуватись спільним діалектом, бути зрозумілим один одному та стерти «гострі» грані вікової різниці. Цифрові технології мають свою мову, специфічні короткі слова та терміни. Технологічні рішення створюють і підтримують цифровий освітній простір, однак наповнюють його життям студенти та викладачі [1;9].

Діджиталізація дає можливість та інструменти обирати освітній продукт за навиками викладача. Доступні такі освітні продукти: LGoogle Workspase for Education, Google для освіти, Microsoft для освіти. Допоміжними для подачі

цифрової інформації, презентацій, лекцій використовують програми такі як PREZI, Canva, Google slides та багато інших.

Цифрові інструменти та технології стають головною характеристикою сучасності. Заклади освіти неможливо залишатись осторонь цифровізації. Цифровізація сприяє спрощенню освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, пристосованим до реалій сучасного дня, що у свою чергу забезпечує формування конкурентоспроможних професіоналів [3].

Система освіти, учасники освітнього процесу повинні адаптуватись один до одного. Освітній процес має бути зручним, доступним, цікавим, швидким. Цифровий світ не має меж та кордонів, віку та певної моди. Перед цифровою інформацією усі рівні. Це дає можливість отримати освітній продукт з будь-якої теми та з безмежної кількості джерел. Достатньо правильно сформулювати питання, запит.

Цифрові інструменти стали невід'ємною частиною освітнього процесу. Активне використання розвиває цифрову компетентність, грамотність. Швидкий розвиток цифрових технологій безперечно стає невід'ємним процесом, який має свої правила, завдання, цілі. Освітні процеси безперервно, стійко та твердо рухаються паралельно зі швидким темпами діджиталізації. Цей процес повернути у протилежну сторону дуже важко. Програмісти, освітяни, студенти - всі впливають на цей процес, тому він розвивається стрімко і не має кордонів та часових проміжків.

Список використаних джерел

1. Гулай О., Кабак В., Герасимчук Г. Засоби та технології цифрового

навчання: теорія та практичні аспекти, Луцьк, 2023. 160с.

2. Капранов Я., Бохонько Є., Чередник Л. Роль цифрових технологій в освіті: виклики та перспективи; *Актуальні питання гуманітарних наук*, вип.57, т.1, 2022. С.291-296.

3. Карплюк С.О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку; *Матеріали методологічного семінару НАПН України*, Київ, 2019.С.188–197.

4. Ковальський В.О, Кисленко Д.П Педагогічні аспекти використання цифрових технологій в вищій освіті; *Академічні візії*, вип.30, 2024.

5. Поліщук Н.В., Бугаєнко Т.І., Лемешева Н.В Підвищення якості вищої освіти за допомогою цифрових технологій та дистанційного навчання для здобувачів вищої освіти в Україні; *Академічні візії*, вип.38, 2024.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА Й ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Мушинська Галина Олегівна, магістр фінансів, педагог із 10-річним досвідом онлайн-навчання, приватна практика, м. Шептицький, Львівська обл.

Цифрова трансформація та психологічні виклики.Сучасна професійна освіта, особливо в умовах гібридного та віддаленого навчання, перебуває у стані глибокої цифрової трансформації, що несе значні соціально-психологічні виклики. Технології змінюють методику викладання, вимагаючи нових підходів до забезпечення психологічної безпеки, довіри та ментального добробуту учасників освітнього процесу. Актуальність теми зростає з огляду на необхідність розроблення практичних стратегій, що поєднують цифрову компетентність педагога зі здатністю створювати емпатичне, підтримувальне середовище.

Метою дослідження є систематизація та обґрунтування практичних стратегій використання цифрових платформ (LMS, гейміфікація, ШІ) для зниження рівня навчальної тривожності учнів та профілактики професійного вигорання педагогів у контексті професійної освіти.

Системи управління навчанням (LMS) як стабілізатор безпеки. Психологічна безпека виникає там, де панує довіра та відсутній страх

помилки [4, с. 30]. У цифровому середовищі це досягається через структуру та передбачуваність. Системи управління навчанням (LMS), зокрема Google Classroom чи Moodle, функціонують як психологічні стабілізатори. Чітка організація матеріалів, зрозумілі дедлайни та прозорі критерії оцінювання зменшують інформаційний шум і надають учням відчуття контролю над власним навчанням [5, с. 90].

Водночас, синхронні платформи (Zoom, Microsoft Teams) дозволяють підтримувати емоційний зв'язок. Чергування форматів («розмова - вправа - рефлексія») допомагає створювати камерну атмосферу та запобігати емоційній втомі від екрана, що є критичним для ментального здоров'я.

Інтерактивність та гейміфікація як коректори тривожності

Інтерактивні інструменти є ефективним способом зниження навчальної тривожності. Гейміфікація через платформи Quizlet, Kahoot або Wordwall перетворює повторення матеріалу на безстресовий процес. Завдання сприймаються як гра, а не контроль, що знижує страх помилки та формує позитивне ставлення до навчання. Творчі цифрові інструменти (Canva, YouTube) пропонують альтернативні способи самовираження (інфографіки, відео), розвиваючи медіаграмотність і аналітичне мислення, та зменшуючи тривожність через можливість вибору формату відповіді.

Штучний інтелект: персоналізований простір без осуду Штучний інтелект (ШІ) відіграє особливу роль у створенні психологічно комфортного освітнього простору. Інструменти ШІ можуть бути помічником педагога у створенні адаптивних сценаріїв і додаткових завдань. Завдяки ШІ учні мають змогу працювати у власному темпі, отримуючи миттєвий, неупереджений зворотний зв'язок від машини. Це знижує стрес, пов'язаний зі страхом осуду вчителем чи однолітками, та сприяє глибшому розумінню матеріалу. Важливо,

щоб педагог навчав критичному мисленню та усвідомленому користуванню ШІ, зберігаючи технології етичним інструментом.

Ментальне здоров'я педагога: цифрова гігієна та автоматизація Психологічна безпека учнів прямо залежить від стану самого педагога. Професійне вигорання та емоційне виснаження [1, с. 47] є головними ризиками якості. Цифрові інструменти необхідно розглядати як ресурс для самопідтримки викладача. Автоматизація рутинних завдань у LMS економить час, дозволяючи зосередитися на творчих і міжособистісних аспектах, що є ефективним засобом профілактики вигорання.

Підвищення цифрової компетентності (через Prometheus, Coursera) дає відчуття впевненості та контролю над новими викликами [2, с. 49]. Цифрова гігієна (свідоме розмежування робочого й особистого часу, обмеження перед

екраном) забезпечує ментальний баланс, необхідний для сталого педагогічного розвитку.

Висновки. Цифровізація освіти - це процес, де технічні рішення мають супроводжуватися увагою до людського виміру. Інтеграція цифрових інструментів є потужним ресурсом для формування психологічно безпечного середовища. Досвід приватної практики підтверджує, що LMS забезпечує стабілізацію, гейміфікація корегує тривожність, а автоматизація (зокрема ШІ) є засобом профілактики вигорання педагогів. Описані практичні підходи можуть бути корисними для педагогів, менторів і викладачів, які працюють у форматі онлайн або приватної практики. Подальші дослідження варто спрямувати на розробку методичних рекомендацій щодо використання цифрових ресурсів саме у сфері психологічної підтримки та емоційного добробуту.

Список літератури

1. Бондаренко О. В. Професійне вигорання педагогів в умовах дистанційного навчання: шляхи профілактики та корекції. *Психологія та педагогіка сьогодення*. 2023. Т. 15, №2. С. 43-51.

2. Діденко О. В. Цифрова компетентність педагога в умовах сучасної освіти. *Професійна освіта: методологія, теорія та практика*. 2023. №2. С. 45-53.

3. Кабінет Міністрів України. Концепція розвитку цифрових компетентностей громадян України (розпорядження №167-р від 03.03.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>.

4. Мельник І. О. Психологічна безпека освітнього середовища: сутність, критерії, шляхи забезпечення. *Освітологічний дискурс*. 2022. №3. С. 27-35.

5. UNESCO. *Teachers' mental health in digital education: challenges and*

6. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ: Мінекономрозвитку України, 2016. 16 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Із досвіду роботи викладача ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області» Алли МОРОЗ

У сучасних умовах розвитку суспільства, технологізації в усіх галузях життєдіяльності велике значення надається якості освіти, підвищенню рівня знань та розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти. Зростають вимоги до професійної компетентності сучасного викладача. В Україні ухвалено **новий професійний стандарт** учителя, який чітко визначає перелік ключових та професійних компетентностей, необхідних для успішної педагогічної діяльності. Однією з ключових компетентностей, включених до цього стандарту, є інформаційно-цифрова компетентність.

У європейському освітньому просторі не існує єдиного терміну для опису навичок та компетентності вчителя у сфері ІКТ. Вченими використовуються такі терміни **як: цифрова компетентність (англ. digital competence), цифрова грамотність (англ. digital literacy), інформаційно-комунікаційно-технологічна компетентність (англ. ICT competence), інформаційно-комунікаційно-технологічна грамотність (англ. ICT literacy) та інші.**

Цифрова компетентність названа Європейським Парламентом та Радою Європейського Союзу в 2006 році **однією з ключових компетентностей** для навчання впродовж життя.

ІКТ-компетентність викладача складається з базової ІКТ-компетентності (англ. ICT basic competence) та інтегральної освітньої ІКТ-компетентності (англ. ICT integral educational competence), яка стосується професійної діяльності вчителя.

Європейська рамка цифрової компетентності педагога побудована у трьох сферах (професійна компетентність педагога, фахова компетентність педагога, учнівська компетентність, шість дескрипторів, приклади знань, навичок та ставлення(застосовані до кожної з компетентностей)).

Інформаційно-цифрова компетентність стає фундаментальною вимогою до професійного рівня викладачів і майстрів виробничого навчання.

Цифрова трансформація уроків філологічного циклу сприяє інтеграції сучасних технологій та цифрових інструментів, що може значно підвищити мотивацію здобувачів освіти, зробити вивчення мови та літератури більш інтерактивним, креативним, поглибити розуміння художніх творів, відповідати потребам сучасних здобувачів освіти та відкривати їм нові

горизонти .Дигітальний підхід у освітньому процесі реалізується за допомогою інтернет-ресурсів, платформ, програм, мобільних додатків і медіаматеріалів.

Ключові риси цифровізації:

- актуалізація
- релевантність
- інтерактивність
- візуалізація
- індивідуалізація
- розвиток цифрових компетентностей та медіаграмотності
- підвищення мотивації
- цікавий формат
- зворотний зв'язок
- розвиток навичок 21 століття(4 К): критичне мислення, креативність, колаборація, комунікація.

Для сучасного освітнього процесу цифровий світ пропонує безліч інструментів та платформ. Однак успіх і якість уроку залежать не від кількості, а від методологічно виваженого вибору.

Кожен викладач обирає для своєї професійної діяльності лише ті цифрові інструменти, які роблять діяльність здобувачів освіти мотивованою та цікавою, дають певний результат, забезпечують ефективний зворотний зв'язок, зручні у користуванні: є інтуїтивно зрозумілими та доступними як для самого викладача, так і для здобувачів освіти, не створюючи додаткових технічних бар'єрів.

Використання імерсивних технологій.

VR Використання віртуальної реальності дозволяє здобувачам освіти перенестися в історичний чи культурний контекст.

За допомогою віртуальної реальності відбувається процес занурення у епоху, можна відчувати атмосферу того часу та місця, про які йдеться у художньому творі.

AR-технології використовують для створення інтерактивних українських мовних матеріалів: голосові асистенти(Google Assistant) для практики вимови української мови, для запитань і відповідей, тренажери, інтерактивні вправи та ігри .

Використання імерсивних технологій на уроках літератури сприяє формуванню читацької компетентності, допомагає покращити розуміння текстів, стимулює інтерес до читання та здобувачів освіти до активної участі в уроці, створює емоційний зв'язок з текстом.

Приклади використання імерсивних технологій:

- віртуальні екскурсії до музеїв, локацій, пов'язаних із вивченням біографії митців, історичними подіями, описаними у текстах
- використання аудіовізуальних засобів, що допомагають уявити події твору;
- Створення ситуацій, де здобувачі освіти розв'язують завдання, пов'язані з контекстом твору.

AR- Book — це інноваційна платформа, що використовує технології доповненої (AR) та віртуальної (VR) реальності, а також штучний інтелект для модернізації освітнього процесу.

Використання інтерактивних вебсайтів дозволяє активно взаємодіяти з матеріалами зарубіжної чи української літератури, української мови. На таких сайтах можна знайти додаткові ресурси, тести, ігри та завдання, що допоможуть глибше зрозуміти текст та розвинути навички аналізу та інтерпретації. Інтерактивні вебсайти створюють можливість для самостійного вивчення та дослідження:

- електронні бібліотеки;
- словники;
- сервери посібників;
- освітні сайти та платформи «ВШО», « Уміти вчити», « Тисяча журавлів»,

«Тренажер з української мови», « Знайшов», «Бібліотека української літератури. УкрЛіб». «Dovidka.biz.ua», «Мова-ДНК нації», « Вчися вухами», « Українська література в коміксах», «Pi-stacja».

«Мова – ДНК нації»: пізнавально-розважальний ресурс .

«Мова – ДНК нації» – освітній онлайн-проект для тих, хто хоче вдосконалити свої знання з української мови у цікавому форматі. Тут містяться добірки пізнавальних ілюстрованих правил, змістовних тестових завдань, заготовок для онлайн-диктантів та сервіс перевірки власного тексту.

Litcharts(<https://www.litcharts.com/>)-«літературний путівник»,

платформа ,яка надає можливість познайомитися з ідейно- художнім аналізом, темою, персонажами прозових творів ,характеристикою поетичних творів, літературознавчими термінами.

Соціальні мережі для вивчення зарубіжної літератури, української мови та літератури.

Сервіс Canva. Canva — це онлайнвий інструмент для створення дизайнів і публікації матеріалів, запущений у 2013 році, завдання якого — надати всім людям можливість створювати будь-які дизайни та публікувати їх де завгодно (артбук, інфографіка, флеш-картки, стрічки часу, діаграми Ісікави (фішбоун), логотипи, образони, дописи в Instagramm, інтелект-карти,

сертифікати, створення відеоконтенту, презентацій).

Інтерактивні аркуші та онлайн -вправи.

Для актуалізації знань, закріплення, засвоєння матеріалу використовуються інтерактивні аркуші, створені у Liveworksheets, BookWidgets.

Інтерактивні вправи та ігри

Найпоширенішими *дигітальними засобами* є мобільні додатки та навчальні платформи, а саме Kahoot, Quizlet, LearningApps, Wordwall, Classtols.

Генератори завдань

<https://childdevelop.com.ua/generator/letters/anagram.html>

Wordwall-- багатофункціональний інструмент для створення як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Інтерактивні вправи відтворюються на будь-якому пристрої, що має доступ до інтернету: на комп'ютері, планшеті, телефоні або інтерактивній дошці. Сервіс пропонує багато шаблонів, за допомогою яких можна створити дидактичні ігри.

Універсальна платформа Classtols ,яку можна використовувати для створення фішбоун, діаграми Венна, а також для гейміфікації освітнього процесу, генерування кросвордів ,головоломок, кольорових розкадровок.

Гра « Вихор»- для перевірки знань з усіх галузей.

«Відображення зображення».Мета-якомога швидше відкрити віконця та відгадати, який письменник, персонаж, епізод літературного твору зображено. При цьому можна ускладнювати завдання -назвати літературний твір, жанр, епоху, цитату .

FakeBook- фейкбук- віртуальна сторінка , яка створюється в онлайн-режимі та існує, як сторінка користувача соцмережі «Фейсбук». Інтерфейс сторінки однаковий.

Можна створювати соціальний профіль будь-кого, наприклад письменника чи персонажа. Розміщувати матеріал у вигляді відео ,аудіо, репродукцій, дописів, а також коментарів. Це-цікава інноваційна інтерактивна форма ,яка може замінити презентацію до уроку.

III як інструмент для створення інтерактивного та захопливого контенту.

Моделі III різного способу генерації (текст, зображення, аудіо) Gemini, GPT, "На Урок", Presi, Suno, Adobe Firefly, Copilot надають педагогам безпрецедентні можливості для вдосконалення своєї професійної діяльності, допомагають створити інтерактивний та персоналізований освітній процес, удосконалити навички роботи з нейромережами. А здобувачам допомогти у виконанні завдань, спланувати проєктну діяльність.

MindMeister- сервіс для створення Карт пам'яті. Його можна використовувати для узагальнення та систематизації матеріалу, а також як інструмент для планування проєктів та проведення «мозкового штурму».

Word Art - інструмент для створення «хмари слів» або хмари тегів— це візуальне подання списку слів, категорій, міток, ярликів або ключових слів. Має візуальну інформацію та смислове навантаження. Для мотивації, актуалізації, закріплення знань. Формуємо цитату, визначаємо тему уроку, формулюємо поняття за ключовими словами, визначаємо героя, групуємо слова, визначаємо орфограми тощо.

Інтерактивний плакат – це спосіб візуалізації інформації на основі одного зображення, до якого «мітками» (інтерактивними точками) прикріплюються посилання на вебресурси, інтернет-документи, мультимедійні об'єкти: відео, аудіо, презентації, слайд-шоу, ігри, опитування тощо. Додаються кластери, вислови, терміни, опорні конспекти, креолізовані тексти тощо. Glogster, ThingLink.

Віртуальні інтерактивні дошки

Padlet- онлайн-дошка (стіна) – це мультимедійний ресурс для створення, зберігання інформації, організації спільної роботи з різним контентом у віртуальному просторі. Її просто опанувати та легко застосовувати для навчання. **Padlet** дозволяє розміщувати на одній стрінці різноманітний контент: фотографії, малюнки, аудіофайли, відеоролики, нотатки, покликання на інші сайти інтернету. На спільній стіні можна створювати виставки, збирати інформацію, відгуки, проводити опитування. Padlet дає можливість розробити хронологію життя чи подій, мапи, композицію твору, виконувати загальні вправи, створювати інтерактивний словник, списки літератури тощо. Може слугувати планером для викладача, а також викладач може створювати план уроку. За допомогою ШІ створювати оригінальні ідеї завдань та проєктів. Окрім цього на заміну Jamboard прийшла інтерактивна дошка-Sandbox, «Пісочниця», полотно для створення різноманітних інтерактивних вправ (гонування, інтелект-карти, картки персонажів, фрейми, кола Вена), до яких можна додавати ілюстрації, анімації, стікери тощо.

Використання цифрових інструментів та технологій на уроках філологічного циклу – це необхідна умова забезпечення якісного освітнього процесу. Вони перетворюють вивчення мови та літератури на вмотивовану, інтерактивну та результативну діяльність. Завдяки цим інструментам, викладач створює середовище, де майбутні кваліфіковані робітники не лише засвоюють знання, а й розвивають ключові компетентності XXI століття – від критичного мислення до інформаційно-цифрової грамотності, успішно

готуючись до життя у сучасному технологічному світі.

Використані джерела:

1. Головань М.С. Інформаційна компетентність: сутність, структура та становлення. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах : наук.-метод. журнал. 2011. №4. С.62-63.

2. Олена Білоус. Поняття компетентності викладача у сфері ІКТ у європейському освітньому просторі.
<https://lib.iitta.gov.ua/7266/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>

3. Людмила Галаєвська Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів ліцею на уроках української мови (м. Київ, Україна)
<https://lib.iitta.gov.ua/719427/1/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%82%D1%96.pdf>

4. Олена СЕМЕНОГ. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: монографія / О. М. Семеног, М. М. Ячменик. Суми. 2019. 211 с.

5. Інна ХИЖНЯК, Людмила ЦИБУЛЬКО. Тематичні вектори розвитку фахової підготовки вчителя початкової школи України в умовах входження в європейський освітній простір
<https://dwherold.de/onewebmedia/MonographHavrilovaFinalLight.pdf>(с.10-17)

6. Розвиток медіакомпетентності учнів на уроках зарубіжної літератури : науково-методичний посібник / Укладачі : О. М. Казакова, Г. В. Пономаренко. – Миколаїв : ОППО, 2021. – 240 с.

7. Сокол М. О., Олексюк О. Р. Технологія доповненої реальності як засіб формування мотивації до навчання. URL:
http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/5720/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A2%D0%9E%D0%9A%D0%86%D0%9F%D0%9F%D0%9E-89-91.pdf

8. Сучасні технології в освіті. Застосування доповненої та віртуальної реальності в освітньому процесі. Методичні матеріали. URL:
https://educationpakhomova.blogspot.com/2021/12/blog-post_3.html

9. Методичний марафон: ТОП-25 онлайн-сервісів для ефективної роботи вчителя-філолога. Вебінар.URL: <https://svitfilologa.com.ua/downloads/>

10. Дистанційне та змішане навчання в умовах війни. Всеукраїнська інтернет-конференція «На Урок» .URL: <https://naurok.com.ua/conference/blended-distance-ed/study>
11. Кучерак І. В. Цифровізація та її вплив на освітній простір контексті формування ключових компетентностей. URL: nnovpedagogy.od.ua/archives/2020/22/part_2/22.pdf
12. Кравченко Л., Гелетей О. Роль дигітального підходу на уроках зарубіжної літератури у старшій школі. URL: http://aphn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_2/51.pdf
13. Сучасні технології в освіті. Застосування доповненої та віртуальної реальності в освітньому процесі. Методичні матеріали. URL: https://educationpakhomova.blogspot.com/2021/12/blog-post_3.html
14. <https://www.classtools.net/>
15. <https://www.liveworksheets.com/>
16. <https://classroomscreen.com/>
17. <https://learningapps.org/>
18. <https://childdevelop.com.ua/generator/letters/anagram.html>
19. <https://padlet.com/dashboard>
20. <https://dovidka.biz.ua/>
21. <https://lms.e-school.net.ua/>
22. <https://www.1000z.com.ua/>

МОТИВАЦІЙНЕ ІНТЕРВ'ЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ВТРАТ ТА ТРАВМ

*Наумов В.П., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОПП "Психологія" Білоцерківського інституту неперервної професійної
освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Психодіагностика є невід'ємною складовою роботи фахівця з психологічної допомоги, оскільки саме вона слугує початком всіх наступних етапів допомоги – консультування, розвитку, корекції, реабілітації та профілактики. Та загалом, робить можливим саме майбутнє психологічне відновлення.

Особливо актуальним для перебування в умовах тривалого стресового середовища (військовий стан тощо) стає психодіагностика та відновлення у випадках втрат та психоемоційних травм. Тому що, за моїми

спостереженнями, у таких станах індивідууми мають потребу як у ресурсах для психологічного відновлення й також у ресурсах для підтримки загального функціонального стану. Тож, це складний та не завжди ясний вибір - яким чином ефективно користуватися наявними життєвими ресурсами у таких станах, на що їх спрямувати.

Тому, на мою думку, важливим є забезпечення психологів базовим інструментом, що допоможе вирішити таку поширену проблему, як наявність особистої мотивації до прийняття психосоціальної, психологічної й психотерапевтичної допомоги. І таким інструментом може бути Мотиваційне інтерв'ювання (надалі МІ).

Визначення МІ. МІ – це стиль комунікації, орієнтований на співпрацю та досягнення мети, в якому особлива увага приділяється мові змін. Він розроблений для посилення особистої мотивації та відданості конкретній меті шляхом виявлення та дослідження власних причин змін людини в атмосфері прийняття та співчуття [Miller, W.R. & Rollnick, S. (2013). *Motivational Interviewing: Helping people to change* (3rd Edition), p. 29].

Сучасне розуміння базових рис інструменту [4] наступні:

- МІ — це стиль комунікації, що поєднує слухання та надання інформації й порад.
- МІ допомагає людині віднайти власні сенси, цінність і здатність до змін.
- МІ базується на повазі, зацікавленому ставленні та визнанні автономії клієнта.

Ключовими принципами МІ є [3]:

- Партнерство: психолог і клієнт — рівні учасники процесу.
- Психолог утримується від нав'язування порад, настанов чи попереджень.
- МІ — не набір технік, а спосіб мислення і спілкування, який потребує практики, саморефлексії та дисципліни.

МІ особливо ефективно, коли клієнт (потенційний чи наявний):

- “застряг” в суперечливих почуттях щодо змін (амбівалентність);
- має низьку впевненість у своїх здібностях до змін;
- не впевнений, чи він хоче змін, бажання змін є низьким;
- не усвідомлює важливості змін, а переваги змін і недоліки поточної ситуації є нечіткими.

Практичне застосування МІ історично було започатковано у сфері лікування алкоголізму. Вільям Р. Міллер (William R. Miller), клінічний психолог, уперше описав МІ у 1983 році [2]. Міллер помітив, що конфронтаційні або директивні методи (коли терапевт “тисне” на пацієнта)

часто викликають опір, тоді як емпатійне, партнерське слухання сприяє реальним змінам.

Далі, у 1990-х роках, завдяки спільній роботі Міллера та Стівена Ролніка (Stephen Rollnick), підхід почали активно використовувати у програмах лікування наркотичної залежності, тютюновій залежності, у профілактиці ВІЛ (через поведінку, пов'язану з ризиком). МІ показав ефективність у корекції амбівалентності — коли люди одночасно хочуть і не хочуть змінювати поведінку.

Починаючи з 2000-х років, почалося використання МІ у сфері психічного здоров'я - при депресії, тривожних розладах, для зменшення опору терапії, у поєднанні з когнітивно-поведінковою терапією (КПТ). Наприклад, у статті *Motivational Interviewing as an Adjunct to Cognitive Behavior Therapy for Anxiety Disorders: A Critical Review of the Literature*, 2017 р. [5] описується як МІ використовуються у якості доповнення до КПТ для тривожних розладів (також ПТСР тощо), зокрема для підвищення прихильності до терапії. Висновки дослідження - МІ може бути корисно застосовуваним як доповнення до КПТ для лікування тривожних розладів у багатьох випадках і ситуаціях, і воно навряд чи може бути шкідливим. Крім того, наявні дані є багатообіцяючими, оскільки початок лікування, залучення пацієнтів та результати спочатку здаються такими, що можуть бути позитивно вплинуті застосуванням МІ разом з КПТ.

Що стримує людей звертатися за психологічною допомогою у очевидь болісних досвідах, таких як травми та втрати? На ваш розгляд 5-ть (пять) причин.

1. Стигма й сором — боязнь, що «подивляться косо», «позначать» або що звернення за допомогою зіпсує репутацію / кар'єру; часто люди внутрішньо стидуються своїх реакцій [6].

2. Низька психологічна обізнаність / заперечення проблеми — люди не розпізнають симптоми як показання до лікування або вважають, що «саме минеться», тому не шукають допомоги [1].

3. Витрати часу й грошей, віддаленість послуг, довгі черги або недостатня кількість фахівців — все це реально стримує звернення [1].

4. Недовіра до системи або культурні фактори — минулі погані досвіди з професіоналами, або культурні бар'єри чи релігійні / традиційні уявлення про горювання та лікування [6].

5. Страх повторної травматизації — люди бояться, що терапія змусить «знову переживати» біль і зробить гірше [6].

Отже, аналізуючи цей список перепон на шляху до психологічних здоров'я й благополуччя, а також дилему правильного розподілу життєвих

ресурсів, згаданий на початку цієї статті, ми бачимо що значна кількість чинників, що впливають на рішення приймання психологічної допомоги - це внутрішні чинники, мотиваційні чинники.

Тому, на мою думку, навички Мотиваційного інтерв'ювання та в цілому володіння підходом Мотиваційного інтерв'ювання надають можливість фахівцям з психологічного здоров'я підвищити рівень заохочення й лояльності до психологічної допомоги, проводити мотивуючу психодіагностику та підтримувати високу залученість клієнта до розвитку, корекції, терапії, психоемоційного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Treatment gap in bereavement care: (Online) bereavement support needs and use after traumatic loss. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/cpp.2544>
2. Miller, W. R. (1983). Motivational interviewing with problem drinkers. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/behavioural-and-cognitive-psychotherapy/article/abs/motivational-interviewing-with-problem-drinkers/20AD43D18F0976A4DED33EC34FA0C952>
3. Miller, W.R. & Rollnick, S. (2009). Ten things that MI is not. Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 37, 129-140.
4. Miller, W.R. & Rollnick, S. (2013). Motivational Interviewing: Helping people to change (3rd Edition).
5. Motivational Interviewing as an Adjunct to Cognitive Behavior Therapy for Anxiety Disorders: A Critical Review of the Literature. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5580948/>
6. What are the barriers, facilitators and interventions targeting help-seeking behaviours for common mental health problems in adolescents? A systematic review. URL: <https://bmcpsy psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-020-02659-0>

ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Наумов В.П., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП "Психологія" Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Діагностика особистості є ключовим напрямом у психології, що дозволяє оцінити індивідуальні особливості людини, її поведінкові реакції, емоційний стан та когнітивні процеси.

Актуальність психодіагностики зумовлена повномасштабною збройною агресією проти України, що спричинила безліч надзвичайних і травматичних подій. Вони значно підвищили рівень стресу та зумовили потребу в якісній психологічній допомозі для подолання наслідків травматичного досвіду. Необхідно враховувати психологічні особливості аби швидко та якісно оцінити психологічний стан індивідуума.

Основним засобом діагностичної діяльності психолога мають бути науково обґрунтовані діагностичні методики. Окрім цього фундаментального чинника, додаються вимоги поточної ситуації, а саме:

- релевантність (відповідність до запиту);
- швидкість, яка вже зазначалося;
- та точність, що дозволяє планувати та надавати коректну психологічну профілактику, допомогу, а також і самодопомогу.

У психологічній літературі [2] виокремлюють три підходи до розуміння психодіагностики як наукової дисципліни: психометричний, клінічний і каузальний.

Психометричний підхід розглядає психодіагностику як науку про створення та використання тестів для виявлення психологічних особливостей людини. Він спирається на теорію тестування та вимоги до точності вимірювання. Припущення про причини певних психічних станів формуються інтуїтивно під час практичної роботи психолога і перевіряються за допомогою тестів. Цей підхід використовують для відбору, профорієнтації та психологічного консультування.

Клінічний підхід у психодіагностиці спрямований на з'ясування причин і особливостей поведінки чи психічного стану людини. Він базується на знаннях про розвиток особистості та досвіді психолога. Основу діагнозу складають біографія, історія розвитку та перебігу психічного стану. У цьому підході не створюють спеціальних діагностичних методів чи алгоритмів.

Каузальний підхід розглядає психодіагностику як засіб для

розв'язання проблем і постановки психологічного діагнозу. Він аналізує зв'язки між особистісними рисами людини та її запитом. Цей підхід найчастіше застосовується в психологічному консультуванні. Його відмінність від клінічного підходу в тому, що він вивчає не глибинні причини, а те, як риси особистості пов'язані з конкретною ситуацією чи проблемою.

Аналіз сильних та слабких сторін кожного з підходів.

1. Психометричний підхід

Сильні сторони.

- Забезпечує об'єктивність і наукову обґрунтованість діагностики.
- Використовує стандартизовані методики, що дозволяє порівнювати результати.

- Висока надійність та валідність отриманих даних.
- Дає можливість кількісно оцінювати психологічні характеристики.

Слабкі сторони.

- Може не враховувати унікальні особливості особистості та контекст ситуації.
- Обмежується застосуванням готових тестів, що не завжди відображають повну картину.
- Потребує точного дотримання методологічних вимог, що ускладнює використання в неформальних умовах.

2. Клінічний підхід

Сильні сторони.

- Орієнтується на глибоке розуміння особистості через біографічний та психодинамічний аналіз.
- Дає можливість індивідуального підходу до кожного випадку.
- Широко використовується в психотерапії та медичній психології.

Слабкі сторони.

- Висока суб'єктивність оцінок, що залежить від досвіду та інтуїції психолога.
- Відсутність чітких кількісних критеріїв, що ускладнює перевірку діагнозу.
- Процес діагностики може бути тривалим і складним.

3. Каузальний підхід

Сильні сторони.

- Орієнтований на практичне розв'язання конкретних діагностичних завдань.
- Дозволяє знаходити причинно-наслідкові зв'язки між психологічними характеристиками та запитом клієнта.

- Широко застосовується в консультуванні, профорієнтації та управлінні персоналом.

Слабкі сторони.

- Може бути менш глибоким, ніж клінічний підхід.
- Висновки можуть залежати від правильної постановки запиту, що не завжди можливо.

- Обмежене застосування в медичній психології та психотерапії.

Отже, порівняльний аналіз вказує що психометричний підхід найбільше відповідає вимогам поточної ситуації війни в Україні. Важливо пам'ятати про слабкі сторони підходу, які принаймні існують у будь-якого підходу.

Тому варто комбінувати різні підходи залежно від цілей діагностики. Психометричний підхід підходить для швидкого й стандартизованого оцінювання, клінічний – для глибокого аналізу особистості, а каузальний – для швидкого вирішення практичних завдань у консультуванні.

Наприкінці, додамо приклади інструментів психодіагностики із психометричного підходу.

1. Шкала впливу подій (Impact of Event Scale - Revised, IES-R) [3]

Оцінює суб'єктивний дистрес, викликаний травматичною подією. Цей інструмент не є діагностичним для посттравматичного стресового розладу (ПТСР), але є відповідним інструментом для вимірювання суб'єктивної реакції на конкретну травматичну подію. IES-R використовується для виявлення симптомів посттравматичного стресового розладу (ПТСР), включаючи три основні групи симптомів: інтрузії (незвані спогади), уникання та гіперактивність.

2. Опитувальник реакцій горювання (The Hogan Grief Reaction Checklist (HGRC), N S Hogan, 2001) [4]

Методика має підтверджену ефективність, що багаторазово засвідчено дослідженнями. Вона виконує передусім психоедукаційну функцію: у групах взаємопідтримки допомагає людям, які переживають втрату й горе, дізнатися про типові реакції на втрату, краще усвідомити власний стан і відчутти, що їхній досвід є спільним для багатьох.

3. Опитувальника бойового стресу Блінова О.А. (ОБСБ) [1]

Питання охоплюють критерії ПТСР згідно з DSM-V (2013). Дозволяє виявити особливості персонального сприйняття бойового стресу. Аналіз змін у особистості під впливом стресу здійснюється на когнітивному, афективному, мотиваційному та поведінковому рівнях психічної сфери. Дозволяє фіксувати багатовекторний вплив бойових дій на психіку військовослужбовців.

Список використаних джерел:

1. Блінов О. Діагностика бойового стресу за допомогою ОБСБ. Вісник Національного університету оборони України, 2022, 64(6), С. 5–18.
2. Нестеренко М.О., Підходи до психологічної діагностики особистості. Харківський осінній марафон психотехнологій: матеріали наук.практ. конф., м. Харків, 27 жовтня 2018 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Харків: Діса плюс, 2018. С. 221-224.
3. Шкала впливу подій. Український інститут когнітивно-поведінкової терапії. URL: https://k-s.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/ptsd-ies_ukr.pdf
4. Neimeyer R. A., Терапія горя (2015), переклад та адаптація В. Зливков, С. Лукомська. Київ. 2021. С. 46-50

ДУХОВНІСТЬ ТА ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ

Наумова Т.В., студентка БІНПО за спеціальністю 053 «Психологія» 2 курс

Наше життя сповнене різноманітних викликів особливо у час війни й тому рівень духовності особистості важливо щоб призводив до душевного спокою та умиротворення в житті. Існують стереотипи, що релігія сприяє зростанню почуття провини, обмежує відчуття свободи, та не дозволяє особистості набувати свій особистий досвід, бо існують жорсткі рамки, контроль та зловживання владою в релігійній спільноті. Тому слід розрізняти поняття релігії, як інституту та духовності, як поклику душі, внутрішньої мотивації, вибору людини, особистісному внутрішньому пошуку.

Бугерко Я.М. розглядала духовність, як єдність зовнішнього та внутрішнього світу людини, що слугує фундаментом її буття у всій цілісності в повній довершеності, коли вона повною мірою самоусвідомлює своє власне глибинне Я [1].

Савчин М.В. у своїй монографії емпірично встановив, що коли особистість знаходиться під впливом духовного то її функціонування більш злагоджене та оптимальне, вона краще тримає фокус та концентрацію, та більш цілісно сприймає все, пам'ять тримає і відтворює головне, досвід своєчасно дає потрібну інформацію, менше закритої позиції та егоцентризму [2].

Духовність буде позитивно впливати та покращувати якість життя та психологічну стійкість особистості, незалежно від віку, статі, професії чи

стану здоров'я – так доводять чисельні дослідження. Наведу пару прикладів таких досліджень.

Schwalm FD, Zandavalli RB, de Castro Filho ED, Lucchetti G досліджували зв'язок між духовністю\релігійністю і стійкістю та отримали помірну позитивну кореляцію [4].

Howard AH, Roberts M, Mitchell T, Wilke NG досліджували зв'язок між духовністю, стійкістю та благополуччям. Отримані дані показали, що духовність суттєво пов'язана з задоволенням життям, стійкістю, та благополуччям. Результати показують, що духовність може відігравати важливу роль у стійкості та благополуччі осіб, що виходять з-під опіки [3].

Треба також звернути увагу на дослідження Gutierrez-Rojas A, Manco-Herrera C, Nuñez-Escarcena X та їх колеги досліджували вплив духовності на стійкість онкологічних пацієнтів. Інструмент за яким оцінювалась їх духовність складався з двох частин: з оцінки їх «духовних переконань» та оцінки «духовних практик». Так от результати виявили, що зв'язок сильніший між стійкістю та «духовними переконаннями» ніж стійкістю та «духовними практиками». Тому саморефлексія, творення нових сенсів - це те що буде вести до прийняття та надалі до постравматичного зростання. Також в цьому дослідженні вони виявили, що вища освіта сприяла вищому рівню стійкості при більшому рівні важкості хвороби. А супутні захворювання як підіймали стійкість, так і обтяжували її [5].

Духовність – це внутрішній ресурс особистості. Духовність не може бути обмежена духовними практиками або тільки зосереджена на внутрішніх процесах. Це багатогранна робота, синергія внутрішніх та зовнішніх процесів, котрі забезпечать гармонійне поєднання, щоб підтримати цілісність людини, яка відчуває рівновагу всередині та здатність долати труднощі.

Якщо розглядати психологічну стійкість як стан, а не як рису. А також якщо розглядати особистість цілісно, у чотирьох сферах: фізичній, емоційній, психічній та духовній. То виходить що стійкість може змінюватись з часом, залежно від того як змінюються обставини, вимоги, стан людини, рівень її зрілості. Тобто як вона керує своїм станом та ресурсами і це буде відображатися на її гнучкості та витривалості.

Резильєнтність - це здатність адаптуватися до мінливих обставин, підлаштовуватися під них, відновлюватися після стресових ситуації. Психологічна стійкість буде відчутна в тому як людина тримає увагу і наскільки вона зосереджена, наскільки вона гнучка, як вона здатна сприймати різні точки зору.

Її духовність буде проявлятися в тому чи залишається вона відданою своїм основним цінностям, як вона здатна користуватися в цей час інтуїцією

та як вона ставиться до переконань інших, вона здатна бути толерантною до їх цінностей чи ні.

Високий рівень стійкості у всіх сферах важливий не тільки, щоб відновитися, а і щоб зайвий раз не витратити дорогоцінну енергію на тривогу, нетерплячість, роздратування та думки та дії, котрі виснажують.

Висновок: Духовна людина здатна опановувати себе, гармонізувати свій стан, психологічна стійкість допомагає зберігати фізичні та психологічні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Бугерко Я.М. Буттєвість духовності в оптиці методологічного аналізу. *Психологія і суспільство*. 1 (67) . 2017. С. 62-72.
2. Савчин М.В. Здоров'я людини: духовний, особистісний і тілесний виміри: монографія. Дрогобич: ПП «Посвіт», 2019. 232 с.
3. Howard AH, Roberts M, Mitchell T, Wilke NG. The Relationship Between Spirituality and Resilience and Well-being: a Study of 529 Care Leavers from 11 Nations. *Advers Resil Sci*. 2023;4(2):177-190. doi: 10.1007/s42844-023-00088-y. Epub 2023 Feb 11. PMID: 36816809; PMCID: PMC9918825.
4. Schwalm FD, Zandavalli RB, de Castro Filho ED, Lucchetti G. Is there a relationship between spirituality/religiosity and resilience? A systematic review and meta-analysis of observational studies. *J Health Psychol*. 2022 Apr;27(5):1218-1232. doi: 10.1177/1359105320984537. Epub 2021 Jan 26. PMID: 33499688.
5. The influence of spirituality on psychological resilience in cancer patients undergoing oncological treatment: a cross-sectional study // *BMC Palliative Care*. 2025. Vol. 24, No. 1. DOI: 10.1186/s12904-025-01768-5.

ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Орел І. С., викладач інформаційних технологій Гайворонського політехнічного фахового коледжу, викладач вищої категорії.

Вступ. Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовив формування нової парадигми освіти, орієнтованої на цифрові інновації. Одним із ключових напрямів модернізації сучасного освітнього процесу є впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ). За визначенням ЮНЕСКО, штучний інтелект — це система, здатна аналізувати

дані, розпізнавати закономірності, робити висновки та приймати рішення з певним рівнем автономності [1]. У сучасному освітньому середовищі технології ШІ використовуються не лише як технічні інструменти, а й як елементи інтелектуальної підтримки педагогічної діяльності, аналітики навчальних процесів і персоналізації навчання [2].

Основна частина 1. Сутність і напрями впровадження штучного інтелекту в освіту

ШІ в освіті — це комплекс алгоритмів, програм та цифрових систем, які дозволяють автоматизувати аналіз навчальної інформації, підлаштовувати навчальні програми під індивідуальні потреби здобувачів освіти та покращувати управління навчальними закладами [3].

Основними напрямками використання ШІ є:

- Персоналізація навчання — створення адаптивних платформ, що враховують рівень підготовки, стиль навчання та інтереси учнів.
- Автоматизація адміністративних процесів — використання інтелектуальних систем для перевірки робіт, оцінювання результатів, складання розкладів, ведення електронної документації.
- Освітня аналітика (Learning Analytics) — аналіз великих даних для визначення освітніх тенденцій, рівня успішності та прогнозування результатів.
- Інтелектуальні помічники та чат-боти — використання систем на зразок ChatGPT для створення інтерактивного навчального середовища, допомоги в підготовці матеріалів і підтримці студентів [4].

2. Переваги впровадження ШІ в освіті

Використання штучного інтелекту у навчальному процесі має низку переваг:

- підвищення ефективності та індивідуалізації навчання;
- зменшення рутинного навантаження на педагогів;
- розвиток аналітичного підходу до оцінювання результатів;
- формування у здобувачів освіти цифрової грамотності та навичок XXI століття [5].

Дослідження показують, що системи з елементами ШІ можуть підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу на 20–30 % завдяки адаптації змісту до індивідуальних потреб студентів [6].

3. Ризики та виклики впровадження

Разом із перевагами, впровадження ШІ супроводжується низкою проблем і ризиків:

- етичні питання (авторство, плагіат, збереження приватності даних);
- необхідність підготовки педагогів до роботи з новими цифровими

інструментами;

- потенційна загроза заміщення живого спілкування технологіями;
- ризик нерівного доступу до сучасних технологій через фінансові чи технічні обмеження [7].

Вирішення цих проблем можливе через створення державних стратегій цифровізації освіти, підготовку кадрів і розробку етичних кодексів використання ШІ у педагогічній діяльності.

Висновки. Штучний інтелект стає важливим чинником модернізації освіти, надаючи нові інструменти для аналізу, навчання та комунікації. Його впровадження забезпечує перехід від традиційної моделі навчання до інтелектуально орієнтованої, де головну роль відіграє взаємодія між людиною і технологією. Однак ефективне використання ШІ можливе лише за умови поєднання технологічного потенціалу з педагогічною майстерністю, дотриманням принципів академічної доброчесності та гуманістичних цінностей освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. UNESCO. Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities. Paris: UNESCO Publishing, 2023.
2. Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M. Artificial Intelligence and the Future of Teaching and Learning. OECD, 2022.
3. Пінчук, О. П. Цифровізація освіти в Україні: тенденції та перспективи розвитку. — К.: ІТЗН НАПН України, 2021.
4. Holmes, W., Bialik, M., Fadel, C. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning. Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019.
5. Рашкевич, Ю. Інновації та цифрові технології в освіті: виклики сучасності. Вісник освіти України, №4, 2022.
6. Baker, R. S. Learning Analytics and Artificial Intelligence in Education. Journal of Educational Data Science, 2021.
7. European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Brussels, 2021.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Пахомов І.В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Біла Церква Київської обл.)

Аналіз наукових теоретичних і практичних напрацювань показує, що соціальна відповідальність є особливим видом суспільних відносин і закономірним результатом розвинутої соціально орієнтованої системи в умовах цифровізації суспільства і, водночас важливим показником економічної, соціальної й політичної зрілості суспільств, цифрової грамотності населення.

Попри те, що це питання розглядається багатьма видатними науковцями, постає серйозна проблема: дедалі більша частка освітнього процесу переноситься у цифрове поле, зростає роль інформації та цифрових технологій, натомість рівень навичок роботи з ним залишається на досить низькому рівні, що спричинює різні критичні наслідки. Це, у свою чергу, потребує розвитку як цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти, їх здатності не лише самостійно орієнтуватися в цифровому просторі, здійснювати пошук професійно важливої інформації, бути здатним до аналізу та її систематизації, використання цифрових технологій як сукупності засобів розв'язання професійних завдань, але й відповідати за наслідки поширення інформації, сприяти попередженню кібербулінгу, мобінгу та інших негативних явищ, що супроводжують становлення цифрового суспільства.

Соціальна відповідальність, таким чином, є важливим індикатором не лише соціальної, але й цифрової компетентності фахівців соціально-економічних професій. Це зумовлює потребу формування соціальної відповідальності педагогічних працівників закладів професійної освіти в умовах цифрового суспільства, що спричинено підвищеними вимогами до забезпечення якості освіти як з боку державних інституцій, так і суб'єктів ринку праці, міжнародних партнерів (університетів, компаній тощо). У вивченні соціальної відповідальності педагогічних працівників закладів професійної освіти уявляються значущими співвідношення свободи і відповідальності, співвідношення соціальної та особистої відповідальності, розуміння відповідальності як моральної категорії, дії, важливої складової виховання.

Інформаційно-комунікативні навички уможливають взаємодію через широкий спектр цифрових технологій та розуміння, котрими засобами цифрового зв'язку варто працювати з певним контентом, враховуючи культурні, соціальні, специфічні гендерні відмінності тощо, реалізацію онлайн-проектів та соціальних ініціатив, відповідні цифрові засоби та технології для поширення та обміну даними, цифрове громадянство та мережевий етикет.

Варто звернути увагу і на ефективність захисту особистісних даних та безпеки у цифровому просторі – це дії щодо захисту своїх пристроїв та цифрового контенту, розуміння ризиків та загроз в цифровому середовищі, знання щодо заходів безпеки та захисту. Крім того, варто враховувати питання надійності та приватності, захисту особистих прав споживача від шахрайства та зловживань, уміння уникати ризиків і загроз для фізичного та психологічного здоров'я при користуванні цифровими технологіями.

Коло розв'язання проблем у цифровому середовищі та навчання впродовж життя, а саме: виявляє технічні проблеми при експлуатації пристроїв і користуванні цифровими середовищами та їх розв'язання, визначає потреби та шляхи їх технологічного вирішення, усвідомлення рівня власної цифрової компетентності та гострої потреби підвищувати або ж оновлювати, вміти використовувати цифрові технології для вирішення власних життєвих проблем у сфері професійної освіти. Цьому сприятимуть вміння використовувати відкриті цифрові освітні ресурси (тренінги, курси, освітні програми), що дозволять професійно та особистісно зростати.

Зазначені вище кроки є цілком логічними та поступовими. Це створює адекватне та безпечне середовище для підвищення рівня цифрових знань та навичок різних категорій населення. Наразі перед педагогічними працівниками закладів професійної освіти постає важливий етап змін у процесі реалізації освітнього процесу. Кожного дня з'являються дедалі більше нових інструментів для професійної реалізації педагога, що зумовлює потребу розвитку цифрової грамотності педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Цифрова компетентність педагогічних працівників закладів професійної освіти, на нашу думку, є здатністю створювати та змінювати цифрові ресурси у професійній діяльності доцільно, критично і безпечно, обирати та керувати ними, а також захищати та поширювати їх, застосовуючи в освітній, виховній та просвітницькій діяльності.

Детальний аналіз наукових джерел дозволив виділити ряд чинників, котрі, на нашу думку, сприятимуть формуванню високого рівня цифрової компетентності у педагогічних працівників закладів професійної освіти.

По-перше, перехід від традиційного формату навчання до цифрового - поширений інструмент для реалізації освітньої діяльності. Відтепер педагог має можливість проводити заняття далеко за межами свого перебування, межами одного міста, а й у масштабах усього світу. Варто зауважити, що онлайн-формат навчання має певні відмінності від традиційного навчання, а саме: загрози переривання занять внаслідок технічних причин, а також неможливості виправити ситуацію через відсутність необхідних знань, навичок та вмінь; відсутній ефект «присутності» у взаємодії чи спілкуванні зі здобувачем освіти; відсутній тактильний контакт, який є одним із важливих інструментів освітнього процесу; важче створити атмосферу довіри; якщо використовується текстовий або аудіо-формат навчання, то в освітян є значний ризик не сприйняти ситуацію повністю: позу, тембр голосу, жести, міміку, які є складовими як допоміжними інструментами навчання і допомагають коректно та влучно оцінити сприймання і розуміння слухачами поданої інформації та ін.

По-друге, праця з інформаційними та цифровими джерелами, інформаційними даними в умовах сьогодення для працівників освіти є першочерговою та важливою. Педагог набуває нових знань та навичок, розширює власний інструментарій, щоб мати якомога більше інформації про предмет його вивчення. Аналіз інформації завжди є складним процесом і потребує значних зусиль. Проте оцифровування інформації спричинює безмежний потік і працівники освіти можуть не лише занурюватися у масштаби інформаційного простору, а й застрягати в них.

По-третє, безмежні освітні можливості педагогічних працівників закладів професійної освіти формують навчання та досвід, що є базисом для розвитку у своїй діяльності. Це можливо за допомогою цифрових технологій, що мають розширений доступ до будь-яких ресурсів навчання і сприяють досягненню якості та ефективності їхнього професійного зростання.

Але, попри всі переваги цифрового перевороту у сфері освіти, є, звісно, і недоліки, які варті уваги та необхідності максимально залучити нові можливості для їхнього виправлення. На даний момент моніторинг діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти демонструє двозначні результати: цифровий простір, з одного боку, надає безліч можливостей, проте, з іншого – ці можливості не є доступними для всіх нинішніх та майбутніх педагогів та здобувачів освіти, що ускладнює грамотну й ефективну реалізацію діяльності в Інтернет-середовищі.

Актуальним є питання надання освітніх послуг з використанням цифрових інструментів. Зважаючи на те, що у більшості освітніх програмах наявні дисципліни, пов'язані із вивченням технологічних можливостей,

проблема діджитал-освіти є наразі вельми актуальною. Особливо затребуваним є наявність базового освітнього комплексу, а його відсутність унеможлиблює вичерпну та розширену грамотність працівників освіти. Це спричинює зниження якості надаваних послуг, впевненості педагогів у власних силах, можливостях захистити себе та авторську діяльність. Вимоги до освітян зростають з кожним роком, а освітні можливості залишаються на попередніх рівнях.

Отже, ми можемо зробити висновок, що поняття цифрової компетентності становить комплексний соціально-психологічний феномен, характерною особливістю якого є здатність працівника освіти реалізовувати свою діяльність в цифровому суспільстві. Діджиталізація потребує від освітянина повного сприйняття сучасних реалій, опанування вмінь і навичок використовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології. Цінність комплексу складових (компетентність, оперативність, усвідомленість та відповідальність) щодо оцінки можливостей та ризиків цифрових технологій є доволі значущим.

Варто відзначити, що підвищення рівня цифрової грамотності педагогічних працівників закладів професійної освіти зумовлюють набуття базового набору якостей, без яких відтворення власної діяльності є ускладненим або навіть неможливим. Цифрова компетентність їх виявляється через настановлення на ефективну діяльність в інформаційному суспільстві, особисте ставлення до цієї діяльності, засноване на почутті відповідальності; здатність і готовність особистості впевнено, ефективно, критично і безпечно обирати та застосовувати інформаційно-комунікаційні технології. Цифрова компетентність уможлиблює орієнтування у мінливому цифровому середовищі інтернету, вибудовування власного стилю інтернет-комунікації, взаємодії з іншими соціальними суб'єктами різних культур, автономного прийняття рішень на всіх рівнях соціальної взаємодії.

Цифрова компетентність у сфері професійної освіти є одним із значущих елементів, актуальних для нинішнього суспільно-політичного стану в Україні. Зокрема, в останні 3-5 років впроваджено безліч цифрових технологій в освітній процес закладів професійної освіти, починаючи від переходу в онлайн-формат і закінчуючи використанням VR-пристроїв задля ефективного розв'язання навчальних і виховних завдань освітнього процесу. Технологічний прогрес прискорюється з кожним днем, водночас, у педагогічних працівників закладів професійної освіти відсутній потрібний освітній рівень цифрової грамотності, що сприятиме подальшому цифровому розвитку. Такий стан цифрової грамотності спричинює високі ризики занедбання просвітницької сфери закладів професійної освіти, пригнічення

репутації освіти в Україні. Тому важливо впроваджувати нововведення в освітні програми, сприяти цифровій освіті в закладах професійної освіти України.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ: НОВІ ГОРИЗОНТИ ДЛЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*Порубльова І.М., викладач професійно-теоретичної підготовки
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО УЧИЛИЩА №50 М. КАРЛІВКА
(Полтавська обл.)*

Діджиталізація — світовий тренд ХХІ століття, що кардинально змінює всі сфери суспільного життя, і цифрова трансформація освіти не є винятком. В умовах цієї всеосяжної комп'ютеризації одним із головних завдань закладів професійної (професійно-технічної) освіти є забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців, які відповідатимуть вимогам сучасного ринку праці, а відтак перед необхідністю інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес для формування цифрового освітнього середовища.

Освітня політика України спрямована на формування єдиного цифрового освітнього простору, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти, підвищення ефективності процесу навчання та конкурентоспроможності випускників. Нині підприємства нашої країни автоматизуються та впроваджують новітні технології виробництва, тому роботодавці вимагають від випускників закладів професійно-технічної освіти володіння не лише професійними навичками, а й цифровими, що забезпечують вміння працювати з програмним забезпеченням та високотехнологічним обладнанням. Цифрові технології є дієвим та ефективним інструментом для забезпечення постійної актуальності навчального змісту.

Виклики державної освітньої політики, потреби роботодавців та очікування стейкхолдерів вимагають трансформації підходів до організації освітнього процесу, їх глибокого переосмислення. Цифрові технології сьогодні є не просто інструментом, а й стратегічним ресурсом для формування якісного освітнього середовища, здатного забезпечити розвиток професійних, інформаційних та комунікативних компетентностей майбутнього фахівця. Вони є дієвим засобом реалізації принципів

інноваційності та інтерактивності навчання.

Інформатизація освіти не лише урізноманітнює форми навчання, а й змінює та вдосконалює його зміст, орієнтуючи навчання на практичний результат. Наприклад, віртуальні лабораторії, симуляції та тренажери є надзвичайно корисними для формування практичних вмінь, адже можуть гарантувати безпечне та багаторазове відпрацювання професійних навичок (зварювання, ремонту сільськогосподарської техніки та автомобілів, роботи з високовольтним обладнанням тощо). Це дає можливість учням робити помилки без фінансових втрат чи ризику для їхнього здоров'я, що зазвичай є неможливим на реальному виробництві. Такі цифрові засоби не просто допомагають здобувачам освіти навчатися, а й імітують реальне виробниче середовище та формують навички, необхідні на сучасному ринку праці. Застосування технологій віртуальної та доповненої реальності є наочним засобом для імітації складних або небезпечних виробничих процесів.

Крім того, цифровізація освітнього процесу сприяє персоналізації навчання (онлайн-платформи, інтерактивні курси, адаптивні системи оцінювання), а також формуванню навичок критичного мислення, командної роботи та медіаграмотності, що є надзвичайно важливим для забезпечення компетентнісного підходу у навчанні.

Мотивація – обов'язковий елемент будь-якої діяльності, запорука успіху. Використання онлайн-ресурсів та інтерактивних методів є потужним інструментом для стимулювання здобувачів освіти до навчання (тести, вікторини, вебквести, інтерактивні плакати та робочі аркуші, цифрові кейси, мультимедійні проєкти, ребуси, кросворди, онлайн-пазли). Зацікавлювати, мотивувати, стимулювати, активізувати сучасних здобувачів освіти можливо лише за умови уникнення шаблонності та одноманітності при проведенні уроків. Саме це допоможе педагогу сформувати вмотивовану, всебічно розвинену, компетентну особистість, яка зможе самореалізуватися, застосувати власні знання, вміння і навички в майбутній професійній діяльності та у будь-якій сфері суспільного життя.

Імплементація технології “Едьютейнмент” в освітній процес є стовідсотково виправданою, адже учні із задоволенням виконують завдання у формі гри, поєднуючи «приємне» з «корисним» та водночас засвоюючи навчальний матеріал. Інтернет-ресурси такого типу дають викладачу можливість миттєво отримувати результати, бачити сильні і слабкі сторони здобувачів освіти, відстежувати роботу кожного учня, аналізувати статистику відповідей, щоб мати можливість усунути прогалини у знаннях під час коригувального навчання. Ігрові елементи (винагороди за власні досягнення,

поетапність, послідовне проходження рівнів, мотиваційні повідомлення тощо) стали частиною будь-якого етапу освітнього процесу: від фрагментарного подання навчального матеріалу з переходом на «наступний рівень» – до перевірки і обліку навчальних досягнень в ігровому форматі [3; 60].

Інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі сприяють інтенсифікації роботи учнів на уроці (в тому числі самостійної), індивідуалізації навчання, розвитку самостійної й пошукової роботи з матеріалом та його оформленням (зокрема, у цифровому вигляді), збільшенню обсягу завдань, виконаних протягом уроку, урізноманітненню видів діяльності здобувачів освіти, стимулюванню прагнення учнів до самовдосконалення.

Використання мультимедійних ресурсів стимулює уяву та креативність здобувачів освіти. Інформаційно-комунікаційні технології допомагають учням розвивати навички роботи з цифровими пристроями та інтернетом, що є необхідними в сучасному світі. Крім цього, пошук інформації в мережі сприяє розвитку самостійності, дослідницьких навичок, навичок критичного мислення, вміння оцінювати достовірність інформації в інтернеті.

Важливим аспектом цифровізації освітнього середовища є ІКТ-компетентність педагога. Вона включає вміння добирати ефективні цифрові інструменти відповідно до дидактичних цілей, створювати власний цифровий контент (електронні освітні ресурси – інтерактивні підручники, навчальні посібники, робочі зошити), застосовувати онлайн-оцінювання та зворотний зв'язок, а також забезпечувати інформаційну безпеку в освітньому середовищі. Вдосконалення цифрової грамотності педагогів відбувається через курси підвищення кваліфікації, участь у професійних спільнотах, а також самоосвіту.

Професійний успіх випускників закладів професійно-технічної освіти залежить від готовності педагогічних працівників до безперервного професійного розвитку, співпраці з роботодавцями та ефективного використання сучасних цифрових інструментів для створення гнучкого, якісного та релевантного освітнього середовища. Звісно, важливою і необхідною умовою для якісного процесу цифрової трансформації освітнього процесу в закладах професійно-технічної освіти є їх забезпечення швидкісним Інтернетом, достатньою кількістю сучасних комп'ютерів та ноутбуків, інтерактивними дошками, мультимедійними проєкторами.

Інтеграція цифрових технологій в освітній процес є необхідною та важливою умовою модернізації професійної освіти. Вона сприяє створенню інноваційного освітнього середовища, у якому формуються фахівці нового

покоління — компетентні й готові до викликів цифрової економіки. Сучасна професійно-технічна освіта має бути не лише способом здобуття знань, професійних умінь і навичок, а й середовищем для становлення всебічно розвиненої особистості, конкурентоспроможного фахівця, а також формування громадянської позиції випускника та його підготовки до життя в соціумі.

Список літератури:

1. Вембер В.П. Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес. Інституційний репозиторій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/859/1/V_Vember_ITZN_3_IS.pdf (дата звернення: 06.10.2025).

2. Дущенко О. С. Сучасний стан цифрової трансформації освіти / О. С. Дущенко // Фізико-математична освіта. - 2021. - Вип. 2. - С. 40-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fmo_2021_2_9 (дата звернення: 09.10.2024).

3. ОЛЕФІРЕНКО Н. Педагогічний потенціал сучасних цифрових технологій. *Цифрова трансформація освіти та науки : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 2-3 берез. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 58–60. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a2a3ac0-31f3-4d9f-828d-e8fab940d9bc/content> (дата звернення: 07.10.2024).*

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС АГРОІНЖЕНЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

*Рева С.В., викладач, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського національного
аграрного університету» (м.Глухів Сумської області)*

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активною цифровою трансформацією всіх сфер діяльності, зокрема й освіти. Цифровізація аграрного сектору економіки потребує нової якості підготовки інженерних кадрів, здатних ефективно використовувати цифрові технології для управління виробничими процесами, моніторингу стану сільськогосподарських систем і прийняття науково обґрунтованих рішень. Відтак, підготовка агроінженерів у закладах вищої освіти має здійснюватися із урахуванням сучасних цифрових тенденцій, що формують нову парадигму професійної освіти.

Цифрова трансформація освіти це системний процес, спрямований на впровадження цифрових технологій у всі компоненти освітнього середовища: зміст, методи, форми навчання та управління. У контексті агроінженерії вона передбачає не лише використання сучасних програмних засобів, а й формування цифрової компетентності студентів.

Використання цифрових технологій у підготовці агроінженерів охоплює такі напрями як віртуалізація навчального середовища (платформи Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams); цифрове моделювання технічних систем (AutoCAD, SolidWorks); застосування систем точного землеробства (GPS-навігація, дрони, сенсорні системи контролю стану ґрунту); цифрові лабораторії та симулятори для імітації робочих процесів у сільському господарстві; аналітика даних та інтернет речей (IoT) у моніторингу технічних і біологічних систем. Таким чином, цифрова трансформація в аграрній освіті формує новий тип фахівця – агроінженера цифрової епохи, який володіє не лише механічними та технологічними знаннями, а й навичками роботи з інформаційними системами.

Платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) це відкрита система управління навчанням, яка використовується для створення електронних курсів, контролю знань та організації дистанційного навчання. Основні можливості Moodle це створення структурованих навчальних курсів із лекціями, тестами, практичними завданнями; автоматичне оцінювання результатів студентів; можливість інтеграції мультимедійних матеріалів (відео, 3D-моделі, симулятори); формування індивідуальних траєкторій навчання; ведення електронного журналу успішності.

Google Classroom це безкоштовна хмарна платформа, орієнтована на інтеграцію з іншими сервісами Google (Drive, Docs, Sheets, Meet тощо). Google Classroom дозволяє швидке створення та розповсюдження навчальних матеріалів; спільна робота над документами в реальному часі; можливість проведення онлайн-занять через Google Meet; автоматичне зберігання робіт студентів у хмарному сховищі; доступ з будь-якого пристрою [2].

У підготовці агроінженерів Google Classroom дає можливість організовувати змішане навчання, поєднуючи аудиторні заняття з дистанційними. Студенти виконують розрахункові та графічні роботи онлайн, завантажують фотозвіти із практик, беруть участь у тематичних дискусіях. Наприклад, у курсі «Механізація виробничих процесів у тваринництві» студенти можуть презентувати власні проєкти модернізації ферм із використанням цифрових технологій, отримуючи коментарі викладачів у режимі реального часу.

Microsoft Teams це цифрове середовище для спільної роботи, що поєднує функції відеоконференцій, обміну файлами, чатів та інтеграції з іншими додатками пакету Microsoft 365. Основні можливості Teams це проведення лекцій і семінарів у форматі відеоконференцій; групова робота над проектами через канали спілкування; інтеграція з OneDrive, Word, Excel, PowerPoint; збереження навчальних матеріалів у структурованому вигляді; запис і архівування занять для подальшого перегляду.

AutoCAD одна з найпоширеніших систем автоматизованого проектування (САПР), що використовується для створення двовимірних (2D) та тривимірних (3D) креслень. Вона використовується для розробки технологічних карт, схем агрегатів і машинних комплексів; створення робочих креслень деталей та вузлів сільськогосподарських машин; виконання розрахунково-графічних робіт із дисциплін «Інженерна графіка», «Деталі машин», «Трактори та автомобілі»; моделювання планувальних рішень виробничих об'єктів — машинних дворів, ремонтних майстерень, складських приміщень; формування електронного архіву креслень для подальшого використання в наукових дослідженнях або дипломних проєктах. AutoCAD дозволяє студентам опанувати основи технічного креслення відповідно до міжнародних стандартів, розвиває точність, уважність і здатність працювати з просторовими об'єктами. Викладачі використовують цю платформу для створення інтерактивних завдань, зокрема побудови схем машин, технологічних процесів, а також розробки креслень для виготовлення дослідних зразків.

У підготовці агроінженерів особливе місце займають електронні освітні ресурси (ЕОР) цифрові підручники, інтерактивні лабораторні роботи, мультимедійні презентації, які забезпечують доступ до навчального контенту в будь-який час. Системи управління навчанням (LMS) до них відносяться автоматизація контролю знань, аналітика навчальної успішності, зворотний зв'язок між викладачем і студентом. VR- та AR-технології це віртуальні симулятори для навчання керуванню сільськогосподарською технікою, моделювання польових процесів, дослідження ґрунтових і кліматичних умов. Хмарні сервіси для зберігання та обмін навчальними матеріалами, колективна робота над проєктами. Використання цих технологій сприяє розвитку інтерактивного, індивідуалізованого та компетентнісного навчання, що відповідає сучасним вимогам Європейського простору вищої освіти.

Цифрова компетентність майбутнього агроінженера є важливою складовою його професійної готовності. Вона включає знання, уміння й навички, необхідні для ефективного використання цифрових інструментів у професійній діяльності. Цифрова компетентність включає в себе

інформаційну грамотність – здатність шукати, оцінювати та аналізувати технічну інформацію; технологічну компетентність – уміння працювати з цифровими пристроями та програмним забезпеченням; комунікативну компетентність – використання цифрових засобів для співпраці в команді та безпекову компетентність – дотримання етичних норм і правил кібербезпеки. Формування цифрової компетентності здійснюється через вивчення дисциплін «Інформаційні технології», «Комп’ютерне моделювання технічних систем», «Основи точного землеробства», а також через участь у практичних тренінгах і стажуваннях на базі агропідприємств, де впроваджуються системи Smart Farming.

Також використовуються інноваційні методики навчання такі як проектно-орієнтоване навчання, що базується на реальних виробничих завданнях; змішане навчання, яке поєднує традиційні заняття з онлайн-платформами; STEM-освіта, що забезпечує інтеграцію природничих, технічних і цифрових знань; гейміфікація як спосіб підвищення мотивації студентів до навчання. Ці підходи сприяють формуванню практичних навичок, розвитку творчого мислення та інженерної культури, що є необхідними в умовах цифрової трансформації аграрного сектору [1].

Цифровізація є невід’ємним чинником модернізації освітнього процесу у сфері агроінженерії. Вона забезпечує новий рівень підготовки фахівців, здатних діяти в умовах технологічно насиченого виробництва. Використання цифрових інструментів і технологій у навчанні дозволяє не лише підвищити якість освітнього процесу, а й сприяє формуванню конкурентоспроможного агроінженера, готового до викликів сучасного ринку праці.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку методичних рекомендацій щодо інтеграції цифрових технологій у всі етапи професійної підготовки агроінженерів, а також на оцінку ефективності таких інновацій у практичній діяльності аграрних підприємств.

Список літератури

1. Мізюк В.А. Змішане навчання як інноваційний підхід інтеграції навчального процесу у закладах освіти. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О.Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019 рік. №3. С. 172–177. URL-адреса:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2019_3_31 (дата звернення: 11.10.2025)
2. Рева С.В., Цифрова трансформація фахової освіти в сучасних умовах. *Цифрова трансформація та цифрові технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, наук і практики*. 2023. Ч. 3. С. 170-174.

ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ В РОБОТІ ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА З НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ: ВІД РОЗКЛАДУ ДО АНАЛІТИКИ

*Рошко М.І., заступник директора Комунального закладу «Хустський професійний коледж» Закарпатської обласної ради
(м. Хуст, Закарпатська область)*

Хочу поділитися досвідом впровадження електронних систем у роботі заступника директора з навчальної роботи — від створення розкладу до аналітики навчального процесу. У сучасних умовах цифровізація освіти є не просто тенденцією, а необхідністю. Вона допомагає підвищити ефективність управління, спростити документообіг і зробити освітній процес більш прозорим і керованим. У нашому коледжі поступово формується єдина цифрова освітня екосистема, яка об'єднує всі основні напрями навчальної діяльності. Основою цієї системи є точні й актуальні дані, що дозволяють планувати, аналізувати й приймати рішення на основі фактів.

Щороку проводиться детальний аналіз робочих навчальних планів, адже саме вони є основою для формування розкладу. Наприклад, за підсумками 2024/2025 навчального року ми зафіксували **223 зміни в розкладі в розрізі груп**, а якщо врахувати **кількість змінених уроків**, то їхня кількість обчислюється вже **тисячами**. Це свідчить про надзвичайно високу динамічність навчального процесу.

Створення розкладу здійснюється за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення «Розклад Нова школа (модуль ПТНЗ)». Це дозволяє автоматично враховувати навантаження, зайнятість аудиторій, розподіл викладачів і навіть заміни. Зміни можна вносити миттєво, без повторного складання всього розкладу. Це значно економить час і зменшує кількість помилок, робить процес формування розкладу гнучким та адаптивним.

Ведення даних — це основа всієї електронної системи. Починається все з календаря в якому потрібно виставити навчальні тижні та канікули.

У базу заносяться відомості про групи, викладачів, предмети, аудиторії, кількість годин. Такий підхід забезпечує точність і зручність під час складання розкладу, а також унеможливорює випадкові помилки. Дані зберігаються централізовано, доступ до них має лише заступник директора з

навчальної роботи.

Система «Розклад» автоматично здійснює вибірку даних із робочих навчальних планів, що значно спрощує процес планування. Вона формує для заступника зручну візуальну інформацію про кожний навчальний тиждень у вигляді піктограм. Кожна піктограма відображає предмет та навчальне приміщення. Завдяки цьому усі необхідні елементи можна оперативно впорядкувати й буквально «скласти» повний розклад, не витрачаючи час на ручний пошук та звірку даних.

Система дозволяє працювати з розкладом у різних варіаціях, що робить її універсальним інструментом для управління навчальним процесом. Заступник може переглядати розклад усіх груп, усіх викладачів, здійснювати вибірку за окремими предметами або за навчальними приміщеннями.

Друк та публікація розкладу мають широкі можливості. Програма автоматично формує зручні таблиці та дозволяє експортувати дані у формат Excel, що дає змогу швидко підготувати матеріали для подальшого друку, а також для публікації у вайбер-каналі «Розклад» та у групах викладачів.

Окрім того, формується кілька його варіантів: груповий — для учнів та індивідуальний — для викладачів. Це забезпечує відкритість і доступність інформації, дозволяє кожному учаснику освітнього процесу вчасно отримувати актуальні зміни.

Розклад публікується на офіційному сайті коледжу за допомогою **прямого посилання** на спеціальну сторінку публікації в системі «**Розклад Нова школа**».

На мобільних пристроях перегляд розкладу можна організувати у вигляді **міні-додатка**, який відкривається просто через браузер смартфона. Такий формат забезпечує зручну навігацію та дає можливість **гнучко переходити між категоріями** — «**групи**» та «**викладачі**», швидко перемикаючись між ними й переглядати актуальний розклад у будь-який момент. Це створює сучасний і зручний інструмент комунікації для всіх учасників освітнього процесу.

Важливим напрямом у роботі є **аналітика навчального процесу**. Вона проводиться щомісяця в розрізі **викладачів, предметів і навчальних груп**. Для цього використовуються **Google-таблиці**, які кожен викладач самостійно заповнює наприкінці місяця. У цих таблицях фіксуються фактичні години проведених занять, консультацій та заміни. На основі цих даних заступник директора формує **зведену таблицю вичитки**, що дозволяє оперативно відстежувати стан виконання навчальних програм

Окремо варто відзначити систему паралельного обліку уроків, яка організована засобами Google Таблиць та Google Диску. За своєю

структурою вона нагадує розширений табель обліку роботи викладача, де відображаються усі проведені, замінені заняття. Дані до таблиці щоденно вносить відповідальна особа відповідно до розкладу, а викладачі мають можливість переглядати інформацію онлайн. Такий підхід забезпечує відкритість, зручність контролю та дозволяє бачити реальну картину проведених занять у режимі реального часу.

Для організації всієї цієї роботи використовується велика кількість програмних інструментів, кожен із яких виконує свою функцію. Основу становить система «Розклад Нова школа», за допомогою якої створюється й адмініструється розклад. Для підготовки документації застосовуються Word і Excel, а для аналітики та обліку — Google Таблиці. Adobe Reader використовується для відкриття та перегляду файлів розкладу, збережених у форматі PDF. Зберігання й спільний доступ до матеріалів забезпечує Google Диск, а поширення інформації серед викладачів і учнів здійснюється через Viber-канали. Для зручності перегляду та навігації використовується Google Chrome. Усі ці інструменти разом формують цілісну цифрову систему, яка охоплює весь цикл — від планування до аналізу навчального процесу.

Сьогодні професійній освіті вкрай потрібна **єдина цифрова платформа з мобільним додатком**, яка б об'єднала всі ці можливості — від формування розкладу та електронних журналів до аналітики, обліку занять і комунікації між учасниками освітнього процесу. Такий інструмент дозволив би створити повноцінне цифрове середовище для закладів професійної освіти, забезпечити зручність, прозорість і сучасний рівень управління навчальним процесом.

Підсумовуючи, хочу наголосити: використання електронних систем у роботі заступника директора — це не лише зручність, а й елемент сучасного управління освітою. Ми поступово переходимо до цифрової трансформації всіх процесів, де основою стають достовірні дані, аналітика та відкритість. Це дає змогу ефективніше планувати, контролювати і розвивати освітній процес.

ВПЛИВ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

*Савельєв С.М., здобувач вищої освіти, спеціальності «Психологія»,
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Сучасне професійне освітнє середовище характеризується динамічною інтеграцією цифрових технологій, серед яких особливе місце посідає штучний інтелект (ШІ). ШІ трансформує підходи до методики викладання, впливає на структуру ринку праці, створюючи нові професії та вимагаючи переосмислення традиційних компетентностей. У цьому контексті вивчення психологічних аспектів взаємодії здобувачів професійної освіти з інструментами ШІ набуває стратегічної важливості, оскільки безпосередньо впливає на два ключові психолого-педагогічні феномени: професійну ідентичність та мотивацію навчання.

Професійна ідентичність – це складний конструкт, що відображає усвідомлення особистістю своєї приналежності до певної професійної спільноти, прийняття норм, цінностей і ролей, характерних для даної професії, та інтеграцію цього образу у власну Я-концепцію. Формування ідентичності в умовах, коли значну частину рутинних та когнітивно складних завдань можуть виконувати інтелектуальні системи, стає викликом (Матвієнко, 2023, с. 145). Здобувачі освіти стикаються з дилемою: чи стануть їхні знання застарілими ще до випуску, і де проходить межа між людською творчістю та алгоритмічною ефективністю.

Мотивація навчання, зі свого боку, є рушійною силою освітнього процесу. Інструменти ШІ, такі як персоналізовані навчальні траєкторії, адаптивні системи оцінювання та чат-боти-тьютори, потенційно можуть підвищити внутрішню мотивацію через забезпечення успіху та унікального освітнього досвіду, але також несуть ризики зниження самостійності та розвитку зовнішньої, ситуативної мотивації (Kahu, 2013).

Ефективність використання ШІ в освіті, як зазначають дослідники, можна представити у вигляді таких функцій: автоматизація, інтеграція, акліматизація, розмежування та ідентифікація (Матвієнко, 2023, с. 147-148). Кожна з цих функцій має психологічний вимір:

Автоматизація (рутинних завдань) вивільняє час для творчості, але може знизити відчуття власної значущості у виконанні базових операцій.

Інтеграція (з навчальним процесом) вимагає від здобувачів освіти гібридних компетентностей – вміння працювати з ІІІ як з повноцінним партнером.

Ідентифікація (персоналізовані потреби) максимально підсилює індивідуальний підхід, що є психологічно сприятливим, але може сприяти соціальній ізоляції у навчанні.

Актуальним є звернення до поняття «гібридна компетентність», яке означає інтеграцію традиційних професійних навичок із цифровими та soft skills, необхідними для ефективної взаємодії з інтелектуальними системами. Формування такої компетентності є необхідною умовою для успішної професійної соціалізації в цифрову епоху.

Впровадження ІІІ у професійну освіту здійснює двоякий вплив на формування професійної ідентичності. Це має як позитивні так і негативні аспекти.

Позитивний вплив полягає в розширенні професійних горизонтів: ІІІ дозволяє моделювати складні виробничі процеси та отримувати доступ до актуальних галузевих даних, що сприяє формуванню більш реалістичного та багатогранного образу майбутньої професії (Kahu, 2013, p. 444). Здобувачі освіти, які активно використовують ІІІ, ідентифікують себе як інноватори, здатні до вирішення завдань високої складності. Використанні ІІІ-інструментів сприяє підвищенню конкурентоспроможності. Усвідомлення володіння інструментами ІІІ як ключовою компетенцією сприяє формуванню сильної, адаптивної професійної ідентичності. Фахівець, який має компетентності в керуванні ІІІ, може розглядати себе, серед іншого, і як менеджера технологічних рішень. Інструменти ІІІ також можуть виступати як «цифрове дзеркало», допомагаючи здобувачеві освіти ідентифікувати свої сильні та слабкі сторони, а також прогалини у знаннях, що є критично важливим для процесу самовизначення.

Негативний вплив може проявлятися в наступних аспектах. По-перше виникає ризик декваліфікації та відчуження. Надмірне використання ІІІ для виконання базових завдань (наприклад, написання коду, створення креслень, рутинних розрахунків) може призвести до "технологічної відчуженості" – відчуття втрати сенсу професійної діяльності, оскільки основна цінність роботи створюється не особистою працею, а машиною. Це може спричинити формування дифузної професійної ідентичності. Також питання етики використання ІІІ (плагіат, достовірність даних, маніпуляція) ставлять перед здобувачем освіти складні морально-психологічні виклики. Нездатність вирішити ці дилеми може негативно позначитися на формуванні професійно-моральної складової ідентичності (Matviienko, 2023). І не можна виключати

ризик спрощення професійного образу: Якщо фокус у навчанні зміщується лише на керування ІІІ, це може призвести до формування спрощеного, редукованого образу професії, що не враховує необхідності глибокого знання предметної галузі та людського фактора.

Мотиваційна сфера здобувачів освіти зазнає суттєвих змін під впливом адаптивних навчальних систем з використанням ІІІ. Позитивний вплив можна позначити в наступних напрямках. Адаптивні навчальні платформи на базі ІІІ забезпечують індивідуальну траєкторію навчання, пропонуючи завдання відповідно до поточного рівня знань і стилю навчання. Це створює умови для переживання успіху та підвищує відчуття компетентності та автономії (теорія самодетермінації Десі та Райана), що є основою внутрішньої мотивації (Deci & Ryan, 2000). Також ІІІ-інструменти надають миттєвий та неемоційний зворотний зв'язок, що дозволяє швидко коригувати помилки. Це знижує навчальну тривожність і підтримує пізнавальний інтерес, особливо у здобувачів професійної освіти, для яких важлива практична орієнтованість. Можна відзначити і використання елементів гейміфікації та інтерактивних симуляцій, підтримуваних ІІІ, що значно підвищує залученість у процес, перетворюючи його на більш захоплюючий і релевантний досвід.

Поруч з позитивним впливом на мотиваційну сферу важливо пам'ятати і про можливий негативний вплив. Прикладами негативного впливу можуть бути зловживання ІІІ-генеративними інструментами, що може призвести до того, що здобувачі освіти виконують завдання не заради набуття знань (внутрішня мотивація), а заради отримання високої оцінки за допомогою ІІІ (зовнішня мотивація). Це може призвести до безпорадності та розгубленості у разі обмеження доступу до технології. Другим важливим негативним наслідком може бути втрата сенсу свідомого зусилля. Якщо ІІІ вирішує занадто багато завдань, студенти можуть втратити мотивацію до глибокого, самостійного мислення та пошуку рішень, вважаючи, що "машина зробить це краще". Психологічно це формує установку на мінімальні зусилля, що є прямим конфліктом з потребами ринку праці, які вимагають від працівників критичного системного мислення та цілеспрямованого зусилля для отримання результату.

Професійна ідентичність здобувачів професійної освіти в епоху ІІІ стає "гібридною". Її успішне формування залежить від здатності навчального закладу сформувати у студента відчуття майстерності керування технологічними інструментами, а не просто їхнього пасивного використання. Потрібне зміщення акценту на soft skills (критичне мислення, етична відповідальність, креативність), які ІІІ не може замінити.

Мотивація навчання може бути підсилена персоналізацією, але ризикує стати зовнішньою та залежною від технологій. Тому психолого-педагогічні зусилля мають бути спрямовані на стимулювання внутрішньої мотивації через організацію навчального процесу таким чином, щоб ІІІ виступав як інструмент для поглиблення знань, а не як заміник інтелектуальної праці.

Підсумовуючи, можна зазначити, що використання інструментів штучного інтелекту у професійній освіті відкриває нові можливості для підвищення ефективності навчання, розвитку самостійності та формування гібридних компетентностей здобувачів. Водночас це потребує усвідомленого психолого-педагогічного супроводу, спрямованого на підтримку внутрішньої мотивації та збереження ціннісного змісту майбутньої професійної діяльності здобувача освіти. Саме гармонійне поєднання технологічних інновацій і гуманістичної складової освіти є ключем до формування зрілої професійної ідентичності майбутнього фахівця.

Список використаних джерел:

1. Матвієнко, О. В. (2023). Інтеграція штучного інтелекту в сферу освіти: проблеми, виклики, загрози, перспективи. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 95(3), 145–159. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2884> (С. 145, 147-148).
2. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. (С. 235).
3. Kahu, E. R. (2013). Framing student engagement in higher education. *Studies in Higher Education*, 38(5), 758–773. (С. 444).
4. Романовський, О. Г., & Підбуцька, Н. В. (2017). Образ майбутньої професії інженера. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків: НТУ «ХПІ», Вип. 46 (50): 270–279. (За зразком наданого документу “Збірник...” (С. 275).
5. Сокол, М. В. (2022). Психологічні аспекти використання цифрових технологій у професійному становленні майбутніх фахівців. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*, (102) (27), 38–45. (С. 40).

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

*Сергєєв О.В., студент здобувач вищої освіти 2 курсу магістратури
спеціальності 053 “Психологія”*

*Хомчук О.П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти*

У сучасних умовах цифровізації суспільства професійна освіта переживає глибоку трансформацію, що стосується не лише форм і методів навчання, але й психологічних механізмів засвоєння знань. Цифрові технології – це не просто інструмент навчання, а середовище, яке формує нові когнітивні, емоційні та поведінкові патерни у здобувачів освіти. Вони створюють простір, де взаємодія між людиною та інформацією стає багатовимірною, а процес навчання – динамічним, гнучким і персоналізованим [3, с. 3-5].

Цифрова трансформація освіти вимагає не лише оновлення змісту навчальних програм, а й переосмислення психологічних основ самого процесу навчання. Змінюється тип мислення сучасного здобувача освіти: поряд із розвитком когнітивної гнучкості та здатності швидко орієнтуватися у великих обсягах інформації з'являється тенденція до поверхневого сприйняття, фрагментарності уваги та скорочення тривалості концентрації. Це явище пов'язане з переходом до так званого кліпового мислення, коли інформація засвоюється у вигляді коротких фрагментів, часто емоційно забарвлених, але не завжди логічно пов'язаних між собою [2].

Водночас цифрове середовище відкриває нові можливості для розвитку самостійності, творчості, метакогнітивних умінь та саморегуляції. Студент отримує змогу вибудовувати власну освітню траєкторію, регулювати темп навчання, підбирати індивідуальні ресурси, що відповідають його стилю мислення та психологічним потребам. Це сприяє розвитку навичок самоусвідомлення, рефлексії, внутрішньої мотивації та відповідальності за власний результат [1, с. 1-3].

Разом із тим цифровізація освіти виявила низку психологічних ризиків. Інформаційне перевантаження, потреба постійно бути “онлайн”, висока динаміка інформаційних потоків часто призводять до зниження емоційної стійкості, появи тривожності, втоми, відчуття перевантаженості.

Виникає феномен “цифрової втоми” – психоемоційного виснаження, що супроводжується втратою інтересу до навчання, зниженням концентрації уваги, мотивації та продуктивності [4].

Емоційно-мотиваційний компонент навчання у цифровому середовищі має подвійний характер. З одного боку, технології стимулюють залученість через інтерактивність, ігрові елементи, можливість миттєвого зворотного зв'язку. З іншого — надмірна стимуляція мозку та перевага зовнішніх мотиваційних чинників можуть знижувати глибину внутрішньої зацікавленості. Студенти швидко звикають до систем винагород (балів, рейтингів, лайків), і без них навчальний процес втрачає емоційну привабливість. Тому роль викладача полягає у формуванні внутрішньої мотивації через усвідомлення сенсу діяльності, зв'язок навчання з реальними професійними та життєвими цілями.

У цифровому навчальному середовищі викладач стає не лише передавачем знань, а фасилітатором психологічного благополуччя. Його завдання — створювати умови для емоційної безпеки, підтримувати атмосферу довіри, відкритості та партнерства. Це передбачає розвиток цифрової емпатії – здатності розуміти психологічний стан студентів навіть за відсутності фізичного контакту, уважно ставитися до проявів втоми, дезорієнтації чи емоційного відчуження [1, с. 1-3].

З психологічного погляду, поєднання цифрових технологій із методами гуманістичної педагогіки дає можливість зберегти людяність у процесі цифрової трансформації. Використання інтерактивних платформ, чатів, віртуальних тренажерів може бути ефективним лише тоді, коли супроводжується методами, спрямованими на глибоке осмислення досвіду – рефлексію, логотерапію, символдраму, арттерапію. Таке поєднання підтримує внутрішню цілісність особистості, сприяє розвитку емоційного інтелекту, емпатії, усвідомлення власних цінностей і професійної ідентичності.

Психологічна адаптація до цифрових технологій – важливий аспект сучасної професійної освіти. Здобувачі освіти мають навчитися не лише користуватися цифровими інструментами, а й регулювати власний стан у процесі роботи з ними: підтримувати концентрацію, долати втому, управляти емоціями, контролювати обсяги інформації, яку вони споживають. Це формує нову компетентність – цифрову психологічну грамотність, що включає критичне мислення, усвідомлене користування технологіями та вміння захищати власний психоемоційний простір.

Цифрова освіта вимагає переосмислення ролі комунікації. В умовах дистанційної взаємодії у студентів може знижуватись відчуття належності до

групи, виникати емоційна ізоляція. Тому необхідно підтримувати соціальну взаємодію через групові обговорення, спільні проєкти, обмін досвідом. Така взаємодія допомагає відновити почуття єдності, взаємопідтримки та довіри, що є критично важливими для психічного здоров'я та мотивації до навчання.

Отже, цифровізація освіти – це не лише технічна модернізація, а насамперед психологічна трансформація. Вона потребує усвідомленого підходу до збереження балансу між технологічним прогресом і гуманістичними цінностями, між алгоритмами та сенсом, між ефективністю та емоційним благополуччям. Освітній процес у цифрову епоху має не втратити свою головну мету — розвиток цілісної, мислячої, чуйної та стійкої до викликів особистості, здатної не лише опановувати технології, а й використовувати їх на благо людини.

Список використаних джерел:

1. Максименко С. Д. Психологічні детермінанти цифровізації освіти в Україні. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. С. 1–3. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/324/384>
2. Цивільні голоси. Кліпове мислення: як швидкий потік інформації змінює наш спосіб мислення. URL: <https://civilvoicesmuseum.org/articles/klipove-myslennya-yak-shvydkyy-potik-informatsii-zminyue-nash-sposib-myslennya>
3. Стецик С. П., Чумак М. Є., Єфименко В. В. Досвід використання віртуальної та доповненої реальності при підготовці майбутніх вчителів. *Цифрова трансформація в освіті: виклики та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 квітня 2025 р., м. Київ)*. Київ: УДУ ім. М. Драгоманова, 2025. С. 3-5. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c13d4da4-8dd2-49d0-b20a-d83a64e04943/content>
4. *Eureka. Educating in the digital age: Challenges and opportunities*. – Eureka Simulations blog. URL: <https://www.eurekasimulations.com/blog/educating-digital-age-challenges-opportunities/>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ

*Сімохіна К. В., старший викладач, майстер виробничого навчання,
КЗ П(ПТ)О КОР «Васильківський професійний коледж»*

Актуальність теми. У ХХІ столітті цифрові технології стають не просто інструментом, а мовою освітньої культури. У контексті глобальних викликів — війни, дистанційного навчання, гібридних форматів — саме заклади професійної освіти мають бути драйверами цифрової трансформації. Як педагог із 17-річним досвідом у професійній освіті, я бачу, що цифровізація — це не лише технологічна, а й психологічна еволюція освіти: викладач стає лідером змін, ментором, контент-дизайнером, фасилітатором.

Мета. Дослідити, як цифрові технології змінюють підхід до формування професійних компетентностей, і довести, що їх використання — це **ключ до підготовки конкурентоспроможних фахівців**, здатних працювати у високотехнологічному середовищі ХХІ століття.

Завдання

- Розкрити значення цифрової трансформації у підготовці сучасного робітника.
- Продемонструвати ефективні освітні інструменти, що підвищують якість професійного навчання.
- Описати педагогічний експеримент з упровадження ШІ та цифрових платформ у навчальний процес.
- Представити підхід до формування цифрового бренду педагога як агента змін.

Мій досвід базується на принципі **“Digital-first pedagogy”** — коли технології не лише підтримують, а **формують нову педагогічну філософію**. У процесі професійної підготовки застосовую інтегровану систему цифрових інструментів:

- **Організація навчання:** *Google Calendar, Trello* — ефективне планування, спільна робота, контроль завдань.
- **Створення освітнього контенту:** *Canva, ai.invideo.io, Prezi, MindMeister, Gamma* — сучасний дизайн, інфографіка, візуалізація.
- **Комунікація та взаємодія:** *Zoom, Microsoft Teams* — синхронна та асинхронна робота.
- **Оцінювання та аналітика:** *Conker.ai, Google Forms*, — інтерактивні форми контролю знань.

• **AI та VR/AR-технології:** *ChatGPT, Midjourney, Firefly, Labster, 3D STEM-моделі* — симуляції, моделювання, персоналізація навчання.

Проведений мною педагогічний експеримент із застосуванням ШІ показав:

експериментальна група виконувала завдання **на 30% швидше**, демонструвала **вищу якість дизайну, SEO та аналітики**, середній бал становив **10,4 проти 7,6** у контрольній групі. Це доводить, що штучний інтелект підвищує не лише продуктивність, а й **креативність та здатність до самостійного мислення**.

У професійних модулях активно використовую **Excel** як універсальний цифровий інструмент для розвитку підприємницького мислення, аналітичних навичок і здатності працювати з даними — це те, що робить майбутнього робітника конкурентним на ринку праці.

Цифровий брендинг педагога

Цифрова освіта неможлива без **цифрового лідерства викладача**. Педагог сьогодні — це **бренд, який надихає, навчає та об'єднує спільноту**. Я розвиваю власну цифрову айдентiku через:

- створення авторських онлайн-курсів і методичних матеріалів;
- ведення освітнього блогу та публікації у професійних спільнотах;
- участь у міжнародних конференціях і співпрацю з EdTech-платформами.

Висновки

Цифрові технології — це не лише про зручність, це про **нову якість професійної освіти**.

Вони створюють можливість для кожного здобувача освіти стати **самостійним, креативним і конкурентним фахівцем**. Професійна освіта майбутнього — це синергія людини, інтелекту й технологій.

Місія викладача — бути **провідником цих змін**, поєднуючи досвід, емпатію та цифрові інновації для підготовки сильного, відповідального й технологічно грамотного покоління українських фахівців.

РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Сломчинська А.В., здобувачка II курсу освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 053 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Вміння швидко адаптуватися до ситуації у світі на сьогодні є не просто перевагою, а й обов'язком кожного, хто пов'язаний зі сферою надання послуг. Як показує практика, коли вперше був оголошений карантин у зв'язку з пандемією коронавірусу, більшість організацій, в тому числі і освітніх, просто не була готова до цього. Відповідно, якість самої освіти значно погіршилася в цей період. Надалі – нові виклики: повномасштабне вторгнення, ракетні обстріли, блекаут. І от, гнучкість та здатність адаптуватися самому та допомогти адаптуватися іншим – це вже не примха, а питання першої необхідності, яке гостро стоїть і на сьогоднішній день.

Якщо говорити про зміни саме в контексті сфери освіти, то новітня педагогічна практика показує, що традиційне навчання не є спроможним вгамувати збільшені вимоги до підготовки майбутнього фахівця, адже не створює умов для формування вмінь та навичок самостійної пізнавальної діяльності, не сприяє розвитку творчих здібностей [1, с. 9]. Технологічні зміни в усіх сферах діяльності людини зумовлюють нас не лише щодня вивчати щось нове, а й повністю змінити вектор розвитку та підхід до підготовки новітнього фахівця, який буде здатен реагувати на постійні виклики сучасності.

Одним із чинників, який допоможе зробити процес адаптації максимально безболісним, є резильєнтність. І саме тут, на мою думку, ключову роль відіграє психолог, який допоможе навчитися відповідно реагувати у станах невпевненості, невизначеності, страху та розвине вміння шукати в собі внутрішню опору з дитинства. Адже адаптуватися необхідно не лише дорослим, а й дітям – до швидкозмінних умов навчання, до можливих переїздів, до тимчасової (або досить тривалої) розлуки з одним із батьків тощо. І, якщо доросла людина іноді не в змозі впоратися зі стресом, який несуть із собою будь-які зміни, то дитина – тим паче. Саме тому, гнучкість та резильєнтність необхідно розвивати із юного віку. У даному випадку мені імпонує бачення відомого американського психолога Дональда Мейхенбаума, який вважає, що резильєнтність не лише допомагає виживати у складних умовах, а й дозволяє процвітати [2]. Вміння сприймати нові виклики не як щось загрозливе, а як можливість для росту та розвитку є

ключовим у сучасному світі. Нова реальність змінюється настільки швидко, що людина, оточена такою кількістю технологічних інновацій, знаходиться під постійним тиском обставин та оточуючого середовища. Тож здатність витримати цей тиск є одним із найнеобхідніших soft skills нашого часу.

Світ навколо нас розвивається настільки швидкоплинно, що набору знань, який ми отримуємо один раз в житті, здобуваючи вищу освіту, вже не достатньо [3]. На жаль, ця розкіш, яка була доступна нашим батькам, нам невідома – ми мусимо постійно оновлювати свої знання та адаптувати їх згідно потреб суспільства, дотримуючись принципів lifelong learning. Технологічно сьогодні людина спроможна багато на що, а забезпечити психологічну готовність до різких (а іноді і небажаних) змін на тлі зростаючої невпевненості та нестабільності, може допомогти саме резильєнтнісно-орієнтований підхід – до навчання, виховання, та й, загалом, способу життя. Тому впровадження даного підходу паралельно з освоєнням найновітніших технологічних навичок, на мою думку, є фундаментом для формування успішної особистості 21 століття.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
2. Meichenbaum D. UNDERSTANDING RESILIENCE IN CHILDREN AND ADULTS: IMPLICATIONS FOR PREVENTION AND INTERVENTIONS. 2015.
3. Laal M., Salamati P. Lifelong learning; why do we need it?. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2012. Vol. 31. P. 399–403. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.12.073> (date of access: 23.10.2025).
4. The Power Of Lifelong Learning: How Curiosity Forges Mastery. *Forbes*. URL: <https://www.forbes.com/councils/forbesbusinesscouncil/2023/04/21/the-power-of-lifelong-learning-how-curiosity-forges-mastery/> (date of access: 23.10.2025).

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ІНОВАЦІЙ В НАВЧАННІ НА КОЛЕКТИВНЕ СПРИЙНЯТТЯ

Старовойтова М.О., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія», група ПС-24-14-ЗМ Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

У сучасному освітньому просторі цифрові інновації стають ключовим чинником трансформації процесів навчання, комунікації та сприйняття знань. Розвиток технологій призвів до формування нових форм колективної взаємодії студентів і викладачів, що безпосередньо впливає на структуру мислення, комунікативну поведінку та соціальну динаміку академічного середовища. Як зазначає Ю. Биков (2021), цифровізація освіти не лише підвищує ефективність засвоєння матеріалу, але й змінює характер когнітивних процесів у колективному навчанні.

Колективне сприйняття в освітньому середовищі розглядається як спільний процес побудови знань, де індивідуальні уявлення інтегруються в єдину когнітивну систему групи. На думку Виготського (1982), навчання завжди має соціальний характер і реалізується через спільну діяльність, у ході якої відбувається інтеріоризація соціального досвіду.

У контексті цифрового суспільства ці процеси набувають нових рис. Онлайн-платформи, інтерактивні інструменти та віртуальні простори створюють умови для колективного конструювання знань без часових та просторових обмежень (Siemens, 2014). Це означає, що колективне сприйняття переходить у формат “мережевої взаємодії”, де кожен учасник є одночасно носієм і творцем інформації.

До цифрових інновацій у навчанні належать інтерактивні платформи (Moodle, Google Classroom), штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність, а також аналітика навчальних даних. Ці інструменти дозволяють створювати персоналізовані освітні траєкторії, але водночас посилюють групову взаємодію через колаборативні проекти, форуми, онлайн-дискусії.

Дослідження OECD (2023) підтверджує, що впровадження цифрових технологій у навчальний процес сприяє підвищенню рівня залученості студентів і розвитку навичок колективного мислення. Наприклад, використання спільних віртуальних дощок (Padlet, Miro) дозволяє учасникам колективно візуалізувати ідеї, що покращує когнітивну синхронізацію між ними (Johnson & Johnson, 2019).

Таким чином, цифрові інновації не лише спрощують доступ до знань, але й перетворюють навчальний процес у соціально-комунікативну мережу,

де колективне сприйняття формується у постійному діалозі.

Вплив цифрових інновацій на колективне сприйняття має подвійний характер. З одного боку, вони сприяють розвитку відкритості, креативності, обміну досвідом; з іншого можуть створювати інформаційне перевантаження та знижувати концентрацію уваги (Carr, 2010).

Колективне сприйняття в умовах цифровізації характеризується такими рисами:

- Синхронізація мислення. Використання цифрових інструментів формує спільний простір когнітивної активності, де учасники “налаштовуються” на спільну хвилю мислення (Fuchs, 2021).
- Зміщення акценту від ієрархії до мережовості. У цифрових середовищах зменшується роль авторитету викладача, натомість зростає значення горизонтальних зв’язків між студентами.
- Колективна пам’ять. Онлайн-записи, чат-обговорення, електронні нотатки формують спільний корпус знань, доступний для подальшої взаємодії.

Дослідження Л. Левіна (2020) свідчить, що цифрові платформи сприяють утворенню нової форми соціальної когніції «мережевого розуму», де група мислить як єдиний інтелектуальний організм.

Попри численні переваги, цифровізація освіти має низку викликів. Основними є:

- Зниження глибини колективного осмислення. Через надлишок інформації учасники навчання часто втрачають здатність до критичного аналізу.
- Емоційна дистанція. Віртуальна взаємодія послаблює невербальні канали комунікації, що впливає на емпатію й згуртованість групи (Turkle, 2015).
- Нерівність доступу.

Соціально-економічні розбіжності впливають на можливість участі у цифрових форматах навчання (UNESCO, 2022).

Тому розвиток цифрових освітніх технологій має супроводжуватись формуванням культури усвідомленого використання цифрових ресурсів, розвитку цифрової етики й навичок соціального співпереживання в онлайн-просторі.

Подальший розвиток цифрових інновацій у навчанні передбачає інтеграцію штучного інтелекту для аналізу групової динаміки, автоматичне формування навчальних груп за типом когнітивної сумісності, а також впровадження емоційних інтерфейсів, здатних реагувати на настрій учасників.

Згідно з дослідженнями European Commission (2024), цифрове навчання майбутнього буде поєднувати аналітику даних, адаптивні системи та елементи гейміфікації, що посилюватиме відчуття спільної мети й колективної залученості.

Отже, цифрові інновації стали не лише технологічним, а й соціально-культурним чинником, який докорінно змінює механізми колективного сприйняття в освіті. Вони формують нові типи когнітивної взаємодії, розширюють межі співпраці та створюють передумови для виникнення «мережевого інтелекту». Водночас цифрове середовище вимагає розвитку нових педагогічних стратегій, що поєднують технологічну ефективність із гуманістичними цінностями освіти.

Список використаних джерел:

1. Цифрова трансформація освіти: теоретико-методичні засади: монографія / за заг. ред. В. П. Сергієнка; за наук. ред. Н. П. Франчук. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 382 с.

2. Siemens, G. (2014). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning. URL: https://www.academia.edu/2857237/Connectivism_a_learning_theory_for_the_digital_age

3. OECD (2023). Digital Education Outlook 2023: Transforming Learning through Innovation. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-digital-education-outlook-2023_c74f03de-en.html

4. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2019). Cooperation and the Use of Technology. Educational Technology Research and Development. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2004-00176-030>

5. Carr, N. (2010). The Shallows: What the Internet Is Doing to Our Brains. New York: W.W. Norton. URL: https://www.mbfbioscience.com/products/neuroinfo?gad_source=1&gad_campaignid=3679935&gbraid=0AAAAAD_i9gETxGY_AHxpmMcvoS2T6RL3Y&gclid=CjwKCAjwx-zHBhBhEiwA7Kjq6_IUJQnCTLPVbYuauuugX1hDfpUT8dT3tX-uawRW-wPeQe6p9arXsBoCpQEQA_vD_BwE

6. Fuchs, C. (2021). Social Media: A Critical Introduction. London: Sage. URL: https://fuchsc.net/wp-content/SocM_Preface_Intro.pdf

7. Levin, L. (2020). The Networked Mind: Collective Intelligence in the Digital Age. Cambridge University Press. URL: https://www.researchgate.net/publication/338921630_Collective_Intelligence_the_Future_of_the_Internet_and_the_IEML

8. Turkle, S. (2015). Reclaiming Conversation: The Power of Talk in a Digital Age. Penguin. URL: https://www.researchgate.net/publication/350521529_Reclaiming_Conversation_The_Power_of_Talk_in_a_Digital_Age
9. UNESCO (2023). Global Education Monitoring Report: Technology in Education. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385723>
10. European Commission (2024). Digital Education Action Plan 2021–2027. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions>

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПСИХОКОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

*Сулима Валентина Олександрівна, студентка II курсу,
групи ПС- 24-14-ЗМ, спеціальність 053 Психологія,
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Відповідно до Конституції України та законів «Про освіту» і «Про охорону здоров'я», усі громадяни України мають рівні права. Це означає, що діти з розладами аутистичного спектра, як і всі інші діти, мають гарантоване соціокультурне право на освіту, розвиток і повноцінну участь у суспільному житті.

Водночас діти з РАС стикаються з численними труднощами у процесі навчання — як в Україні, так і в усьому світі. Ці труднощі зумовлені особливостями сприйняття інформації, емоційного реагування, комунікації та соціальної взаємодії. Незважаючи на наявність державної політики щодо підтримки дітей з РАС, освітнім закладам досі бракує комплексних інструкцій і методичних рекомендацій щодо ефективного навчання та виховання дітей з РАС, а також стандартної інфраструктури, сучасних ресурсів, професійних технологій і допоміжних служб.

ООН наголошує на важливості використання допоміжних технологій для надання підтримки людям з РАС у їхніх громадах. Передбачається, що впровадження таких технологій сприятиме підвищенню успішності дітей з РАС у навчальних закладах, полегшить їхню інтеграцію та сприятиме формуванню навичок самостійного та соціально активного життя.

Саме тому сучасна освітня практика потребує впровадження інноваційних цифрових технологій, які відкривають нові можливості для розвитку, навчання та соціальної адаптації дітей з розладами аутистичного спектра.

Особливого значення ці інновації набувають у психокорекційній роботі з дітьми, які мають розлади аутистичного спектра. Діти з РАС мають специфічні труднощі у сфері комунікації, соціальної взаємодії, емоційного розвитку та сенсорної інтеграції. Традиційні методи корекції не завжди дозволяють досягти стійких результатів, тому використання цифрових технологій відкриває нові можливості для побудови ефективного психокорекційного процесу.

Інноваційні цифрові засоби забезпечують індивідуальний підхід, високий рівень наочності, інтерактивності та мотивації дитини. Вони сприяють формуванню нових моделей навчання, розширюють можливості соціалізації та спілкування дітей з РАС у безпечному, контрольованому середовищі.

Діти з РАС сприймають інформацію інакше, ніж однолітки. Їм властиві труднощі з емоційним відгуком, концентрацією уваги, розумінням соціальних сигналів. При цьому більшість із них має добре розвинене візуальне мислення, схильність до повторюваних дій, високий інтерес до техніки. Саме ці особливості роблять цифрові технології ефективним інструментом психокорекції.

Психокорекційна робота з використанням цифрових засобів базується на принципах:

- візуалізації навчального матеріалу;
- мотиваційної підтримки через ігрову форму подачі;
- індивідуалізації завдань відповідно до рівня розвитку дитини;
- зворотного зв'язку, який дає можливість дитині відчувати результат власних дій.

Цифрові технології створюють комфортні умови для поступового розширення соціальних контактів, сприяють розвитку мовлення, дрібної моторики, когнітивних процесів, саморегуляції та емоційного розуміння.

До інноваційних цифрових засобів, які використовуються у психокорекційній роботі, належать:

- **Комп'ютерні програми та мобільні застосунки.** Вони допомагають формувати комунікативні навички, навички самообслуговування, розпізнавання емоцій, розвиток пам'яті та уваги.

Наприклад, програми Autism Therapy, Proloquo2Go, Choiceworks, ABA Flashcards та Endless Reader дають змогу дитині взаємодіяти з візуальними та

звуковими стимулами, навчаючи через гру.

Можливість розвивати навички соціальної взаємодії із однолітками за допомогою мобільних технологій досліджували В. Танака (Tanaka J. W., Wolf J. M., & Klaiman C., 2012, с. 1260), С. Флетчер-Ватсон (Fletcher-Watson S., 2022), М. Корпін (Corpin M., 2022) та ін. Серед мобільних технологій, для набуття навичок соціальної взаємодії є поширеними технології навчання на основі iPad та інших мобільних технологій. У класифікації С. Флетчер-Ватсон, М. Корпін наводять у своїх дослідженнях кращі додатки для здобуття навичок соціальної взаємодії з однолітками (Fletcher-Watson S., 2022; Corpin M., 2022).

- **Віртуальна та доповнена реальність (VR/AR).** Такі технології створюють безпечне середовище для соціального тренування. За допомогою VR-додатків діти можуть моделювати реальні життєві ситуації — спілкування, покупки, прогулянку містом — і навчатися відповідної поведінки без стресу.

Можливості використання технологій віртуальної реальності для навчання дітей з РАС стали активно досліджуватися із кінця XX століття. Це, зокрема, такі вчені, як Н. Аресті-Бартоломе, Б. Гарсія-Заперайн (Aresti-Bartolome N., & Garcia-Zapirain B., 2022), А. Аджорлу (Adjorlu A., & Serafin S., 2022), С. Юан (Yuan S. N. V., & Ip H. H. S., 2022), Дж. Ерліч (Ehrlich J., & Miller J., 2022), Н. Дідехбані (Didehbani N., Allen T., & Kandalaft M., 2016), Г. Гуаззоріні (Guazzaroni G., 2022), Р. Турнасіоглу (Turnacioglu S., McCleery J. P., & Parish-Morris J., 2022), та ін. Особлива увага приділяється застосуванню віртуальної реальності для розвитку навичок соціальної взаємодії з мінімальною кількістю так званих «небезпечних» середовищ, які мають бути ретельно розроблені і контрольовані. Окрім того, ці середовища підтримували більше реалістичні, ніж дидактичні взаємодії. Технології віртуальної реальності корисно використовувати при терапії дітей із РАС через її спроможність подолати фізичні і когнітивні бар'єри соціальної інтеграції.

- **Інтерактивні сенсорні поверхні.** Інтерактивні столи, сенсорні панелі та дошки використовуються для розвитку зорово-моторної координації, пізнавальної активності та сенсорної інтеграції. Такі пристрої особливо ефективні у групових формах занять, сприяючи соціальній взаємодії.

- **Роботизовані пристрої.** Використання роботів (наприклад, NAO, Kaspar, Cozmo) допомагає дитині встановлювати контакт, навчатися емпатії, розуміти базові емоції. Робот виступає у ролі партнера, що реагує передбачувано, не викликаючи тривожності.

Дослідження показують, що наразі багато зроблено у плані розвитку соціальних роботів та взаємодії «людина-робот» (Center for Disease

Control and Prevention, 2007). Перший дослід використання роботів як соціальних медіаторів у дітей з РАС проведено у 2001 році (Werry I., & Dautenhahn K., 2007, p. 284). Його результати показали, що гуманоїдний робот Robota може потенціювати соціальну взаємодію дітей з РАС (Billard A., Robins B., Dautenhahn K., & Nadel J., 2006, p. 896). Роль робота полягає у потенціюванні контакту людина–людина (Robins B., Ferrari E., Dautenhahn K., & Kronrief G., 2010, p. 875). Цікаве дослідження в галузі соціальної взаємодії з роботами та дітей з РАС проводилось із допомогою робота Каспара. Ідея його полягає у вивченні тактильної взаємодії робота та дитини. У проєкті взяли участь людиноподібний робот-дитина Каспар, (Kaspar, скорочено від англійської Kinesics and Synchronization in Personal Assistant Robotics), схожий на дитину 3 — 4 років, який може використовуватися для ігор та взаємодії з дітьми (Autistic kids, 2011). Каспар може імітувати поведінку дітей, дивуватися і посміхатися. Він використовується для заохочення навичок соціальної взаємодії у дітей з РАС. Його автоматизована шкіра обладнана спеціальними датчиками, що забезпечує зворотний дотик роботи. Дослідники зазначають, що це необхідно для того, щоб Каспар міг відчувати та відповідати на різні стилі гри дітей, допомагаючи їм розвивати правильну ігрову взаємодію з роботом та іншими дітьми, не надто активну чи агресивну (Dautenhahn K., Woods S., Kaouri C., Walters M. L., Koay K. L., & Werry I., 2005, p. 1490)

- **Онлайн-платформи для терапевтів і батьків.** Сервіси типу ClassDojo, Seesaw, Google Classroom дозволяють планувати індивідуальні завдання, відслідковувати прогрес, здійснювати дистанційний супровід дитини.

Практика показує, що використання цифрових засобів у психокорекційній роботі з дітьми з РАС має такі позитивні результати:

- зниження рівня тривожності під час занять;
- підвищення рівня зацікавленості й залученості;
- формування стійких навичок саморегуляції;
- розвиток мовлення та невербальної комунікації;
- активізація соціальної поведінки;
- збільшення часу зосередження на завданні.

Інтерактивні технології дозволяють дитині самостійно досліджувати, експериментувати, отримувати миттєвий зворотний зв'язок, що стимулює когнітивну активність.

Психологи, дефектологи та педагоги можуть інтегрувати цифрові засоби у структуру занять:

- при розвитку емоційного інтелекту — використання додатків для

розпізнавання емоцій за мімікою;

- при формуванні комунікаційних навичок — застосування символічних карток у цифровому форматі (PECS apps);
- при корекції сенсорної дезінтеграції — використання інтерактивних сенсорних кімнат;
- при розвитку дрібної моторики — застосування ігор на планшетах, що тренують точність рухів.

У закладах освіти цифрові технології стають засобом індивідуалізації навчання, створюючи адаптивні освітні маршрути для кожної дитини.

З кожним роком в Україні зростає зацікавленість у використанні сучасних цифрових технологій у сфері психологічної підтримки та розвитку дітей з РАС. Створюються інклюзивно-ресурсні центри, де фахівці впроваджують цифрові інструменти для діагностики й розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Подальший розвиток цифрової психокорекції потребує:

- удосконалення програмного забезпечення українською мовою;
- підготовки фахівців, які володіють сучасними цифровими навичками;
- інтеграції цифрових платформ у роботу ІРЦ, шкіл і реабілітаційних центрів;
- створення єдиного національного банку цифрових ресурсів для роботи з дітьми з РАС.

Інноваційні цифрові засоби відкривають нові горизонти у психокорекційній роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра. Використання цифрових технологій значно підсилюють ефективність традиційних методів, роблять процес корекції більш гнучким, наочним і мотивуючим.

Цифрові технології допомагають створити індивідуальний маршрут розвитку для кожної дитини, забезпечуючи комфортне, безпечне й цікаве навчальне середовище. Їхнє системне використання сприятиме формуванню нової якості психокорекційної допомоги та розширенню можливостей соціалізації дітей з РАС у сучасному світі.

Список використаної літератури:

1. Корня, П. (2023). Використання цифрових технологій для розвитку дітей з аутизмом. Київ: [Видавництво].
2. Інноваційні технології в освіті: навч. посіб. / за ред. О. Савченко. — Київ: Освіта, 2021.
3. Технології психокорекційної роботи з дітьми з РАС: методичні рекомендації. — Харків: НУХТ, 2022.

4. Autism Speaks. Digital Tools for Autism Education and Therapy. — 2023.

Digital Inclusion for Children with Autism. — UNESCO Report, 2024.

5. Бойко, І. В. (2023). Інноваційні технології у психокорекційній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Київ: НПУ імені М. Драгоманова.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ: ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД

*Углова Ольга Віталіївна, молодший науковий співробітник відділу
наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти*

*Бондаренко Тетяна Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу
наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти,
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*

Анотація. Детально розглядаються ключові напрями застосування штучного інтелекту у професійній освіті, включаючи її інформаційно-аналітичний супровід, різноманітні моделі впровадження, а також проблематику етики та компетентнісного розвитку педагогічних кадрів. Особлива увага приділяється аналізу потенціальних можливостей штучного інтелекту для підвищення ефективності освітнього процесу, автоматизації оцінювання та персоналізації навчання, що дозволяє забезпечити більш гнучкий і адаптивний підхід до підготовки фахівців. Крім того, висвітлено досвід Державної наукової педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у створенні інформаційно-аналітичних ресурсів, розробленні методичних рекомендацій та практичній підтримці освітян щодо інформаційного забезпечення впровадження ШІ-інструментів. Проаналізовано конкретні приклади використання цифрових технологій, у тому числі й штучного інтелекту, в закладах освіти що сприяють підвищенню якості освітніх програм, розвитку цифрового складника професійної компетентності педагогів і формуванню нових підходів до освітнього процесу.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний супровід; штучний інтелект; професійна освіта; бібліотечні інформаційні ресурси; цифрова компетентність.

Сучасна система професійної освіти України перебуває у процесі глибокої трансформації, спричиненої глобальними викликами цифровізації, динамікою ринку праці та стрімким розвитком технологій штучного інтелекту (далі – ШІ). Адже ШІ все активніше інтегрується в усі сфери людської діяльності – від промисловості до культури, від державного управління до освітніх процесів. В умовах Четвертої промислової революції (Industry 4.0) професійна освіта покликана забезпечити підготовку висококваліфікованих робітників нового покоління, здатних ефективно використовувати цифрові інструменти, критично мислити й швидко адаптуватися до змін технологічного середовища. Тому використання ШІ у професійній освіті має подвійне значення. З одного боку, це сприяє оптимізації освітнього процесу. З іншого боку, ШІ виступає як об’єкт навчання – формуючи нову галузь знань і практичних умінь для здобувачів освіти, особливо в технічних, інженерних, інформаційних і сервісних спеціальностях. Також актуалізується потреба у розвитку цифрової компетентності педагогів, а також й керівників закладів освіти. Це є визначальним чинником успішного впровадження інтелектуальних технологій в освітній процес.

Таким чином потреба у створенні системи інформаційно-аналітичного супроводу запровадження ШІ у практику освіти стає важливим аспектом наукових педагогічних досліджень. На цьому рівні активізується інформаційна діяльність освітянських бібліотек, зокрема наукової установи – Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ), яка відіграє провідну роль у формуванні та поширенні інформаційно-аналітичних ресурсів для освіти. Саме досвід ДНПБ демонструє, що бібліотеки можуть стати стратегічними центрами інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти: Таким чином, інформаційне забезпечення досліджень щодо упровадження ШІ в систему професійної освіти у поєднанні з бібліотечними технологіями набуває особливої актуальності.

Узагальнюючи сучасні підходи інформаційно-аналітичного супроводу впровадження ШІ у професійній освіті, визначення його структури та висвітлення практичного досвіду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського нині є доцільним. Адже метою дослідження є аналіз джерелознавчої бази знань щодо можливостей і викликів впровадження ШІ у професійній освіті та окреслення моделі інформаційно-аналітичного супроводу; розкриття досвіду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в цьому процесі.

Завданням його є характеристика основних напрямів застосування ШІ у професійній освіті; визначення складових інформаційно-аналітичного

супроводу; аналіз наявних інформаційних ресурсів й ініціатив (на прикладі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського). Досліджено, що нині ШІ виступає інструментом підтримки педагогів – дає можливість створювати навчальні матеріали, генерувати тести, сценарії уроків, адаптувати зміст до рівня групи. Використання генеративних моделей (наприклад, ChatGPT, Gemini, Claude) сприяє автоматизації рутинних процесів і дозволяє викладачу зосередитися на методиці й творчості.

До того ж, інформаційно-аналітичний супровід є ключовим процесом забезпечення освіти, педагогіки і психології систематизованим, узагальненим контекстом для оперативного отримання необхідних знань. Методичний компонент інформаційно-аналітичного супроводу орієнтований на підготовку, підтримку й навчання педагогічних працівників щодо використання інструментів ШІ. До таких ресурсів належать навчально-методичні посібники, практичні рекомендації, віртуальні тренінги, онлайн-курси та бібліотечні добірки матеріалів. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського активно формує подібні добірки аналітичних матеріалів, що сприяють підвищенню цифрової компетентності педагогів. Методичний супровід також включає розробку шаблонів, алгоритмів дій і прикладів впровадження ШІ в освітній процес. Важливим елементом є створення інтерактивних освітніх середовищ, де відбувається обмін досвідом і знаннями між педагогами, науковцями та управлінцями. Репозиторії електронних ресурсів, бази методичних матеріалів, віртуальні читальні зали ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, а також професійні онлайн-курси створюють відкриту екосистему для розвитку компетентностей. Такі платформи забезпечують постійний доступ до актуальної інформації та сприяють формуванню спільнот практики з питань використання ШІ в освіті. Однією з найважливіших складових є дотримання етичних норм і правил використання ШІ. Необхідно забезпечити відповідальне використання технологій, прозорість алгоритмів і захист персональних даних здобувачів освіти. Розроблення етичних кодексів, політик конфіденційності, регламентів щодо використання аналітичних даних є передумовою довіри до цифрових освітніх рішень. Важливим завданням також є формування у викладачів та адміністраторів розуміння ризиків упередженості алгоритмів, маніпуляцій даними та потенційного порушення академічної доброчесності. Отже, інформаційно-аналітичний супровід — це системна багаторівнева діяльність, яка поєднує технологічні, організаційні та методичні інструменти. Вона є фундаментом для науково обґрунтованого впровадження штучного інтелекту у професійну освіту та забезпечує сталість процесів цифрової трансформації.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського активно формує й поширює

інформаційно-аналітичні матеріали з теми ШІ в освіті: у 2023–2025 рр. у відділі наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти виконується дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (РК 0123U100476, науковий керівник – М. Л. Ростока), на виконання завдань якого співробітниками відділу підготовлено статті, довідники, збірки, аналітичні ресурси та методичні рекомендації, присвячені можливостям ШІ для освіти.

Відділом організовано першу в ДНПБ міжнародну науково-практичну конференцію, форуми, круглі столи, та інші тематичні заходи, на яких обговорюються питання супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки, проектування цифрових освітніх ресурсів і застосування ШІ у бібліотечній та освітній практиці. Зокрема, пропонуються такі видання, як «Штучний інтелект та ефективність його використання в освіті» [1, с. 67–79] (2024) https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/Artificial_intelligence-2024.pdf, «Штучний інтелект у системі формування цифрової компетентності педагогічних кадрів» (2024) <https://dnpb.gov.ua/my/3-ER-ai-ias-dt-2024.pdf> тощо. Більш детально ознайомитися з напрацюваннями наших співробітників можна на сторінці відділу в Електронній бібліотеці НАПН та у Віртуальному читальному залі освітянина в рубриці «Освіта і наука в умовах війни» (<https://dnpb.gov.ua/ua/virtualni-chyitalni-zaly/virtualnyy-chyitalnyy-zal-osvityanyina/>).

Результати проведеного дослідження свідчать, що інтеграція технологій штучного інтелекту у систему професійної освіти України має значний потенціал, але водночас супроводжується низкою викликів, які потребують системного підходу. Обговорення отриманих результатів дозволяє виділити як позитивні аспекти впровадження, так і ті, що вимагають подальшого доопрацювання на методичному, організаційному та нормативному рівнях.

Отже, запропоновані рекомендації мають комплексний характер і передбачають поєднання технологічних, організаційних та етичних механізмів розвитку системи професійної освіти. Їх реалізація сприятиме ефективному впровадженню штучного інтелекту в освітню практику, формуванню компетентних педагогічних кадрів і побудові сучасного аналітичного освітнього середовища.

Дослідження підтвердило, що впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) у систему професійної освіти є стратегічним напрямом модернізації освітнього простору України. ШІ не лише трансформує методи навчання, оцінювання та управління, а й стає каталізатором глибоких структурних змін у підходах до підготовки фахівців, розвитку педагогічних

компетентностей і формування нової культури навчання.

Сучасний стан розвитку професійної освіти вимагає поєднання технологічних інновацій із методологічною, інформаційною та аналітичною підтримкою. Ефективне застосування ШІ можливе лише за умови наявності розвиненого інформаційно-аналітичного супроводу, який охоплює збір і аналіз даних, науково-методичне забезпечення, формування освітньої аналітики та системну підтримку педагогічних працівників.

Важливо відзначити, що інтеграція інформаційно-аналітичного супроводу упровадження технологій ШІ у професійну освіту має не лише технологічний, а й соціально-етичний вимір. Забезпечення прозорості алгоритмів, захисту персональних даних, збереження академічної доброчесності й педагогічного контролю над освітнім процесом є невід’ємними умовами сталого розвитку освітньої екосистеми.

Проведене дослідження дає змогу зробити такі узагальнення: ШІ є потужним інструментом індивідуалізації та підвищення якості процесу в закладах професійної освіти; інформаційно-аналітичний супровід має стати ключовим складником процесів упровадження ШІ, що забезпечуватиме ефективність, прогнозованість і прозорість освітніх рішень; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського виконує провідну роль у методичній, науково-аналітичній і комунікаційній підтримці впровадження ШІ у сферу освіти; підвищення цифрової компетентності педагогів і розробка етичних стандартів використання ШІ — базові умови для гармонійної інтеграції технологій у професійне навчання.

Отже, інформаційно-аналітичний супровід використання штучного інтелекту в професійній освіті має стати не епізодичним проєктом, а невід’ємною складовою державної політики цифрової трансформації освіти, де наукові бібліотеки, освітні установи й аналітичні центри працюють у єдиному інформаційному просторі задля підвищення якості підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Ростока ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. Вип. 18. 120 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306>.
2. Годеська Т. Штучний інтелект як ефективна технологія інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти. *Наук.-пед. студії = Research and Educational Studies*. 2024. Вип. 8. С. 200–216. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-200-216>.

3. Коваленко В. В., Яцишин А. В. Використання сервісів штучного інтелекту для створення мультимедійних презентацій в освіті і наукових дослідженнях. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2025. № 1(96). С. 17–25. DOI: [https://doi.org/10.63437/2309-3935-2025-1\(96\)-03](https://doi.org/10.63437/2309-3935-2025-1(96)-03)

4. Кравченко Ю. А. Інформаційний супровід використання штучного інтелекту у діяльності педагогів професійного навчання. *Цифрова трансформація освіти та науки* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.- практ. конф., 06-07 берез. 2025 р. Харків / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2025. С. 202–207. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/745394/> (дата звернення: 17.08.2025).

5. Кравченко Ю. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення використання технологій штучного інтелекту для подолання освітніх втрат і прогалин. *Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку суб'єктів педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасних реаліях України* : зб. тез матеріалів Звіт. наук.- практ. конф. Ін-ту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2025. С. 132–134. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/745482> (дата звернення: 17.08.2025).

6. Ростока М., Кравченко Ю. Феномен штучного інтелекту в системі інформаційно аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки. *Наук.-пед. студії = Research and Educational Studies*. 2024. Вип. 8. С. 283–300. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-283-300>.

САМООСВІТА ВЧИТЕЛЯ - ЗАПОРУКА УСПІХУ

*Федоришина Марина Станіславівна, викладач
Гайворонського політехнічного фахового коледжу*

Самоосвіта педагога – це вимога часу. Для того щоб педагог був цікавий своїм студентам чи учням він повинен бути всебічно розвиненим. Відповідно до вимог сьогодення вчителю потрібно встигати за змінами, адаптуватися. З допомогою новітніх технологій це не складно. Зараз існує безліч курсів, вебінарів, професійних спільнот, які допоможуть не тільки самому опанувати нові знання, а й підвищити рівень освіти студентів. Це в свою чергу не тільки кар'єрний ріст викладача, а й застосування теоретичних знань на практиці. Самоосвіта розвиває критичне мислення і допомагає в творчому пошуку, створенні власних інструментів навчання.

Головне-це бажання навчатись і дисциплінованість.

Для навчання є достатньо освітніх платформ як безкоштовних так і платних. Міністерство освіти і науки пропонує платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку такі як Coursera, Udacity, Canvas , Udemu, Prometheus, EdEra, Future Learn, Iversity та багато інших.

Перевагою таких платформ є- різноманітність форматів, доступність навчатись в будь-який час і в будь-якому місці, актуальні цифрові інструменти навчання, можливість отримати сертифікати потрібні для атестації працівника та власного портфоліо.

Недоліки не всі курси безкоштовні, різна якість курсів, фрагментарність навчання, мовний бар'єр. Також необхідне бажання і самодисципліна, час, під час війни ще й наявність електроенергії та інтернету.

Але незважаючи на всі недоліки –головне бажання вчитись і вдосконалюватись, систематичне навчання, а не від атестації до атестації.

Ставте мету і прямуйте до неї. Безперервно навчайтесь. Поєднуйте безкоштовні курси і платні. Цікавтесь новими технологіями в освіті. На ряду зі звичними Learning Apps, Padlet, Wordwell, Kahoot, Mentimeter використовуйте штучний інтелект. Це не складно, а навпаки цікаво і зекономить ваш час, а ваші заняття стануть цікавими.

Список використаних джерел:

1. https://mon.gov.ua/news/platformi-dlya-vdoskonalennya-navichok-i-samorozvitku?__cf_chl_tk=hOKfwSk_XknxkdLMc9R6OyiYggtJ6YRS1un9wgRqfmI-1760378155-1.0.1.1-pKqHY9C0xljumGqsogtp.OXiFAMRcD1GHi5xdcnSgbl

АНІМАЦІЯ БЕЗ СКЛАДНОЩІВ: RENDERFOREST ТА ANIMAKER

*Чернюх Наталя Григорівна, викладач математики і інформатики
Державний професійно-технічний навчальний заклад «Західно-Дніпровський
центр професійно-технічної освіти»*

Сьогодні я хочу поділитися власним досвідом використання онлайн-платформ **Renderforest** та **Animaker** у професійній освіті. Ми живемо у час, коли освітній процес неможливо уявити без візуалізації. Відео, графіка, анімація — усе це допомагає зацікавити студентів, зробити уроки динамічними, зрозумілими й близькими до сучасного інформаційного простору.

Як усе починалося. Коли я вперше спробувала створити навчальний

ролик, то зіткнулася з типовою проблемою — складними програмами для монтажу та анімації. Але потім я відкрила для себе **Renderforest**. І знаєте, це було справжнє відкриття!

Без встановлення жодних програм, без складних налаштувань — просто відкриваєш браузер,обираєш шаблон, додаєш текст, зображення, музику — і отримуєш готове професійне відео.

Renderforest у роботі викладача

Я використовую Renderforest для:

- створення **відеоінструкцій** до практичних робіт;
- коротких **мотивуючих роликів** для студентів;
- **презентацій курсів** і відкритих уроків.

Особливо цінним є те, що платформа має **величезну бібліотеку шаблонів**, де можна знайти стилі під будь-яку тему. Крім того, є функція **автоматичного озвучення**, яка економить час, коли потрібно швидко підготувати відео.

Animaker — простір для креативу

Трохи згодом я спробувала **Animaker** — і ця платформа стала справжнім інструментом творчості для мене та моїх студентів. Вона чудово підходить для створення **анімаційних пояснень, мультфільмів** чи навіть **відео для соціальних мереж**.

Мої студенти з великим захопленням створювали власні короткі ролики — від “інструкцій безпеки на виробництві” до “анімованих презентацій професій”. Animaker дає можливість працювати у форматі **drag-and-drop** — просто перетягуєш елементи, додаєш персонажів, текст, музику, і результат виглядає професійно.

Особливо корисно, що можна робити **вертикальні відео** — для TikTok, Instagram, YouTube Shorts, тобто показувати освітній контент там, де перебувають наші студенти.

Освітня цінність

Використання Renderforest і Animaker дало мені можливість:

- урізноманітнити освітній процес;
- залучити студентів до **створення власного контенту**;
- розвинути у них **творче мислення, ІТ-компетентності та навички командної роботи**.

Коли студенти бачать результат своєї роботи у вигляді готового відео, вони відчують гордість і впевненість, що можуть більше, ніж просто “прослухати урок”.

Декілька прикладів моїх робіт

Пропоную переглянути кілька прикладів, створених у Renderforest та

Animaker:

- <https://youtu.be/enlSLdF-Xpc> - робота на конкурс
- <https://www.youtube.com/watch?v=-5QQG2A7hdw> - профорієнтація
- <https://www.youtube.com/watch?v=E8HQXL38jUA> - матан
- <https://www.youtube.com/watch?v=HSi97QIVYCU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=5FEmeHDMilg&t=11s> - портфоліо

Висновок. Renderforest і Animaker — це не просто інструменти для створення відео. Це **помічники викладача**, які допомагають зробити навчання цікавішим, змістовнішим і ближчим до сучасного цифрового покоління.

Я переконалася: навіть якщо ви не маєте досвіду у відеомонтажі чи графіці — почати можна прямо сьогодні. Достатньо бажання спробувати — і результат вас приємно здивує.

Тож запрошую колег відкривати для себе ці можливості, ділитися власними ідеями та створювати навчальний контент, який надихає!

ІНТЕРАКТИВНИЙ САЙТ-КВЕСТ «СЕРВІСБАР» ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦІАНТІВ І БАРМЕНІВ

***Чикалова Жанна Василівна**, майстер виробничого навчання
ДНЗ «Сумський центр ПТО харчових технологій, торгівлі та ресторанного
сервісу» м. Суми, Україна e-mail: cool.zhanna84@ukr.net*

Анотація. У статті представлено досвід розроблення та використання інтерактивного сайт-квесту «СервісБар» як сучасного інструменту розвитку цифрової та професійної компетентності майбутніх офіціантів і барменів. Проект поєднує елементи ігрових технологій, цифрових сервісів і практикоорієнтованого навчання, що сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти до самостійного опанування фахових умінь.

Ключові слова: цифрова компетентність, професійна освіта, сайт-квест, інтерактивні технології, офіціант, бармен, сервіс.

Основний зміст. Сучасні тенденції цифровізації освіти передбачають упровадження інтерактивних форм і методів навчання, які забезпечують активну взаємодію здобувачів освіти з цифровими ресурсами. Одним із ефективних інструментів є освітній сайт-квест, що поєднує гейміфікацію, дослідницьку діяльність і професійно орієнтовані завдання.

Інтерактивний сайт-квест «СервісБар» створено на платформі Google

Sites. Він побудований у форматі навчального квесту

1. Вступ
2. Підготовка торговельного залу
3. Складання меню і преїскуранту
4. Підготовка офіціанта до роботи
5. Сервірування столу
6. Зустріч відвідувачів
7. Розрахунок з відвідувачем
8. Трудове право
9. Квест-іспит

Додатково ресурс містить кейси, електронну бібліотеку та інтерактивні матеріали, що забезпечують комплексне опрацювання навчального контенту.

У процесі створення та реалізації квесту використовувалися такі цифрові сервіси:

- Google Sites – створення та структурування сайт-квесту;
- Google Forms – розроблення тестів, анкет, опитувань;
- LearningApps – інтерактивні вправи та навчальні ігри;
- Classtime – організація спільної роботи, тести й зворотний зв'язок;
- FlipHTML5 – створення електронних підручників і методичних посібників;
- Popplet – побудова ментальних карт і схем процесів;
- Case Study – моделювання реальних виробничих ситуацій;
- Jigsaw Planet – інтерактивні пазли та навчальні завдання;
- Rebus1 – розвиток логічного мислення через ребуси;
- Wordwall – створення вікторин, кросвордів і дидактичних ігор;
- Gamma – підготовка візуальних презентацій і сторітелінгу;
- PowerPoint – створення навчальних презентацій і звітів.

Завдяки використанню цих сервісів сайт-квест забезпечує:

- формування цифрових і професійних навичок, необхідних для ефективної роботи у сфері гостинності;
- розвиток самостійності, креативності, критичного мислення та командної взаємодії;
- здобуття практичних умінь у форматі інтерактивного навчання;
- підвищення рівня цифрової грамотності через використання сучасних технологій;
- формування мотивації до безперервного професійного розвитку;
- покращення комунікації між учасниками освітнього процесу;
- усвідомлення значення сервісної культури як важливого складника

професійної компетентності.

Висновки. Інтерактивний сайт-квест «СервісБар» є ефективним педагогічним інструментом, який поєднує цифрові технології, елементи ігрового навчання та професійну підготовку. Його впровадження сприяє розвитку цифрової компетентності, професійних умінь і комунікативних навичок майбутніх фахівців сфери обслуговування, відповідаючи сучасним вимогам освітнього процесу та роботодавців.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку цифрових компетентностей в Україні. – Київ: МОН України, 2021.
2. Осадча К. П. Цифровізація професійної освіти: виклики і перспективи // Професійна освіта: теорія і практика. – 2023. – №1. – С. 45–52.
3. European Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu). 2022.

РОЛЬ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ФОРМУВАННІ САМООЦІНКИ ТА ПОДОЛАННІ САМОТНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ПЕРІОД ВІЙНИ

Шокотько Г.П., здобувач вищої освіти спеціальності 053 “Психологія”
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
“Університету менеджменту освіти” НАПН України

У сучасних умовах війни освіта в Україні зазнає значних трансформацій. Частина учнів вимушено навчається дистанційно, перебуваючи у різних регіонах або за кордоном. У таких умовах цифрове освітнє середовище стає не лише технічним інструментом, а й важливим соціальним і психологічним ресурсом. Воно допомагає підтримувати навчання, комунікацію з учителями та однолітками, а також сприяє збереженню позитивного емоційного стану [1].

Війна впливає на почуття безпеки, самооцінку та соціальні зв'язки підлітків. Тому створення підтримувального цифрового середовища є ключовим чинником збереження психологічного благополуччя дітей шкільного віку.

Цифрове освітнє середовище охоплює сукупність інтернет-платформ, онлайн-ресурсів, сервісів комунікації та електронних навчальних матеріалів, що забезпечують освітню взаємодію. Відповідно до аналітичного звіту

Міністерства освіти і науки України (2023), цифрові технології стали головним засобом забезпечення безперервності навчального процесу в умовах війни. Онлайн-платформи допомагають учням залишатися залученими до навчання, отримувати підтримку від педагогів та відчувати себе частиною колективу [1].

Підлітковий вік є періодом активного становлення самооцінки, тому зовнішні фактори мають великий вплив на її розвиток. Дослідження Ko, Park і Kim (2022) показало, що активність у цифровому середовищі може підвищувати рівень самооцінки, оскільки підлітки отримують можливість демонструвати свої досягнення, брати участь у спільних проектах і отримувати позитивний зворотний зв'язок [2].

Самооцінка у підлітковому віці формується через взаємодію із соціальним оточенням. Позитивна взаємодія у цифровому просторі може підтримувати віру у власні сили, особливо якщо педагогічна комунікація має доброзичливий і підтримувальний характер. Онлайн-навчання надає учням більше можливостей для самостійності та самоконтролю, що також сприяє зростанню впевненості у собі.

У дослідженні Steinberg, Powell і Kessler (2025) доведено, що спеціальні цифрові програми психологічної підтримки для підлітків сприяють підвищенню самооцінки та зниженню рівня тривожності. Це свідчить про те, що цифрові ресурси можуть бути ефективними не лише для навчання, але й для розвитку емоційного добробуту [3].

Проблема самотності є однією з найбільш актуальних серед підлітків під час війни. Втрата звичного соціального кола, розлука з друзями чи переїзд у нове середовище підсилюють почуття ізоляції. У цьому контексті цифрове освітнє середовище виступає інструментом соціальної підтримки. Платформи для онлайн-спілкування, групові чати, спільні творчі завдання допомагають підтримувати контакт між учнями, навіть якщо вони перебувають у різних місцях. Такі форми взаємодії сприяють розвитку співпраці, емпатії та довіри. Rum і Richter (2025) зазначають, що соціально орієнтовані онлайн-проекти мають найбільший ефект у зниженні рівня самотності серед підлітків [4].

Таким чином, цифрове середовище виконує функцію соціальної інтеграції, допомагаючи підліткам відчувати належність до спільноти навіть у складних життєвих умовах.

Практичні рекомендації

1. Формувати безпечний і підтримувальний онлайн-простір, у якому учні можуть висловлювати думки без осуду.
2. Використовувати інтерактивні методи навчання, які стимулюють

командну роботу та взаємопідтримку.

3. Підтримувати постійний педагогічний контакт і позитивний зворотний зв'язок.

4. Залучати учнів до соціальних та психологічних онлайн-програм, що сприяють саморозвитку та саморефлексії.

Цифрове освітнє середовище є важливим чинником підтримки підлітків у період війни. Воно допомагає не лише продовжувати навчання, але й формує простір психологічної стабільності. Участь у цифровій взаємодії сприяє розвитку впевненості у собі, підвищенню самооцінки та зменшенню почуття самотності. Ефективне використання цифрових ресурсів у шкільному середовищі може стати одним із напрямів профілактики емоційного виснаження підлітків. Надалі доцільно розробляти моделі цифрового освітнього середовища, які поєднуюватимуть навчальні, соціальні та психологічні аспекти.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України. (2023). Цифрове освітнє середовище в умовах війни: аналітичний звіт про виклики та шляхи відновлення. Київ: МОН України.

2. Ko D. W., Park H. J., Kim J. Y. (2022). Loneliness, implicit self, and digital literacy: The mediating role of online engagement in adolescents. *Frontiers in Psychology*, 13, 987654.

3. Steinberg J. S., Powell T., Kessler R. (2025). Testing a self-guided digital mental health intervention for adolescents: A randomized controlled trial. *Nature Digital Medicine*, 8, 210.

4. Pum K., Richter J. (2025). Combatting the loneliness epidemic through social and educational interventions: A systematic review. *Educational Psychology Review*, 37(1), 55–78.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ
ОСВІТИ**

**ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ:
ВИКЛИКИ, ТЕХНОЛОГІЇ, ДОСВІД**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
(16 жовтня 2025 року)**

Упорядкування
Ю. М. Грибовська, А. М. Геревенко

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

«ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: ВИКЛИКИ, ТЕХНОЛОГІЇ, ДОСВІД»

